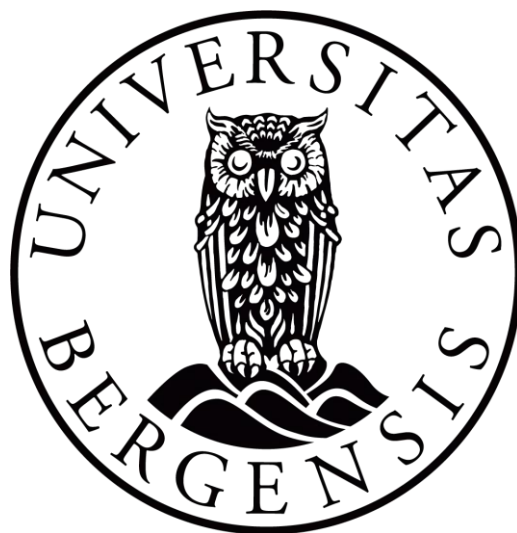

Samarbeid mellom saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre

- En kvalitativ studie

Tina Heggertveit

MASTEROPPGAVE

Master i barnevern

Vår 2020

Det psykologiske fakultet

Hemil - senteret

Forfatter: Tina Heggertveit

Veileder: Stine Lehman

Forord

Året med masteroppgaven har vært både lærerikt og givende. Jeg har vært så heldig å få intervjuet ni deltakere i prosjektet, hvor samtlige har bidratt til verdifull innsikt innenfor et område jeg finner veldig spennende. Jeg vil takke alle disse for at de tok seg tid til, og pratet så åpenhjertig med meg. Uten dem hadde jeg ikke kunne svart på problemstillingen min, og dermed hatt lite å arbeide med i prosjektet.

Jeg vil videre takke studentgjengen min gjennom 2år på studiet for de gode samtalene, latteren og en felles drivkraft mot å komme i mål med prosjektene. Dette har vært godt å ha med seg. Jeg vil også gi en stor takk for støtten som familie og venner har gitt meg, for den gode omsorgen, oppmuntringen og fleksibiliteten de har gitt når motivasjonen trengte et løft. Jeg føler meg heldig og rørt over å ha slike støttespillere ved mine side.

Jeg vil også takke Raquel Herrero Arias for at hun tok seg tid til å være delaktig på veiledning av metodespesifikke problemstillinger i min masteroppgave. Det har vært verdifullt å få lære av hennes kompetanse innenfor kvalitativ metode.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke min fantastiske veileder Stine Lehman for at hun delte av sin gode kunnskap innenfor fosterhjemfeltet, for alle nyttige råd og veiledning gjennom arbeidet med masteroppgaven. Året har bydd på flere utfordringer, men også masse glede og mestring, samt en høy læringskurve som jeg vil dra nytte av i mitt fremtidige arbeid.

Bergen, mai 2020

Tina Heggertveit

Innhold

Sammendrag	5
Abstract	6
1. Introduksjon	7
1.1 Bakgrunn for valg av tema	7
1.2 Aktualisering av temaet	7
1.3 Problemstilling og avgrensing	9
1.4 Begrepsavklaring	9
1.5 Lovgrunnlag for samarbeid mellom barnevern og fosterforeldre	10
1.6 Oppbygging av oppgaven	13
2. Teori	14
2.1 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell	14
2.1.1 Mikrosystemet	15
2.1.2 Mesosystemet	16
2.1.3 Eksosystemet	16
2.1.4 Makrosystemet	17
3. Litteraturgjennomgang	18
3.1 Faktorer som fremmer et samarbeid	18
3.2 Faktorer som hemmer et samarbeid	21
4. Metode	23
4.1 Forskerens forforståelse	23
4.2 Vitenskapsteoretisk perspektiv	25
4.2.1 Fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming	25
4.3 Valg av metode	26
4.3.1 Kvalitativ metode	26
4.3.2 Forskningsdesign	27
4.4 planlegging og gjennomføring av intervjuene	28
4.4.1 Intervjuguide	28
4.4.2 Prøve intervju	29
4.4.3 Rekruttering av informanter	30
4.4.4 Utvalg	31
4.4.5 Gjennomføring av intervjuene	32
4.5 Transkribering	32
4.6 Tematisk analyse	33
4.7 Forskningsetiske vurderinger	37
4.7.1 Informert samtykke	38

4.7.2	Konfidensialitet	39
4.7.3	Konsekvenser ved å delta i forskningsprosesser	40
4.8	Kvalitetskriterier for forskning	40
4.8.1	Reliabilitet	41
4.8.2	Validitet	42
4.8.3	Overførbarhet	43
5.	Presentasjon av funn.....	43
5.1	Utfordringer i samarbeidet.....	44
5.1.1	Ressursmangel.....	44
5.1.2	Makt ubalanse.....	46
5.1.3	Dårlig kommunikasjon	47
5.1.4	Manglende tillit og respekt	48
5.1.5	Ustabilt personale	49
5.1.6	Ulike forventninger	50
5.2	Faktorer som fremmer et samarbeid	51
5.2.1	Respekt, anerkjennelse og tillit	51
5.2.2	God kommunikasjon	52
5.2.3	Tilgjengelighet.....	52
5.2.4	Viktigheten av et godt samarbeid for barnet	53
6.	Drøfting	54
6.1	Ressurser og tilgjengelighet.....	55
6.2	Makt ubalanse	58
6.3	Kommunikasjon	59
6.4	Ulike forventninger	61
6.5	Tillit, anerkjennelse og respekt.....	62
6.6	Viktigheten av et godt samarbeid for barnet.....	64
6.7	Samarbeidets påvirkning av barnet i lys Bronfenbrenner sin modell.....	65
7.	Oppsummering, og implikasjoner for videre forskning og praksis.....	70
8.	Referanseliste	72
8.	Vedlegg	75
1.	Godkjent NSD søknad.....	75
2.	Informasjonsskriv og Samtykkeerklæring	78
3.	Intervjuguide	82

Sammendrag

Denne studien hadde som formål å undersøke samarbeidet mellom saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre, utfra de ulike aktørenes egne opplevelser. Jeg ville også undersøke om dette samarbeidet oppleves som viktig for å ivareta ivaretagelsen av barnet.

Problemstilling:

Hvordan fungerer samarbeidet utfra saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre sitt synspunkt? Hva oppleves som utfordrende og fremmede for samarbeidet?

Studien er kvalitativ med semistrukturert intervju som forskningsdesign. Utvalget består av ni informanter, hvorav disse er delt inn i fem saksbehandlere ansatt i kommunal barneverntjeneste i Hordaland, og fire fosterforeldre rekruttert innenfor Møre og Romsdal og Viken fylke. Samtlige av intervjuene ble tatt opp på bånd og transkribert til tekst fortløpende. Etter transkribering ble datamaterialet analysert ved bruk av tematisk analyse.

Studien viser til at ressursmangel, makt-ubalanse, dårlig kommunikasjon, manglende tillit og respekt mellom partene, samt ustabil personale og ulike forventninger til hverandre, oppleves som utfordrende for samarbeidet. Respekt, anerkjennelse og tillit, god kommunikasjon, tilgjengelighet, og det at begge parter ser viktigheten av et godt samarbeid for barnet, er noe både saksbehandlerne i barnevernet og fosterforeldrene opplever som fremmede for samarbeidet, utfra denne studiens funn. Til tross for at begge informantgruppene viste bred enighet knyttet til hvilke faktorer som oppleves viktig inn mot å få til et godt samarbeid, viser funnene mine til at flere av disse faktorene ikke oppleves å bli imøtekommet i praksis. Imidlertid opplever begge informantgruppene et godt samarbeid som viktig for ivaretagelsen av barnet.

Nøkkelord: Saksbehandlere, barnevern, fosterforeldre, samarbeid, fosterbarn og fosterhjem.

Abstract

The purpose of this study is to examine the cooperation between the Child welfare workers and foster parents, based on the different actor's own experience. I also wanted to see if this cooperation is seen as important for the care of the child.

Research question:

How does the cooperation work from the perspective of the Child welfare workers and foster parents? What is perceived as challenging and encouraging for the collaboration?

The study is qualitative with semi-structured interview as research design. The selected research participants consist of nine informants, of whom these are divided into five case workers employed in municipal child welfare services in Hordaland, and four foster parents recruited within Møre and Romsdal and the Viken county. All the interviews were recorded and transcribed to text continuously. The data material was then analysed using thematic analysis.

The study uncovers lack of resources, power imbalance, poor communication, lack of trust and respect between the parties. Also, changes in staff and different expectations to each other, are perceived as challenging for the collaboration. Based on the findings of this study, respect, recognition, trust, good communication, accessibility, and the fact that both parties see the importance of good cooperation for the child, is something that they both perceive as a encouraging for the collaboration.

Although both informant groups showed broad agreement on which factors are considered important for good collaboration, my findings suggest that several of these factors are not experienced in practise. However, they both view good collaboration as important for the child.

Key words: Case workers, child welfare, foster parents, cooperation, foster children and foster homes.

1.Introduksjon

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har gjennom min barnehagelærer bakgrunn fått et lite innblikk i betydningen av et godt samarbeid for barnets beste. Min interesse for fosterhjemsfeltet kom imidlertid først når jeg startet på studiet «master i barnevern» i 2018. Videre har jeg en venninne som jobber direkte med oppfølging av fosterhjem, og jeg har gjennom henne fått muligheten til å delta i interessante diskusjoner knyttet til samarbeidet mellom barnevernet og fosterforeldre. Med stort engasjement til feltet, startet jeg med å gjøre et lite litteratursøk. Jeg så på tidligere litteratur og forskning knyttet til området som viste til at samarbeidet mellom partene ikke nødvendigvis alltid er like lett. Tidligere forskning viser til flere funn knyttet til hva som kan fremme og hemme et samarbeid, og videre til hvordan dette kan vise seg i praksis. Jeg ble nysgjerrig på å finne ut mer om hvordan samarbeidet mellom barnevernet og fosterforeldre fungerer i praksis, utfra deres egne opplevelser og erfaringer. Med bakgrunn i dette valgte jeg temaet: «Samarbeid mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldre».

1.2 Aktualisering av temaet

De siste 25-30 årene har det skjedd en stor økning i antall fosterbarn i Norge. *«Å håndtere en så stor økning uten at kvaliteten på arbeidet blir dårligere, stiller i seg selv store krav til barneverntjenesten»* (Backe-Hansen, Havik, & Grønningsæter- Backer, 2013, s. 18).

Fosterforeldre kan ha ett eller flere barn i alderen 0-22år. Barnet kan bli plassert i form av et omsorgstiltak hvor fosterforeldrene utøver omsorgen for barnet på vegne av barneverntjenesten, eller bli plassert gjennom et hjelpetiltak hvor fosterforeldre gir omsorg på vegne av barnets foreldre (Backe-Hansen et al., 2013). Uansett hvilke tiltak fosterbarna er blitt plassert under, er samarbeidet mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten viktig.

Barn som plasseres i fosterhjem er en sårbar gruppe. Mange av barna er preget av traumatiske hendelser i varierende grad. Dette kan for eksempel omfatte omsorgssvikt i form av rus, vold eller seksuelt misbruk fra de primære omsorgspersonene. Lehman, Havik, Havik & Heiervang (2013) viser i sin undersøkelse til funn som er interessante her. I studien deres ble forekomsten av psykiske lidelser hos fosterbarn i alderen mellom 6-12 år undersøkt, gjennom informasjon fra 279 fosterforeldre og lærere.. I studien blir det presentert funn som viser til at fosterbarn har utfordringer knyttet til psykisk sykdom i større grad enn hos andre barn. Mer konkret utgjør dette 1 av 2 fosterbarn ifølge studiens funn (Lehmann et al., 2013). Studien kan være med på å underbygge viktigheten av at barnevernet og fosterforeldre samarbeider godt,

med felles mål om barnets beste. «*Dersom alle som arbeider med og for barn og unge samarbeider, både seg imellom og med barn og unge og deres familier, vil det bidra til å sikre og styrke det totale oppvekstmiljøet for barnet*» (Glavin & Erdal, 2018, s. 20).

Hos fosterfamilier skal barna møte trygge omsorgspersoner som skal bidra til at det får en bedre livssituasjon og støtte i sin utvikling. Et viktig aspekt ved dette er at barnet får hjelp til å håndtere sine følelsesmessige utfordringer, og her vil fosterforeldrene ha en viktig rolle inn mot å bidra til dette. «*Foster parents and families play a pivotal role in the social and emotional adjustment of the children placed in their care*» (Orme & Buehler, 2001, s. 12). Det å være fosterforeldrene kan være givende, men også utfordrende. At fosterforeldrene opplever støtte fra barnevernet, er viktig. Ifølge Leve, Harold, Chamberlain, Lansverk, Fisher & Vostanis (2012), vil dette være med på å bidra til positiv følelsesmessig og adferdsmessig utvikling hos barna, samt fremme trygge og gode relasjoner for barnet.

Det er viktig at det blir gitt støtte og oppfølging fra barneverntjenesten, og at samarbeidet ellers er preget av åpenhet og trygghet med et felles mål om å støtte barnets utvikling (Backe-Hansen et al., 2013). Til tross for viktigheten av dette er det imidlertid ikke gitt at fosterforeldre får den tilstrekkelige støtten de trenger. Det finnes flere forskningsfunn som viser til at fosterforeldre opplever støtten de får fra barnevernet som mangelfull, blant annet vises dette til i en undersøkelse utført av Tonheim og Iversen (2019). Det kan skyldes faktorer som blant annet utfordringer knyttet til bytte av saksbehandlere, tidsbegrensninger og manglende kapasitet hos personalet. Et godt samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldre er viktig for å sikre barnets beste. Fosterforeldrene vil være de primære omsorgspersonene til barnet for en lengre periode og i noen tilfeller et livslangt løp. At fosterforeldre får god støtte fra barnevernet henger som nevnt mye sammen med hvilken grad av støtte de evner å gi barnet. En saksbehandler i barnevernet har en sentral rolle i forhold til oppfølging av fosterfamiliene. Det er nødvendig med mer kunnskap knyttet til samarbeidet mellom partene, og utbytte fosterforeldrene får av hjelpen de mottar (Larsen, Baste, Bjørknes, Myrvold, & Lehmann, 2018). Ved å undersøke både saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldrene sine perspektiv, er målet mitt å få en bredere innsikt og forståelse for hvordan samarbeidet kan være i praksis. Jeg vil se på både positive aspekt og eventuelle utfordringer de opplever som hindringer for et godt samarbeid. Om forskningen som alt foreligger stemmer overens med mine fremtidige funn av saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrenes egne erfaringer er interessant å se nærmere på. Videre vil jeg knytte dette opp mot viktigheten av et godt samarbeid for barnets beste.

1.3 Problemstilling og avgrensning

Formålet med denne studien var å undersøke samarbeidet mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldre. Som avgrensning valgte jeg å fokusere på de ulike aktørenes egne opplevelser av samarbeidet. Jeg ville også undersøke om saksbehandlerne i barnevernet og fosterforeldrene opplever dette samarbeidet som viktig for ivaretagelsen av barnet.

Problemstillingen er som følger:

Hvordan fungerer samarbeidet utfra saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre sitt synspunkt? Hva oppleves som utfordrende og fremmede for samarbeidet?

1.4 Begrepsavklaring

For at den enkelte leser skal kunne vurdere studien er det nødvendig at enkelte begrep blir definert. Begrepene «samarbeid», «barnets beste» og «utviklingsstøtte» har jeg ansett som nødvendig å utdype. Ved å gi en kort innføring i begrepene er målet å bidra til en best mulig innsikt og forståelse av studien som helhet.

Samarbeid

Det er flere definisjoner på samarbeid. En noe forenklet definering av begrepet er at «Samarbeid blir definert som samspill, kompaniskap og det å arbeide sammen» (Glavin & Erdal, 2018, s. 25). I denne studien blir dette sett i sammenheng med hvordan samarbeidet mellom saksbehandler barnevernet og fosterforeldre fungerer utfra deres opplevelser og erfaringer. Det blir også undersøkt om partene anser samarbeidet som viktig for å fremme barnets utvikling. I fosterhjemshåndboka presenterer Hege Sundt (2016) en beskrivelse av hva samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldre handler om, som jeg finner nyttig å vise til: «Samarbeid handler om å få en felles forståelse av barnet og barnets utfordringer og hvordan man skal tolke dets reaksjoner og handlinger for å sikre barnets utvikling ut fra den kompetansen og det perspektivet de forskjellige samarbeidspartnere har med seg» (Sundt, 2016, s. 470). Fosterforeldrene står i oppdrag fra barnevernstjenesten i form av at det er de som er tildelt den daglige omsorgen for fosterbarnet. Barnevernet og fosterforeldrene blir dermed samarbeidspartnere, og det er her viktig at man finner frem til felles løsninger, at fosterforeldrene blir lyttet til og at det ikke blir tatt noen avgjørelser uten at dette blir drøftet med fosterforeldrene først (Bunkholdt & Kvaran, 2015). I litteraturgjennomgangen som blir presentert i kapittel 3, blir det vist til flere faktorer som kan fremme og hemme et samarbeid utfra tidligere forskning og litteratur på området.

Barnets beste

Hva som anses som «barnets beste» er vanskelig å definere da det ikke er entydig gitt hva dette egentlig innebærer. Livssituasjon og behov hos det enkelte barn er veldig varierende, og hva som er «barnets beste» må derfor vurderes i hvert enkelt tilfelle. Jeg fant imidlertid en beskrivelse som jeg anså som informativ. «*Premissene for vurderingen av barnets beste vil ha som utgangspunkt i verdimeslige forhold med menneskeverd og integritet og grunnleggende rettigheter som retten til liv og utvikling, retten til omsorg, helse og velferd og retten til inkludering og deltagelse*» (NOU 2012: 5, 2012).

Utviklingsstøtte

Begrepet utviklingsstøtte har utgangspunkt i tilknytningsteorien, og handler i korte trekk om hvordan samspillet og tilknytningen til sine omsorgspersoner påvirker barnet. Positivt samspill og tilknytning til sine omsorgspersoner, bidrar positivt inn på barnets evne til tilknytning preget av trygghet og tillit, samt oppfattelse av selvbilde og egenverd (Sundt, 2016). Et dårlig samspill og tilknytning vil på den annen side være negativt for barnet. Dette kan føre til at barnet mister tro på at omsorgsgiverne evner å vare på en, noe som igjen kan medføre til at barnet mister troen på seg selv og sin egenverd, samt får en mistro til andre (Sundt, 2016).

1.5 Lovgrunnlag for samarbeid mellom barnevern og fosterforeldre

Det er viktig å presisere at barnevernet har et lovpålagt ansvar for oppfølging av fosterfamilier. Barneverntjenestens ansvar for oppfølging og kontroll av fosterbarnet er blant annet nedfelt i *Fosterhjemsavtalen* (Barne likestillings og inkluderingsdepartementet, 2010), og *Retningslinjer for fosterhjem* (Barne - og familiedepartementet, 2004), hvor begge er etter lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100 (barnevernloven). Som begrensninger i lovgrunnlaget for studien har jeg valgt å fokusere på disse. Dette med bakgrunn i at jeg anser begge som tilstrekkelig informativ i forhold til både barneverntjenesten og fosterforeldrenes ansvar overfor fosterbarnet, og i forhold til samarbeid mellom partene. Jeg har valgt å trekke frem de punktene som jeg anser som mest relevant inn mot problemstillingen for denne studien. Som forkortelser i teksten vil det bli vist til (BLD, 2010) for *fosterhjemsavtalen*, og (BFD, 2004) som forkortelse for *retningslinjer for fosterhjem*.

Fosterhjemsavtalen

Fosterhjemsavtalen er en avtale mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten. I fosterhjemsavtalen punkt 1. om avtalen står det følgende: «*Denne avtalen regulerer forholdet*

mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten i kommunen ved fosterhjems plassering etter vedtak om omsorgsovertagelse etter lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100 (barnevernloven) § 4-12 eller § 4-8 annet eller tredje ledd» (BLD, 2010, s. 5).

Det er barneverntjenesten som har ansvar for omsorgen av fosterbarnet overordnet, men fosterforeldrene er dem som utøver den daglige omsorgen for fosterbarnet i oppdrag for barneverntjenesten (BLD, 2010). «*Oppdraget som fosterforeldre innebærer å gi fosterbarnet et trygt og godt hjem og å ivareta den daglige omsorgen for fosterbarnet*» (BLD, 2010, s. 9). Videre står det hvilket ansvar fosterforeldrene har ved utøvelse av den daglige omsorgen for fosterbarnet under punkt 5.3; den daglige omsorgen. Her står det blant annet at de skal legge til rette for, og bidra til at personlige, sosiale og emosjonelle behov hos fosterbarnet blir imøtekommet, og at barnet får gode muligheter for utvikling (BLD, 2010). I fosterhjemsavtalen står det også mye informasjon knyttet til barneverntjenestens sitt ansvar overfor fosterbarnet og fosterforeldrene. Under punkt 4.3.2; oppfølging og kontroll, står det blant annet at «*Barneverntjenesten skal være tilgjengelig for fosterforeldrene og gi nødvendig veiledning*» (BLD, 2010, s. 7). Videre står det her at barneverntjenesten skal besøke fosterhjemmet minimum fire ganger per år, men at det kan være perioder hvor det er nødvendig med tettere oppfølging hvor det for eksempel er spesielle utfordringer i hjemmet (BLD, 2010). I enkelte tilfeller kan fosterhjemsbesøkene reduseres, men ikke uten forbehold. Fosterhjemsbesøkene kan reduseres til to ganger i året, med forbehold om at barneverntjenesten har vurdert forholdene i fosterhjemmet som så gode at det ikke er nødvendig med ytterligere besøk (BLD, 2010). Imidlertid skal barneverntjenesten ifølge avtalen, besøke fosterhjemmet så ofte som er nødvendig for å sørge for at oppfølgingen og kontrollen med fosterbarnet er forsvarlig (BLD, 2010). Med andre ord så kan ikke barneverntjenesten redusere besøkene til to ganger i året om dette ikke sikrer en forsvarlig oppfølging og kontroll av fosterbarnet. I fosterhjemsavtalen står det også informasjon om fosterforeldrenes krav til samarbeid. Dette kan man finne informasjon om blant annet under punkt 5.5; samarbeid med barneverntjenesten, foreldre og andre, hvor det står hvilke krav det er til fosterforeldrene i forhold til samarbeid med disse. Blant annet står det her at de skal samarbeide med barnevernet, og ta imot veiledning og andre former for opplæring som gjør dem bedre rustet til å ivareta de oppgaver som fosterforeldrerollen medfølger (BLD, 2010). Videre skal fosterforeldrene informere barneverntjenesten om det oppstår forhold ved barnet eller i fosterhjemmet som barneverntjenesten bør vite om (BLD, 2010).

Retningslinjer for fosterhjem

I retningslinjer for fosterhjem (BFD, 2004), står det blant annet informasjon om barnevernets ansvar for oppfølging og kontroll av fosterfamiliene, og generelle krav til fosterforeldre. Under punkt 3.3; barneverntjenesten i kommunene, står det hvilket ansvar den kommunale barneverntjeneste har. Her står det at den kommunale barneverntjenesten har ansvar for å blant annet velge ut og godkjenne fosterhjem, samt følge opp og føre kontroll av det enkelte barn i fosterhjem (BFD, 2004). Under dette punktet står det også at det er den kommunale barneverntjenesten som har ansvar for at fosterhjemsavtalen blir inngått og gjennomgått årlig (BFD, 2004). Det er viktig å presisere her at det gjelder den kommunale barneverntjenesten i omsorgskommunen. «*Dette er den kommunen som har reist barnevernssaken eller truffet vedtak om plassering som hjelpetiltak*» (BFD, 2004, punkt 3.3). I tråd med fosterhjemsavtalen (BLD, 2010), står det også nedfelt i retningslinjer for fosterhjem punkt 11; oppfølging og kontroll av barnets situasjon i fosterhjemmet, at barneverntjenesten skal sørge for at fosterforeldrene får den rådgivningen og veiledningen som er nødvendig (BFD, 2004). Det står også under dette punktet mer utfyllende om hvilke krav som står til barneverntjenesten i forhold til oppfølging og kontroll som er nyttig å vise til. Blant annet skal barneverntjenesten sørge for at barnet og fosterforeldrene får den støtten og hjelpen som er nødvendig for at fosterplasseringen skal fungere i tråd med sitt formål (BFD, 2004). Når barn plasseres i fosterhjem, skal det utarbeides plan for oppfølging. Under punkt 11.2; Oppfølging av det enkelte barn, står det at det enten skal utarbeides en tiltaksplan om barnet er plassert under hjelpetiltak, eller ved omsorgsovertakelse hvor barnet er langvarig plassert, utarbeides en midlertidig plan som etter hvert skal avløses av en permanent plan, jf fosterhjems-forskriften § 7 (BFD, 2004). Oppfølgingen av fosterbarnet skal være i henhold til disse (BFD, 2004). Planene skal bidra til å kartlegge barnets forutsetninger i hjelpetiltaket eller omsorgsovertakelsen, samt gjøre rede for hvilken oppfølging som er nødvendig for barnet (BFD, 2004). Videre under punkt 11.3; oppfølging av fosterhjemmet blir det påpekt at et godt samarbeidsforhold er viktig for at fosterforeldrene skal mestre den daglige omsorgen for barnet (BFD, 2004). Det står også under dette punktet at det er det statlige barnevernet som har ansvar for den generelle veiledningen og grunnopplæring av fosterforeldre, mens den kommunale barneverntjenesten har ansvar for at fosterforeldrene får både opplæring og veiledning i forhold til det enkelte barn (BFD, 2004). I tråd med fosterhjemsavtalen, blir det også her påpekt viktigheten av at barneverntjenesten er tilgjengelig for fosterforeldrene. Det er viktig at det legges til rette for at fosterforeldrene kan få kontakt og hjelp fra barneverntjenesten når det er behov for det (BFD, 2004). Videre understrekes det at det er stor variasjon i behovet for veiledning, og at det dermed er viktig at barneverntjenesten og

fosterforeldrene sammen blir enige om hvordan behovene kan dekkes på en best mulig måte (BFD, 2004). I retningslinjer for fosterhjem under punkt 11.4; besøkshyppigheten, står det hvor ofte barneverntjenesten skal besøke fosterhjemmene. Retningslinjene viser til samme som i fosterhjemsavtalen (BLD, 2010), hvor det er krav om minimum fire fosterhjemsbesøk i året, med rom for justering ned til to år om barneverntjenesten vurderes dette som tilstrekkelig inn mot å sørge for at oppfølgingen og kontrollen av fosterbarnet er forsvarlig (BFD, 2004). Hvor ofte som er nødvendig å besøke fosterhjemmene er veldig varierende, og må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Hvor godt plasseringen fungerer og barnet og fosterforeldrenes behov for oppfølging og veiledning er faktorer som her er av betydning (BFD, 2004). Videre står det retningslinjer knyttet til økonomisk bistand til fosterfamiliene som er nyttig å vise til under punkt 10; fosterhjemsgodtgjøring. Her står det at fosterhjemsgodtgjøringen, herunder økonomisk bistand som arbeidsgodtgjøring og utgifts godtgjøring, er av privatrettslig karakter hvor dette skal fastsettes i avtale mellom barneverntjenesten og det enkelte fosterhjem (BFD, 2004). Det kan hende at partene er uenige vedrørende økonomisk bistand. Ifølge retningslinjene, må uenigheter som eventuelt oppstår løses mellom partene (BFD, 2004).

1.6 Oppbygging av oppgaven

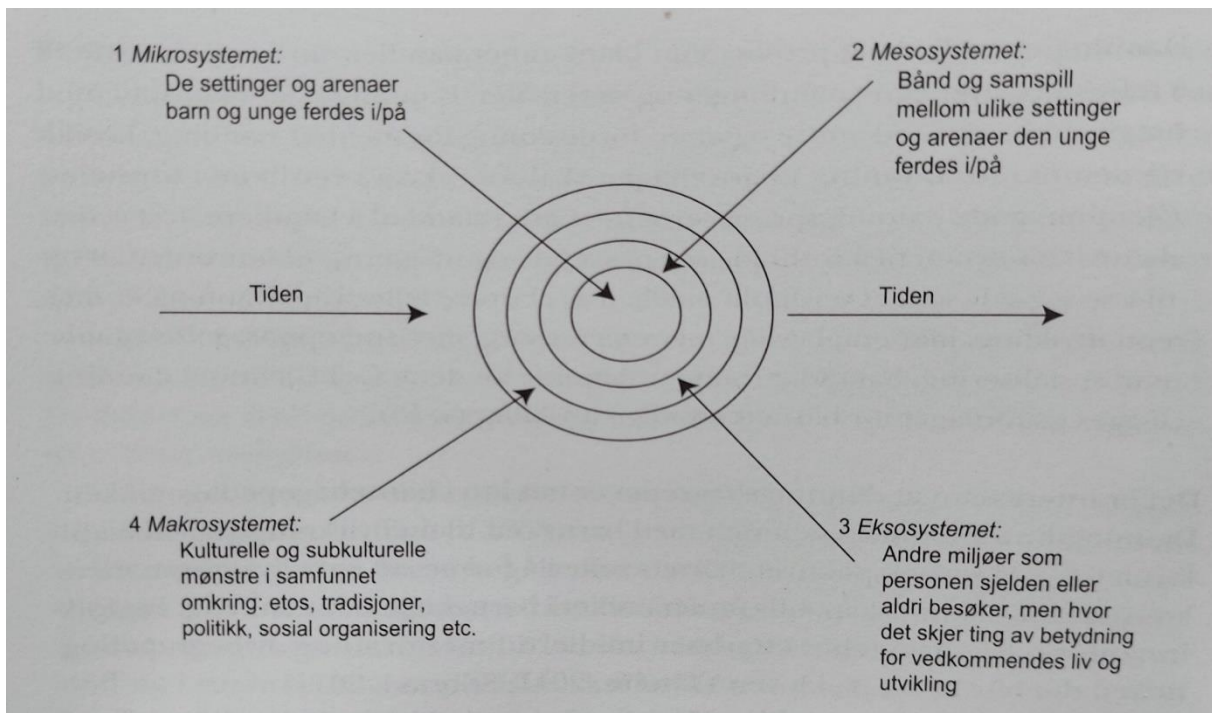
Jeg har innledningsvis, presentert min bakgrunn for valg av tema, aktualisering av dette temaet, samt vist til problemstilling og avgrensning for studien. Videre er sentrale begrep blitt definert, og lovgrunnlag og retningslinjer presentert. I kapittel 2 vil det teoretiske rammeverket for studien presenteres. Her har jeg valgt Bronfenbrenner (1979) sin utviklingsøkologiske modell. Det vil først bli gitt en kort innføring i denne modellen, før de ulike systemene blir beskrevet og knyttet opp mot tema for denne studien. Videre vil litteraturgjennomgang bli presentert i kapittel 3. Her vil det bli vist til faglitteratur, kunnskapsoppsummeringer og publikasjoner for forskning, som jeg finner av relevans for å besvare min problemstilling. Under kapittel 4: metode, viser jeg til betydningen av min for forståelse i prosjektet, oppgavens vitenskapsteoretiske forankring, valg av metode, forskningsdesign, intervjuguide, transkribering, analyse, etiske vurderinger og kvalitetskriterier for forskning. I kapittel 5, vil jeg presentere sentrale funn, som belyser min problemstilling. I kapittel 6, vil funnene drøftes i lys av sentral forskning, faglitteratur, kunnskapsoppsummeringer, lovgrunnlag og valgt teori. Jeg vil også her diskutere mulige styrker og svakheter ved studien. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 7, oppsummere hovedfunnene for denne studien, samt diskutere implikasjoner for videre forskning og praksis på feltet.

2. Teori

I dette kapittelet vil gjøre rede for det teoretiske rammeverket for denne studien. Som teoretisk rammeverk har jeg valgt Bronfenbrenner (1979) sin utviklingsøkologiske modell. Modellen kan bidra til en bedre forståelse av hvordan samarbeidet mellom saksbehandler og fosterforeldrene kan være, og hvordan dette samarbeidet mellom partene kan påvirke fosterbarnet, noe som er høyst relevant for min studie. Jeg vil først starte med en kort innføring i hva Bronfenbrenner (1979) sin modell er. Deretter vil jeg i egne avsnitt vise til de ulike systemene som finnes i modellen hans, for å bidra til en bedre forståelse av hva de ulike systemene er, og hvordan disse påvirker hverandre.

2.1 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell

Bronfenbrenner (1979) har utviklet en utviklingsøkologisk modell som viser til hvordan direkte eller indirekte samspill mellom individet og miljøet gjensidig påvirker hverandre. «Bronfenbrenners perspektiv prøver å sammenfatte og forstå de mange gjensidige faktorene som virker inn på et barns utviklingsprosess og oppvekstvilkår» (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 45). Dette omfatter alt fra påvirkning gjennom individets nærmeste miljø slik som familie, venner og skole og helt ut i storsamfunnet. Modellen viser videre til hvordan individet og disse miljøfaktorene er tett knyttet sammen og har en gjensidig påvirkning på hverandre (Bronfenbrenner, 1979).

Figur 1. Urie Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (Bø, 2012, s. 171)

Som illustrert i figur 1, viser Bronfenbrenner (1979) til fire ulike system som inngår i den utviklingsøkologiske modellen hans; mikrosystem, mesosystem, eksosystem og makrosystem. Sett i sammenheng med denne studien, kan modellen bidra til en bedre forståelse av hvordan samarbeidet mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene fungerer, og hvordan dette igjen kan påvirke barnet. Vi skal nå se nærmere på de ulike systemene.

2.1.1 Mikrosystemet

I mikrosystemet finner du barnet, og barnets nærmeste krets. Som eksempel vil barnets familie, venner, skole eller barnehage finnes i dette systemet. Fosterforeldrene utøver den daglige omsorgen for fosterbarnet og er dermed en sentral del av barnets mikrosystem. Barnet både påvirker, og blir påvirket av fosterforeldrene i deres nære relasjon til hverandre. Barnet blir påvirket både gjennom samspillet det får med fosterforeldrene, men også samspillet med andre familiemedlemmer, jevnaldrende barn på skolen, barnehagen eller nabolaget når det er kontakt ansikt til ansikt (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Mikrosystem er med andre ord, miljø hvor barnet jevnlig har direkte kontakt med andre mennesker. Saksbehandleren i barnevernet kan også befinne seg også i barnets mikrosystem da de har jevnlig kontakt med barnet.

«Erfaringene som barnet gjør på mikronivået, kommer ved at det deltar eller observerer andre i aktiviteter, ved de sosiale forholdene og følelsene som oppstår når barnet er i samspill med andre og ved å observere og prøve ut forskjellige roller» (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 121-122). Det er gjennom disse aktivitetene, rollene og relasjonene som barnet får erfaring med i mikrosystemet skaper barnet sin virkelighetsforståelse (Bronfenbrenner, 1979).

Samhandlingen og de mellommenneskelige relasjonene som barnet får i mikrosystemet er av stor betydning for barnets utvikling. Fosterforeldrene er her en sentral brikke, i form av at de kan bidra til at barnet får gode erfaringer på mikronivået. *«Barn med gode erfaringer på mikronivået i familien har store sjanser for å lykkes på andre mikronivåer som skole og samspill med jevnaldrende»* (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122). På den andre siden vil dårlige erfaringer i dette systemet kunne få negative konsekvenser for barnet. For eksempel er det stor sammenheng mellom hvordan barnet har det og hvordan fosterforeldrene har det. Hvilken støtte fosterforeldrene får gjennom samarbeidet med saksbehandler i mesosystemet er av stor betydning for barnet i mikrosystemet. Samarbeidet mellom disse er sett som av avgjørende for hvordan fosterforeldrene håndterer fosterbarnet, og utfordringene i hverdagen (Lemjan, 2015). I denne studien sin sammenheng, er mikrosystemet veldig relevant, blant annet med bakgrunn i at det kan bidra til en bedre forståelse for hvilken betydning fosterforeldrene har for barnet.

2.1.2 Mesosystemet

Mesosystemet er det andre systemet i Bronfenbrenner sin modell, og handler i korte trekk om forholdet mellom de ulike mikrosystemene som barnet befinner seg i (Bronfenbrenner, 1979). I mikrosystemet finner du for eksempel familie og skole, og samarbeidet mellom disse er et eksempel på mesosystem. Det er viktig for barnet at det er god samhandling mellom mikrosystemene (Bronfenbrenner, 1979). Samarbeidet mellom saksbehandler og fosterforeldrene kan også befinne seg i mesosystemet. Fosterforeldrene beveger seg mellom mikrosystemet og mesosystemet ved at interaksjonen de har med saksbehandler i barnevernet påvirker deres forutsetninger for samhandling med barnet i mikrosystemet. For eksempel vil barnet kunne profitere på et velfungerende samarbeid mellom saksbehandler og fosterforeldrene, i form av at fosterforeldrene bedre mestrer å gi barnet god omsorg og støtte i dets utvikling (Sundt, 2016). På den annen side vil et dårlig samarbeid kunne få negative konsekvenser for barnet. Dårlige erfaringer i mesosystemet kan blant annet resultere i at barnet lærer seg å løse konflikter på en måte som er uheldig for barnet, får utfordringer på skolen og med jevnaldrende (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122). Ifølge Tonheim and Iversen (2019) kan et dårlig samarbeid i form av manglende støtte og oppfølging, i verste tilfelle føre til brudd i fosterhjemmet. Et brudd i fosterhjemmet er svært uheldig for fosterbarn som allerede er sårbar. Dette skaper blant annet en utrygghet for fosterbarnet (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Det å se sammenhengen mellom miljø i meso og mikrosystemet kan bidra til en bedre forståelse for hvordan samarbeidet mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene kan påvirke barnet.

2.1.3 Eksosystemet

I eksosystemet finner man miljø som barnet sjeldent regnes som aktivt deltakende i, men som kan ha en påvirkning på barnet (Bronfenbrenner, 1979). Kommunestyre vil være et eksempel på et eksosystem hvor de økonomiske rammevilkår og faglige tiltak som ulike kommuner gir sine fosterhjem er av betydning for hvilke ressurser og hjelp de barnevernsansatte kan tilby fosterforeldrene og barnet i mesosystemet. Det kan også være naturlig å plassere barneverntjenesten i eksosystemet. Her vil for eksempel ledelsen kunne ta valg knyttet til hvilke områder som skal prioriteres utfra de ressursene den enkelte barneverntjeneste har. Det er utenfor fosterforeldrenes kontroll hvor god arbeidskapasitet og ressurser den enkelte saksbehandler har til oppfølging og så videre. Likevel er dette faktorer som er med på å påvirke dem og barnet. «*På eksonivået blir familie og barn påvirket av utenforliggende hendelser og situasjoner*» (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122). Som eksempel vil det om de

ressursene, støtten og hjelpen som fosterforeldrene kan få utfra eksosystemet, ikke svarer til deres behov, kunne medføre konsekvenser i mesosystemet i form av dårlig samarbeid mellom partene. Sammenlagt er disse faktorer som gir økt risiko for brudd i fosterhjemmet (Tonheim & Iversen, 2019). Med andre ord vil dette videre påvirke barnet i mikrosystemet. Det vil være positivt for samarbeidet (mesosystemet) om fosterforeldrene og barnet opplever å være tilfreds med den hjelpen og støtten de får. Dette er faktorer som også vil påvirke mikrosystemet i form av at den støtten og hjelpen som fosterforeldrene får, henger nøye sammen med hvordan den enkelte håndterer rollen som fosterforelder (Sundt, 2016). Hvordan fosterforeldrene har det er naturligvis nært knyttet opp mot hvordan fosterbarnet har det, og hvilke utviklingsmuligheter det enkelte barn får. I sammenheng med denne studien vil det være interessant å se hvilken påvirkning eksosystemet har på samarbeidet mellom saksbehandler og barnevernet, og videre knytte dette opp mot hvordan det påvirker fosterbarnet i mikrosystemet.

2.1.4 Makrosystemet

Det siste systemet som Bronfenbrenner (1979) viser til i sin utviklingsøkologiske modell er makronivået. «*På makronivået finner vi overordnede verdier, ideologier og tradisjoner i samfunnet generelt og i de underkulturene som en familie er en del av*» (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122). Hva som anses som rett og galt i barneoppdragelsen er et eksempel på dette. For eksempel vil foreldrenes religiøse eller politiske orientering påvirke blant annet oppdragelsesform, idealer og verdier som ønskes å overføre til barna (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Hvilke faktorer som fosterforeldrene ser på som viktig for barnet og dets utvikling vil med andre ord være nært knyttet opp mot de verdiene og normene som fosterforeldrene har som holdepunkt. Det kan være at de barnevernsansatte kan ha et annet syn eller andre oppfatninger av hva som er rett og galt i barneoppdragelsen, utfra deres faglige og erfaringsmessige kompetanse, samt kunnskap om loven og regelverket. For eksempel arbeider de i tråd med lov om barneverntjenester, og idealet om at samfunnet skal dele ansvaret for barns utvikling sammen med foreldrene (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Hvordan de barnevernsansatte handler er med andre ord styrt av loven, med lite vekt på deres personlige verdier og normer.

I makrosystemet finner man lover og regler som det enkelte individ må tilpasse seg etter. “*The macro system is the enveloping, overarching sphere embracing culture primarily but also the policy and economy*” (Houston, 2017). Her vil for eksempel de økonomiske midlene som staten tar valg om å tildele den enkelte kommune være gjeldende. Dette vil igjen påvirke de

andre systemene. I forhold til denne studien vil for eksempel makrosystemet og de midlene staten velger å tildele den enkelte kommune påvirke eksosystemet i form av hvilken økonomiske rammevilkår kommunestyret velger å tildele barneverntjenestene. Dette henger igjen sammen med hvilke rammer de barnevernsansatte må jobbe utfra, og påvirker dermed samarbeidet mellom partene i mesosystemet. Som nevnt, så er samarbeidet mellom partene av stor betydning for barnet i mikrosystemet, og man kan dermed trekke linjer helt fra dette ytterste systemet og helt inn til mikrosystemet.

3. Litteraturgjennomgang

Etter at jeg hadde valgt tema og problemstillinger, så fortsatte jeg med å søke etter faglitteratur, kunnskapsoppsummeringer, og publikasjoner fra forskning. Etter råd fra veileder ble dette søket begrenset til en enkelt database, og det ble her valgt biblioteket sin database Oria. Det ble i tillegg til dette også brukt litteratur etter tips fra veileder, samt pensum litteratur fra studieløpet utfra det jeg anså hadde relevans. Jeg så på det jeg tenkte var relevant inn mot denne studien utfra kunnskapen jeg hadde i starten av prosjektet. Etter hvert som jeg tilegnet meg mer kunnskap gjennom prosessen fant jeg ut at jeg trengte hjelp til mer grundigere systematisk søk. Dette for å sikre meg at jeg hadde gjort meg kjent med nyeste forskning på området, og for å forhindre at jeg gikk glipp av verdifull informasjon knyttet til mitt prosjekt. På bakgrunn av det så valgte jeg å søke hjelp hos en ansatt ved biblioteket på Universitetet i Bergen hvor jeg fikk god hjelp til å gjøre enda grundige søk. Stikkord som ble brukt i litteratursøkene var primært: samarbeid, foreldresamarbeid, fosterhjem, fosterforeldre, fosterbarn, child welfare, collaboration, fosterparents, fosterchildren, fostercare. Jeg har valgt å dele inn litteraturgjennomgangen min i to deler: faktorer som fremmer et samarbeid, og faktorer som hemmer et samarbeid. Vi skal nå se nærmere på dette.

3.1 Faktorer som fremmer et samarbeid

Forskningsprogrammet «*Fosterhjem for barns behov*» varte over en tidsperiode på fire år (Backe-Hansen et al., 2013). Målsetningen til prosjektet var hovedsakelig fornying av kunnskap knyttet til fosterhjemsarbeidet i Norge. Forskningsprogrammet deres har kombinert litteraturstudier knyttet til barnevernet, spørreskjemaer til fosterforeldre, saksbehandlere og barnevernledere, samt intervju med flere unge voksne som har fosterhjemserfaring. Sammenlagt var det 324 fosterforeldre, 314 saksbehandlere, og 188 barnevernledere som deltok i spørreundersøkelsen, samt 24 unge voksne med fosterhjemserfaring som ble intervjuet (Backe-Hansen et al., 2013, 8). Funnene viser blant annet til at stabilitet hos

saksbehandler er positivt for samarbeidet. Backe-Hansen et al. (2013) påpeker at en av forutsetningene for at fosterhjemmene får god støtte av barnevernet er at partene har hyppig kontakt og blir godt kjent med hverandre slik at de kan utvikle en åpen og tillitsfull relasjon, hvor det trekkes frem at det her forutsetter at fosterforeldrene møter den samme saksbehandler.

I tråd med Bronfenbrenner (1979) sin modell er samarbeidet mellom saksbehandler og fosterforeldrene plassert i mesosystemet, hvor dette systemet igjen er med på å påvirke barnet i mikrosystemet. I tråd med annen litteratur henger graden av oppfølging og støtte som fosterforeldrene får gjennom samarbeidet i mesosystemet tett sammen med hvordan fosterforeldrene håndterer den daglige omsorgen ovenfor fosterbarna i mikrosystemet. Hege Sundt (2016) viser til at et godt samarbeid mellom fosterforeldrene og barnevernet bidrar til at fosterforeldrene får mulighet til å gi barnet god omsorg og støtte til utviklingen sin, og påpeker videre at barnevernets innsats i oppfølgingen og samarbeidet her er av stor betydning. Videre viser hun til flere viktige aspekt i forhold til oppfølging og samarbeidet som er betydningsfullt for fosterforeldrene, herunder blant annet; at saksbehandleren er engasjert ovenfor barnet, og er tilgjengelig for fosterforeldrene når de har behov for det, at fosterforeldre blir inkludert i drøftingen før avgjørelser blir tatt, at fosterforeldrene opplever respekt i fosterforelder rollen og de synspunkt som de måtte vise til, samt at saksbehandler bytte ikke er hyppig (Sundt, 2016).

Det er flere faktorer som kan fremme et godt samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldrene. Backe-Hansen et al. (2013) påpeker at det er viktig for både fosterforeldrene og de barnevernsansatte at samarbeidet er preget av åpenhet, trygghet, og det det å bli lyttet til og ha innflytelse når partene arbeider sammen for barnet. Det ble også vist til i rapporten at det var viktig at saksbehandlerne hadde tilstrekkelig med tid i samarbeidet med fosterforeldrene. *«Saksbehandlere kan ikke ta sin kompetanse fullt ut i bruk uten at de har tid og rom til å møtes jevnlig med fosterforeldrene og fosterbarnet, og også til raskt å forholde seg til telefoner og meldinger fra fosterforeldrene»* (Backe-Hansen et al., 2013, s. 154).

Tonheim og Iversen (2019) gjennomførte en undersøkelse av norske fosterforeldre som også viser til flere fremmende faktorer for samarbeidet mellom fosterforeldre og barnevernet. Studien har innhentet og analysert informasjon fra 132 fosterforeldre som av ulike grunner har opplevd brudd i fosterhjemmene. Studien har fosterforeldrenes egne perspektiv i fokus, og det ble det presentert funn som er verdifullt å se videre på. Studien til Tonheim og Iversen (2019) viser til flere faktorer som kan fremme et samarbeid, samt forebygge brudd i fosterhjemmet.

Hos fosterforeldrene var behovet for et samarbeid med barnevernet som er preget av blant annet anerkjennelse, respekt, støtte og oppfølging helt vesentlig for å få til et godt samarbeid mellom partene, og disse faktorene ser videre ut til å være viktig inn mot å redusere risikoen for brudd i fosterhjemmet (Tonheim & Iversen, 2019). Sett i sammenheng med Bronfenbrenner (1979) sin modell så vises det her til faktorer i mesosystemet hvor samarbeidet mellom saksbehandler og fosterforeldre ligger, som kan gi påvirke fosterbarnet i mikrosystemet. Et godt samarbeid i mesosystemet ser tilsynelatende ut til å være viktig for at fosterforeldrene håndterer den daglige omsorgen ovenfor fosterbarnet i mikrosystemet.

Ødegård og Willumsen (2011) gjennomførte en studie hvor en av formålene var å undersøke hvordan tjenesteytere som arbeider med barn og unge og deres nettverk forstår fenomenet samarbeid. Informantenes yrkesbakgrunn var primært innenfor barnevern, helsestasjon, skole og barnehage hvor det var fokus på den enkeltes egne erfaringer og opplevelser for å bidra til kunnskap rundt dette. Informantene ble spurt hva de legger i begrepet samarbeid, samt om å beskrive hva som fremmer og hemmer et samarbeid utfra deres egne erfaringer med barn og familier i de yrkene de var ansatt i. Videre ble de spurt om å beskrive og begrunne samarbeid som har fungert godt, og samarbeid som har fungert dårlig. Alle aktørene i studien til Ødegård og Willumsen (2011) har ulike roller, men har til felles at de alle arbeider direkte med barnet og dets nærmeste familie. Studien har i sitt utvalg av tjenesteytere inkludert barnevernsansatte i sin undersøkelse av hva som vektlegges som viktig i et samarbeid. Ødegård og Willumsen (2011) representerer funn som tilsier at de barnevernsansatte har fellestrekk med ulike andre tjenesteyterne i forhold til hva som vektlegges som viktig i et samarbeid med barnet og dets nærmeste familie. Studien til Ødegård og Willumsen (2011) kan bidra til en forståelse av hvilke aspekt som er viktig for å få til et velfungerende samarbeid mellom tjenesteytere slik som barnevernsansatte, barnet, og dets nærmeste familie. Ser man dette i sammenheng med Bronfenbrenner (1979) sin modell kan man få en ytterligere forståelse for hvordan samarbeidet mellom disse partene kan påvirke barnet. En saksbehandler i barnevernet vil for eksempel ha hyppig kontakt med fosterbarnet og befinner seg dermed i barnets mikrosystem. I barnets mikrosystem befinner også nærmeste familie til barnet seg. Samhandling mellom to eller flere mikrosystem er ifølge Bronfenbrenner (1979) sin modell et mesosystem. Det er viktig for barnet at samhandling mellom disse er god (Bronfenbrenner, 1979). Utfra funnene i studien til Ødegård og Willumsen (2011) vises det blant annet til relasjonelle forhold som kan fremme og hemme et samarbeid. Respekt (gjensidig respekt og ydmykhet), likeverdighet, god

dialog, god kommunikasjon hvor det legges til rette for gode relasjoner og tillit, felles mål og felles innsats var alle faktorer som utfra funnene i studien fremmer et samarbeid.

Eikhaugen, Høgestøl og Rasmussen (2018) gjennomførte en undersøkelse av økonomiske rammevilkår og faglige tiltak som ulike kommuner gir sine fosterhjem. Dette er nyttig å se i sammenheng med eksosystemet og mesosystemet til Bronfenbrenner (1979). Kommunestyre er et eksempel på et eksosystem, og påvirker igjen mesosystemet hvor samarbeidet mellom saksbehandler og fosterforeldrene befinner seg i. Eikhaugen et al. (2018) har skrevet en omfattende rapport basert på innspill fra ansatte i barnevernet, fosterforeldre, interesseorganisasjoner, fylkesmannsembeter og bufetat, gjennom spørreundersøkelser og dybdeintervjuer. Om fosterforeldrene for eksempel opplever at de økonomiske vilkårene ikke imøtekommer deres behov, viser Eikhaugen et al. (2018) i sin rapport til flere faktorer som til dels kan kompensere for dette. I tråd med Bronfenbrenner (1979) sin modell vises det her til at faktorer slik som økonomiske vilkår saksbehandleren kan innvilge utfra eksosystemet, påvirker samarbeidet i mesosystemet. Det er sett på faktorer i mesosystemet som til dels kan kompensere for det som oppleves som mangelfullt utfra rammene som ligger i eksosystemet. Ifølge Eikhaugen et al. (2018) er det å anerkjenne fosterforeldrene for den jobben de gjør, ekstra veiledning, ekstra tilgjengelighet hos saksbehandler, avlastning og så videre, slik at det gjør ting lettere for fosterforeldrene, er trukket frem som faktorer som kan bidra til dette. «*For fosterforeldrene handler det om å oppleve at de står sammen med barneverntjenesten i omsorgen overfor fosterbarnet; å bli tatt på alvor og altså å anerkjennes for den enorme innsatsen de legger ned*» (Eikhaugen et al., 2018, s. 53). Bronfenbrenner (1979) viser til hvordan de ulike systemene påvirker hverandre gjennom et gjensidig vekselspill. Ifølge rapporten er tett oppfølging av fosterhjemmene helt avgjørende for at fosterhjems plasseringen skal være vellykket. Det er ifølge Eikhaugen et al. (2018) avgjørende for at det blant annet skal kunne fattes og justeres riktige tiltak, samt for at det skal kunne bygges opp tillit mellom barneverntjenesten, fosterforeldrene og barnet.

3.2 Faktorer som hemmer et samarbeid

I studien til Tonheim og Iversen (2019) er det ut fra fosterforeldrenes perspektiv, vist til flere forhold som øker risikoen for brudd. Studier deres kan være med på å illustrere hvordan ett av systemene til Bronfenbrenner (1979) kan påvirke et annet. Ifølge funnene kan forhold som: dårlig samarbeid, mangelfull oppfølging og støtte, samt ubalanse mellom fosterforeldrenes kapasitet i forhold til det enkelte barns behov øke risikoen for brudd i fosterhjemmet. Det ble også påpekt manglende tillit og at de ikke følte seg hørt, verdsatt eller respektert i sitt arbeid

som fosterforeldre (Tonheim & Iversen, 2019). Dette er gjennomgående faktorer som utfra studien ser ut til å hemme et godt samarbeid mellom partene og øker risikoen for brudd i fosterhjemmet. Dette er i tråd med studien til Ødegård og Willumsen (2011) hvor funnene blant annet viser til at mangel på respekt, det å bruke makt, manglende vilje til å forstå hverandre, dårlig dialog, dårlig kommunikasjon, uklare mål, det å ikke sette felles mål og det å ikke se på hverandre som gjensidige samarbeidspartnere er faktorer som hemmer et samarbeid. Oppsummert, ser vi her eksempler på hvordan ett system i Bronfenbrenner (1979) sin modell er med på å påvirke et annet, herunder hvordan samarbeidet mellom saksbehandler og fosterforeldrene i mesosystemet er med på å påvirke barnet i mikrosystemet.

Funnene i studien til Backe-Hansen et al. (2013) viser blant annet at det er en stor andel fosterforeldrene som har måtte bytte saksbehandler en eller flere ganger i løpet av det siste halve året. Mer presist utgjorde dette 25% av fosterforeldrene som deltok i studien (Backe-Hansen et al., 2013). I rapporten vises det til at bytte av saksbehandler er hemmende for samarbeidet. Backe-Hansen et al. (2013) begrunner dette blant annet i at det å bygge opp en tillit mellom partene tar tid, og skifte av saksbehandler kan forhindre denne prosessen. At fosterforeldrene opplever støtte fra barnevernet er viktig for at fosterforeldrene skal kunne gi barnet optimal støtte i deres utvikling (Backe-Hansen et al., 2013). Funnene i rapporten deres viste til at mange fosterforeldre var fornøyde med støtten de fikk, men hver femte imidlertid var misfornøyd. «Når en av fem fosterforeldre mener det stemmer dårlig at barnevernet gir dem all den støtte de trenger, må forbedringspotensialet karakteriseres som stort» (Backe-Hansen et al., 2013, s.154). Når barn er plassert i fosterhjem, så har barnevernet en viktig rolle inn mot å støtte og følge opp den enkelte fosterfamilie. Det er blant annet av stor betydning for barn i fosterhjem at barneverntjenesten gjør en innsats i forhold til både oppfølging og inn mot samarbeidet med fosterforeldrene (Sundt, 2016).

I rapporten til Eikhaugen et al. (2018) kommer det frem at det mangler klare retningslinjer i forhold til hvilken økonomisk støtte den enkelte fosterfamilie bør få. Retningslinjene som er pr. i dag vises til som veiledende, noe som medfører til vanskelig situasjon for barneverntjenestene i form av at det må diskuteres og vurderes sammen med den enkelte fosterforeldre hvilken økonomisk bistand de skal få (Eikhaugen et al., 2018). Her igjen ser vi vekselvirkningen av de ulike systemene som Bronfenbrenner (1979) viser til i sin modell. De retningslinjene som kommunen har vedtatt i eksosystemet vises her til å påvirke hvordan saksbehandler møter fosterforeldrene i mesosystemet. I deres undersøkelse kom det frem at hele 60 prosent av barneverntjenestene opplevde det som utfordrende å ta avgjørelser i

forhold til økonomiske vilkår i fosterhjemmene, og understreker her at hovedproblemet ligger i at barneverntjenesten ikke har noen klare retningslinjer å forholde seg til (Eikhaugen et al., 2018). I lys av Bronfenbrenner (1979) sin modell viser dette til at de barnevernsansatte opplever det som vanskelig for samarbeidet (mesosystemet) å skulle ta stilling til de uklare retningslinjene som ligger i eksosystemet.

Ødegård, Lohne og Willumsen (2015) påpeker at det kan være vanskelig å få til et samarbeid om forventningene til hverandre som samarbeidspartner ikke blir imøtekommet. Et eksempel på dette kan være at fosterforeldrene har større forventninger til økonomiske vilkår enn det saksbehandleren har tenkt er nødvendig eller kan gi utfra de retningslinjene som de arbeider utfra. Dette kan medføre i uenigheter og utfordringer i samarbeidet for begge parter. Ifølge Ødegård et al. (2015) kan det oppleves som vanskelig for fosterforeldrene om forventningene til hverandre ikke blir imøtekommet i praksis. «*Et eksempel er hvis fosterforeldre som har behov for støtte og anerkjennelse for å være i en omsorgsrolle, blir møtt med manglende forståelse og blir utelatt fra viktige diskusjoner og beslutninger*» (Ødegård et al., 2015, s. 177). Knyttet man dette opp mot Bronfenbrenner (1979) sin modell ser man her at det er samarbeidet som ligger i mesosystemet blir påvirket om forventningene til hverandre som samarbeidspartene ikke blir imøtekommet. Videre vil de retningslinjene som ligger i eksosystemet i form av økonomiske vilkår, påvirke samarbeidet mellom partene i mesosystemet.

4. Metode

I denne delen av oppgaven vil jeg først vise til betydningen av min forforståelse i prosjektet, samt vise til oppgavens vitenskapsteoretiske forankring. Dette henger sammen med hvordan jeg har gått frem, og er viktig å vise til før jeg presenter valgene mine underveis i prosessen. Videre i denne delen av oppgaven, vil jeg se på valg av metode, forskningsdesign, intervjuguide, prøveintervju, rekruttering av informanter, utvalg, gjennomføring av intervjuene, transkribering, analyse, forskningsetiske vurderinger og kvalitetskriterier. Sammenlagt er disse faktorene viktig for at andre skal kunne vurdere studiens reliabilitet, validitet og overførbarhet som jeg vil komme nærmere innpå i kapittel 4.8.

4.1 Forskerens forforståelse

Forskeren er aldri nøytral i forskningsprosessen. Forskeren bærer med seg egne erfaringer, kunnskap og holdninger før forskningen starter - en egen forforståelse. Ifølge Malterud (2017) vil denne forforståelsen ha en kontinuerlig påvirkning på hvordan man som forsker samler,

leser og tolker dataen vår på. Spørsmålet er altså ikke *om* jeg som forsker påvirker forskningsprosessen, men tvert imot heller *hvordan* jeg påvirker den.

Det er viktig at man som forsker er bevisst på sin egen forforståelse, og hvordan dette er med på å påvirke forskningsprosessen. «*Forskerens ståsted, faglige interesser, motiver og personlige erfaringer avgjør hvilken problemstilling som er mest aktuell, hvilket perspektiv som skal velges, hvilke metoder og utvalg som anses som relevante, hvilke resultater som besvarer de viktige spørsmålene, og hvordan konklusjonene skal vektlegges og formidles*» (Malterud, 2017, s. 41). Uten en bevissthet rundt dette, kan det føre til at man går gjennom forskningsprosessen med et begrenset syn. «*Den vanligste fallgraven er at forforståelsen overdøver budskapet fra det empiriske materialet*» (Malterud, 2017, s. 45). Med en bevissthet i forhold til egen forforståelse, kan dette imidlertid forebygges.

Jeg hadde i forkant av prosjektet en tanke om hva jeg ønsket å vite mer om, nemlig samarbeidet mellom saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre. Min interesse for det feltet startet med en faglig interesse knyttet til området som utviklet seg etter hvert som jeg fikk mer og mer innsikt i tidligere forskning og litteratur. Forskningen som alt foreligger ga meg verdifull innsikt i både positive og negative faktorer som kan finne sted i samarbeidet, og viser til at et samarbeid mellom partene ikke nødvendigvis alltid fungerer optimalt. Videre er det vist til at samarbeidet også påvirker barnet på ulike måter. Eksempelvis vil et godt samarbeid hvor fosterforeldrene blir gitt god støtte bidrar dette til at barna blant annet får en sunn følelsesmessig og adferdsmessig regulering, samt fungering i sosiale sammenhenger (Leve et al., 2012).

Med dette som utgangspunkt jobbet jeg med å finne en passende problemstilling. «*I alle tilfeller er prosjektets problemstilling til enhver tid det viktigste grunnlaget for å vurdere hva slags fremgangsmåter som er adekvate, hva slags data og analyser som er relevante, og hva slags tolkninger som er sentrale*» (Grønmo, 2016, s. 89). Problemstillingen ble utformet på en måte som gjorde at kvalitativ metode var mest hensiktsmessig å ta i bruk i søken etter svar. Jeg ønsket å finne ut hvordan samarbeidet mellom partene fungerer i praksis utfra de barnevernsansatte og fosterforeldrenes egne tanker og erfaringer. Med bakgrunn i at kvalitativ metode fokuserer på å finne mening gjennom subjektive opplevelser til den enkelte slik jeg var på søken etter, ble denne tilnærmingen et naturlig valg å ta. Jeg har vært bevisst på å reflektere over min egen innflytelse, samt gjort grundige overveielser og redegjørelser for valgene mine underveis. Problemstillingen min har også vært av betydning for valg av vitenskapsteoretisk perspektiv som jeg nå skal gå litt mer innpå.

4.2 Vitenskapsteoretisk perspektiv

Et vitenskapsteoretisk perspektiv kan beskrives som et paradigme, en måte å se verden på. «*I vid betydning betegner et paradigme hele det teoretiske rammeverket som forskning utføres innenfor på et gitt tidspunkt*» (Thomassen, 2006, s. 106). Det er viktig å reflektere rundt sitt eget vitenskapsteoretiske ståsted som forsker. Hvilket syn man har, er med på å påvirke hvilken type kunnskap som søkes, og hvordan man går frem i forskningsprosessen for å bidra til denne kunnskapen (Thomassen, 2006). Blant annet innebærer dette en påvirkning av hvordan forskeren tolker og analyserer dataen, noe som er viktig å reflektere over underveis i hele forskningsprosessen. «*Den vitenskapsteoretiske fortolkningsrammen danner grunnlaget for den forståelsen vi utvikler i løpet av forskningsprosessen*» (Thagaard, 2018, s. 19). Med andre ord, påvirker dette forskerens oppfattelse og forståelse av kunnskap og sin egen rolle i forskningsprosessen, samt hvilke metoder som anses som best å ta i bruk inn mot å finne svar på problemstillingen.

Utfra min forforståelse ble et område jeg ønsket å finne ut mer om valgt, og tanker rundt mitt vitenskapsteoretiske ståsted begynte. Denne studien er kvalitativ, som innebærer at jeg som forsker søkte dybde og innsikt i enkeltpersoners opplevelser. «*Kvalitative metoder representerer en felles strategi for kunnskapsutvikling, forankret i det fortolkende paradigmat med røtter fra hermeneutisk filosofi, fenomenologisk filosofi og sosialkonstruksjonisme*» (Malterud, 2017, s. 35). Med bakgrunn i at jeg var interessert i den enkeltes erfaringer og opplevelser knyttet til temaet jeg undersøkte ble en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming valgt som rammeverk for studien. Vi skal nå se litt nærmere på disse to tilnærmingene.

4.2.1 Fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming

Fenomenologien og hermeneutikken gjenspeiler hverandre ved at begge fokuserer på utforskning av forståelse og mening, noe som er tett knyttet til den kvalitative metoden. Det finnes likevel noen elementer som skiller dem. «*Sentralt innen fenomenologien er å forstå fenomener på grunnlag av de studerendes perspektiv, og å beskrive omverdenen slik den erfares av dem*» (Thagaard, 2018, s. 36). Innenfor fenomenologien fokuseres det på å oppnå en forståelse og mening til den subjektive opplevelsen til informantene. Dette er også sentralt innenfor hermeneutikken, men viser seg på litt en annen måte. «*Hermeneutikken fremhever betydningen av å fortolke folks handlinger gjennom å fokusere på et dypere meningsinnhold enn det som er umiddelbart innlysende*» (Thagaard, 2018, s. 37).

Jeg ville i denne studien vektlegge mening og betydning i det informantene mine delte, fremfor hva som virket fornuftig eller umiddelbart innlysende. Med det hermeneutiske perspektivet var det rom for at andre forståelser også kunne være gjeldende. Innenfor hermeneutikken vil ikke forskningen gi mening uten at den ses i sammenheng med helheten den inngår i (Grønmo, 2016). Det ble tatt høyde for at den forståelsen som jeg gjorde meg underveis ikke nødvendigvis var en sannhet eller gjeldende i andre kontekster. Jeg valgte å snu og vende på dataene gjentatte ganger for å se etter andre mulige forståelser enn den som var umiddelbart innlysende for meg. Med å være bevisst på å være åpen for ulike tolkninger av dataene var målet å få en mer helhetlig forståelse.

4.3 Valg av metode

Metoden kan anses som redskapet inn mot det man har som mål å finne svar på. «*Generelt er en metode en planmessig fremgangsmåte for å nå et bestemt mål*» (Grønmo, 2016, s. 41).

Hvilken forskningsmetode man velger er avhengig av hvilke spørsmål man ønsker at forskningen skal belyse. Utgangspunktet for hva som skal søkes etter av data, er problemstillingen. Utfra denne finner man en passende metode som kan gi oss et rikt datamateriale (Bjørndal & Hofoss, 2004). Ulike forskningsspørsmål som skal belyses, krever ulike måter å gå frem på.

Det å ha kjennskap til både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder er viktig, slik at man kan velge den metoden som er mest hensiktsmessig inn mot det man søker kunnskap om. Jeg finner det nyttig å vise til Grønmo (2016) sin beskrivelse av kontrasten mellom kvalitative og kvantitative metoder, da dette kan bidra til å gi et overblikk over hva som skiller disse. Ifølge han kan data som uttrykkes i mengdeterner karakteriseres som kvantitative, mens det på den annen side kan karakteriseres som kvalitativt om dataen ikke presenteres på denne måten (Grønmo, 2016). En kvantitativ metode vil for eksempel være hensiktsmessig inn mot å finne gjennomsnittshøyden til barn på skolen, eller finne ut antallet på elever som er venstrehendt. Vil man på den annen side finne ut hvordan barna opplever skolehverdagen sin, vil kvalitativ forskning være et mer hensiktsmessig valg. *Metoden blir avgjørende for å knytte en forbindelse mellom data og teori som kan gi sikker kunnskap*» (Thomassen, 2006, s. 90).

4.3.1 Kvalitativ metode

På bakgrunn av at jeg ønsket å finne ut saksbehandlerne og fosterforeldrene sine egne opplevelser knyttet til samarbeidet, fant jeg kvalitativ metode som mest hensiktsmessig å bruke. «*Vi kan bruke kvalitative metoder til å få vite mer om menneskelige egenskaper som*

erfaringer, opplevelser, tanker, forventninger, motiver og holdninger» (Malterud, 2017, s. 31). Jeg var på utkikk etter ny kunnskap gjennom personers subjektive beskrivelser av fenomenene jeg undersøker, noe som de kvalitative metodene vektlegger. *«Målet er å utforske meningsinnholdet i sosiale og kulturelle fenomener, slik det oppleves for de involverte selv innenfor sin naturlige sammenheng»* (Malterud, 2017, s. 36). Om målet med denne studien hadde vært å finne antallet saksbehandlere og fosterforeldre som for eksempel er fornøyd/ikke fornøyd med samarbeidet, ville en kvantitativ metode gitt meg god innsikt. Det var derimot ikke denne innsikten jeg var ute etter. Den kvalitative metoden har et klart fokus på å finne mening i enkeltpersoners opplevelser og erfaringer, slik jeg var på søken etter, og denne metoden ble dermed et naturlig valg å ta.

I enhver metode ligger det ulike retningslinjer som skal være med på å bidra til at forskningen er faglig forsvarlig. En faglig forsvarlig forskning gjør nøye vurderinger og begrunner valgene gjennom hele forskningsprosessen. Det er blant annet nødvendig at det blir gjort forskningsetiske vurderinger, herunder; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser ved å delta i forskningsprosesser. Videre er det viktig at forskningen følger kvalitetskriterier for forskning som innebærer vurderinger og begrunnelser for studiens reliabilitet, validitet og overførbarhet. *«De kvalitative forskningsmetodene omfatter et bredt spekter av strategier for systematisk innsamling, organisering og fortolkning av tekstlig materiale fra samtaler, observasjoner eller skriftlig kildemateriale»* (Malterud, 2017, s. 36). Den kvalitative metoden vil med andre ord, lede vei gjennom forskningsprosessen. Kvalitative metoder har ulike forskningsdesign, eller fremgangsmåter, for innsamling av data. Noen eksempler kan være observasjon, samtaler, og intervju i ulike former.

4.3.2 Forskningsdesign

For å finne svar på problemstillingen måtte det legges opp til at informantene fikk komme med sine subjektive opplevelser, erfaringer og meninger. Jeg valgte på bakgrunn av dette å ta i bruk intervju for innsamling av data. Jeg var ute etter en dypere forståelse av saksbehandlerne i barnevernet og fosterforeldres egne opplevelser knyttet til området jeg skal studere, og intervju kan bidra til en slik innsikt. *«Intervju er en særlig velegnet metode for å få kjennskap til hvordan personer som intervjues, opplever og forstår seg selv og sine omgivelser»* (Thagaard, 2018, s. 53).

Det er ulike former for intervju. Jeg valgte å bruke et semistrukturert intervju (dybdeintervju) som forskningsdesign for å belyse problemstillingene mine. Det semistrukturerte intervjuet kjennetegnes ved at det er rom for fleksibilitet under intervjuet. Ved å gjennomføre

semistrukturerte intervju fikk jeg som intervjuer mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål som jeg fant relevant etter hvert som intervjuene utviklet seg, samt at det ble gitt rom for den enkelte informant å prate mer fritt. Jeg var åpen for andre mulige andre vinklinger knyttet til problemstillingen enn det jeg på forhånd hadde utarbeidet i intervjuguiden. Jeg anså denne fremgangsmåten som verdifull inn mot å bidra til en bredere innsikt og andre forståelser enn det jeg hadde sett for meg. I min studie stod nær kontakt mellom meg som intervjuer og intervjupersonene sentralt. «*I studier som er preget av en nær kontakt mellom forskeren og deltakere i felten, som ved deltakende observasjon og intervju, gir metodene et grunnlag for at vi kan utvikle en forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av de kontaktene vi etablerer i løpet av den tiden vi er i felten*» (Thagaard, 2018, s. 11).

4.4 planlegging og gjennomføring av intervjuene

4.4.1 Intervjuguide

I forkant av intervjuene ble det utarbeidet en intervjuguide for å sikre at nødvendige spørsmål ble stilt (Vedlegg 3, s. 82). Det er flere fordeler med å ta i bruk intervjuguide under intervjuet, blant annet at det «*Innebærer en fleksibel intervjusituasjon, samtidig som man er sikret at visse problemstillinger tas opp*» (Bjørndal, 2011, s. 116). Jeg valgte å utarbeide guiden for å sikre meg at viktige sentrale tema ble belyst. Utfra tidligere erfaringer som intervjuer, har jeg opplevd at det er lett å «snakke seg bort» fra det som er relevant om man ikke har en form for hjelpemiddel for å holde fokus. Med bakgrunn i at intervjuet skulle være semistrukturert ville jeg imidlertid ikke være fastlåst til denne guiden. Et av kjennetegnene til det semistrukturerte intervjuet er at «*Intervjuet har en fleksibel struktur, slik at vi både kan tilpasse spørsmålene til intervjupersonens beskrivelser, og vi kan inkludere spørsmål om temaer som ikke var planlagt i forkant*» (Thagaard, 2018, s. 91). Intervjuguiden ble utarbeidet som et hjelpemiddel for å sikre meg den nødvendige informasjonen. Den var ikke et fastlåst manus, men imidlertid preget av fleksibilitet, med rom for ny innsikt og andre vinklinger enn det jeg hadde sett for meg. For eksempel kunne jeg stille oppfølgingsspørsmål underveis i intervjuet, og intervjupersonene kunne utdype mer, eller komme med annen informasjon utover det som var lagt opp til i intervjuguiden. Hensikten var å få til en samtale mellom meg som intervjuer og intervjupersonene. Fleksibiliteten ble imidlertid begrenset til det som var relevant for problemstillingen, for å sikre den nødvendige informasjonen inn mot studien.

Jeg hadde på forhånd gjort meg kjent med en del tidligere forskning og litteratur knyttet til teamet slik at jeg hadde et godt utgangspunkt for hvilke spørsmål som kunne være relevant å ha med i intervjuguiden. Dette var også en fordel inn mot hvilke oppfølgingsspørsmål som var

nyttige å stille underveis i intervjuene. I intervjuguiden var det nødvendig å snevre inn til det mest relevante for å holde et klart fokus, og det var her til dels utfordrende å finne ut av hvilke spørsmål som var det viktigste. Alle spørsmålene jeg noterte meg kunne ikke brukes selv om jeg fant de interessant, og mye måtte dermed forkastes. Utfordringen lå med andre ord knyttet til det å klare å avgrense til det viktigste. Samtidig var noen av spørsmålene litt lukket i starten, og måtte dermed endres underveis slik at den enkelte deltaker fikk prate mer fritt.

Hovedvekten av spørsmålene ble rettet inn mot samarbeidet mellom partene. Innunder dette ble det «grovt sett» delt inn i spørsmål knyttet til hvilke faktorer som fremmer og hemmer et samarbeid utfra de barnevernsansatte og fosterforeldre sine opplevelser og erfaringer.

Intervjuguiden ble tilpasset informantgruppene, med ulike innganger til samme tema.

Saksbehandlerne i barnevernet har gjennom yrket sitt mange ulike erfaringer, og jeg valgte dermed å formulere spørsmålene slik at de kunne svare på et mer generelt grunnlag.

Fosterforeldre derimot har erfaringer begrenset til ett eller flere fosterbarn, og dermed ble spørsmålene mer spisset inn deretter.

Tilbakemelding fra veileder var til god hjelp når intervjuguiden ble utarbeidet og bearbeidet underveis. Til slutt satt jeg igjen med en intervjuguide (se vedlegg 3, s. 82) som jeg syntes dekket de viktigste spørsmålene, og som inneholdt åpne spørsmål. Nå gjenstod det bare å teste ut på en «prøve» intervjuperson, for å vurdere guiden og meg som intervjuer. Jeg valgte derfor å gjennomføre et prøveintervju.

4.4.2 Prøve intervju

Jeg valgte å forberede meg til intervjuene ved å gjennomføre en prøve runde sammen med en annen før jeg praktiserte det med informantene mine. Med det mener jeg at gjennomførte intervjuet med en person som ikke var deltaker i studien, som en test før jeg gikk ut i feltet på ordentlig. Dette for å se om guiden og intervjusituasjonen var god nok, eller om noe måtte endres. Jeg var så heldig å få teste ut intervjuet med en som jobber direkte med oppfølging av fosterhjem i barnevernet. Etter prøveintervjuet fikk jeg konstruktiv kritikk som var til stor hjelp. Jeg snakket for fort og ga ikke intervjupersonen rom for å uttrykke seg like mye som jeg hadde satt meg som mål. Derfor måtte jeg jobbe med meg selv for å endre min måte å være på som intervjuer. Jeg måtte håndtere litt stillhet til tross for at jeg fant dette ganske ukomfortabelt. Jeg fikk også tilbakemelding på at det var lurt å spørre om intervjupersonene hadde noe mer de ville tilføye etter hvert spm. All den konstruktive kritikken tok jeg med i betraktning når jeg gikk ut i feltet for å intervju inn mot prosjektet.

4.4.3 Rekruttering av informanter

I dette prosjektet ble personopplysninger behandlet, og var dermed meldepliktig til NSD (Norsk senter for forskningsdata). Prosjektet er godkjent (Se vedlegg 1, s. 75). Når jeg fikk tilbakemelding fra NSD om at prosjektet var godkjent kunne jeg begynne rekrutteringsprosessen.

Få intervjupersoner kan gi mye god informasjon til kvalitative studier. Jeg rekrutterte ni stykker, hvorav disse ble delt inn i fem ansatte i barnevernstjenesten, og fire fosterforeldre.

«Strategisk utvelging er basert på at vi systematisk velger personer eller enheter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen» (Thagaard, 2018, s. 54). I rekrutteringen av informanter til utvalget mitt søkte jeg spesifikt etter ansatte i barnevernet som arbeider med oppfølging av fosterhjem, da dette er direkte rettet inn mot mine problemstillinger. Her begrenset jeg meg til den kommunale barneverntjenesten. Videre søkte jeg etter personer som har erfaring som fosterforelder. Her søkte jeg hovedsakelig fosterforeldre som er fosterforeldre for det kommunale barnevernet. Begge disse informantgruppene anså jeg som en verdifull kilde til data som kunne gi svar på min problemstilling. Ved å velge et strategisk utvalg kan dette være med på å bidra til at påliteligheten av resultatene styrkes. *«Når funnene ikke er entydige og opplagte, reduseres risikoen for raske beslutninger»* (Malterud, 2017, s. 60). For de barnevernsansatte ble det satt et kriterium til minimum to års erfaring med arbeid med fosterfamilier. I og med at rekrutteringen av fosterforeldrene viste seg å være noe utfordrende, så måtte jeg legge kriteriene i forhold til lengden på erfaring til side, og vurdere den enkelte informant etter hvert som jeg så hvilke jeg fikk tak i.

Jeg kontaktet først fem tilfeldige barneverntjenester i Hordaland fylke, samt Norsk fosterhjemsforening via mail. Mailen inneholdt en kort presentasjon av meg som student, prosjektet og hvilke informanter jeg trengte. Informasjonsskriv som de kunne lese om de ønsket mer innsikt, ble lagt som vedlegg (se vedlegg 2, s. 78). Jeg brukte snøballmetoden i min rekruttering. Snøballmetoden omfatter at de første aktørene jeg kontaktet ble bedt om å foreslå andre aktuelle informanter, og disse nye informantene ble bedt om å foreslå andre igjen. *«Fra den ene aktøren som det hele starter med, øker antallet aktører raskt, og utvalget baller på seg, akkurat som en liten snøball som ruller i kram snø»* (Grønmo, 2016, s. 117).

Rekrutteringen av barnevernsansatte ble begrenset til Hordaland fylke slik at jeg kunne møte informantene personlig for intervjuing. Rekrutteringen av fosterforeldrene innenfor Hordaland

fylke viste seg å være svært vanskelig, og ble dermed utvidet til Møre og Romsdal, og Viken fylke, utfra responsen jeg fikk fra Norsk fosterhjemsforening.

Jeg fikk først dårlig respons fra to av barnevernstjenestene som jeg kontaktet. På den annen side fikk jeg kjapp respons fra de to resterende barnevernstjenester og Norsk Fosterhjemsforening. Den ene barnevernstjenesten ga meg to informanter med det samme, og den andre ga meg tre stykker. Videre har Norsk Fosterhjemsforening vært veldig hjelpelige i rekrutteringsprosessen. Jeg ble kontaktet på telefon av en ansatt som har vært en kjempe ressurs inn mot å få rekruttert fosterforeldre. Jeg fikk først to ansatte i foreningen som intervjupersoner, hvorav den ene fikk rekruttert to fosterforeldre til. Snøballmetoden har hjulpet godt i rekrutteringsprosessen. Kontaktinformasjon på ni personer som var villig til å la seg intervju ble delt med meg relativt kjapt. Jeg måtte deretter ta kontakt med hver enkelt for å avtale tid og sted for intervju. Dette var en tidkrevende prosess.

Det er viktig å påpeke at informasjonskriv og samtykkeerklæring (Se vedlegg 2, s. 78) ble sendt ut og signert før noe intervju ble gjennomført. Informasjonskrivet inneholdt informasjon om prosjektet og dets formål, hvem som er ansvarlig for prosjektet, hvorfor den enkelte ble spurt om å delta, hva deltakelse innebærer for den enkelte, hvordan jeg skulle ivareta den deres personvern, samt informasjon om den enkelte deltakers rett til å kunne trekke seg når som helst, uten at dette ville medføre noen negative konsekvenser. Videre var det luker som måtte krysses av for om den enkelte godkjente bruk av båndopptaker, at det ble skrevet notater underveis, samt varigheten av behandlingen av opplysningene. Alle intervju deltakerne leste, krysset av alle lukene, og signerte dokumentet.

I og med at fosterforeldrene bodde langt unna meg, ble Skype brukt under intervjuet. Det ble ikke gitt anledning til å gi ut informert samtykke muntlig. Dette medførte noen ulemper. Tre av fosterforeldrene hadde anledning til å skrive ut, signere og returnere informasjonskrivet til meg, mens en ikke hadde anledning til dette. I siste tilfellet var det derfor nødvendig at jeg sendte skrevet pr. post for at vedkommende kunne signere og returnere dette til meg, noe som forsinket intervjuet noe. Intervjuene varte i perioden fra 13.november til 06.januar 2020.

4.4.4 Utvalg

Utvalget mitt bestod av ni informanter i alderen 30-60 år, hvorav alle var kvinner. Jeg intervjuet fem barnevernsansatte som jobbet direkte med oppfølging av fosterfamilier. Av de barnevernsansatte var alle ansatt i den kommunale barnevernstjenesten. En av disse var avdelingsleder på avdeling med oppfølging av fosterfamilier, og resten saksbehandlere. Jeg

intervjuet totalt fire fosterforeldre, hvor alle var fosterhjem for det kommunale barnevernet. Samtlige av fosterbarna deres var under omsorg av barnevernet. Erfaringen til barnevernsansatte knyttet til oppfølging av fosterfamilier varierte med alt fra 2år til 20år. Erfaring som fosterforeldre varierte fra 8 måneder til 25 år.

4.4.5 Gjennomføring av intervjuene

Jeg tok i bruk lydopptaker i tillegg til notater under alle intervjuene for å sikre at informasjonen ble lagret. Tid og sted for intervju ble avtalt gjennom direkte kontakt mellom meg og hver enkelt intervjuperson. De fleste intervjuene av de barnevernsansatte ble utført på deres arbeidsplass, med unntak av en som ønsket intervjuet hjemme hos meg. De barnevernsansatte fikk selv velge hvor de var mest komfortable med å la seg intervju. Kontorene til de barnevernsansatte var lukket for innsyn og lyder, samt innredet med enkelt interiør. Det var bord og stoler tilpasset for samtale. Intervjuet hos meg ble lagt til rette for, i form av at jeg tenkte gjennom hvor det kunne være mest komfortabelt å la seg intervju. Fosterforeldrene fikk velge om de ønsket å ha intervjuet over en videosamtale eller vanlig telefonsamtale. Alle uttrykket at de ønsket videosamtale, så dette ble gjennomført.

Det første intervjuet noterte jeg en del, men jeg opplevde at intervjupersonen ble for fokusert på notatene. Vedkommende stoppet opp etter hvert som jeg skrev, og jeg følte at notatene begrenset intervjupersonen i å prate fritt. Derfor valgte jeg å gjøre få notater under samtalen, og i stedet sette meg ned umiddelbart etter hvert intervju for å gjøre meg mer notater. Intervjuene hadde en estimert varighet på 45 minutter. I praksis varierte dette veldig utfra hvor pratsom hver enkelt intervjuperson var. Intervjuene varte alt fra en halv time til 1 ½ time.

I starten på hvert enkelt intervju var jeg bevisst på å informere intervjupersonene om at det til enhver tid var lov til å trekke seg, samt velge å ikke svare på spørsmål som de eventuelt ikke ønsket å svare på. Informert samtykke ble også nøye gjennomgått sammen, og signert før intervjuene startet. Jeg spurte intervjupersonene om det var noe de ville tilføye underveis, om det var noe de opplevde som manglet av spørsmål. Noen tilføyde litt mer informasjon avslutningsvis på intervjuet, som jeg skrev ned som tilleggsinformasjon utover spørsmålene i intervjuguiden.

4.5 Transkribering

Etter at jeg hadde fullført datainnsamlingen var det nødvendig at jeg organiserte materialet, slik at det ble klart for analyse. Med bakgrunn i at jeg brukte lydopptak under intervjuene, var det nødvendig å endre formen på datamaterialet fra muntlig til skriftlig. Dette kalles for

transkribering. «*Transkribering åpner for et nytt møte med teksten som kan gi rom for andre ettertanker og slutninger enn da opptaket ble gjort*» (Malterud, 2017, s. 80). Universitetet i Bergen sin løsning «Onedrive» ble brukt når jeg skulle transkribere for å sikre at uvedkommende ikke fikk innsyn i materialet. Når jeg transkriberte anonymiserte jeg teksten ved å bevisst utelukke navn, alder, arbeidsted, dialekt og andre særpreg som kan gjenkjenne en person. Hensikten med disse tiltakene var å sikre den enkeltes personvern.

Jeg startet med å skrive ned ordrett hva den enkelte deltaker sa gjennom hvert intervju. Videre valgte jeg å gå tilbake til det opprinnelige materialet etter hver transkribering for å sikre meg at det jeg hadde skrevet ned stod i overensstemmelse med det som ble sagt på båndopptaket. Om jeg var usikker, gjentok jeg prosessen. «*Transkripsjonen skal mest mulig lojalt ivareta det opprinnelige materialet, slik deltakernes erfaringer og meninger ble formidlet og oppfattet under datainnsamlingen*» (Malterud, 2017, s. 77).

I transkriberingen valgte jeg også å ikke ta med det jeg anså som «unødvendig» informasjon. «*Rådata representerer et utgangspunkt, og herfra velger vi ut tekstelementer med potensiell kunnskapskraft*» (Malterud, 2017, s. 84). Med unødvendig informasjon mener jeg slik som pauser, og ord som for eksempel «ehm» og «jaja» da jeg vurderte dette som lite betydning for datamaterialet. Videre kunne enkelte informanter snakke seg litt vekk fra det som relevant for problemstillingen, og dette anså jeg også som unødvendig å ta med. På bakgrunn av at jeg ikke noterte ned særlig under intervjuene, valgte jeg å transkribere kort tid etterpå slik at husket mest mulig av hvordan intervjusituasjonen var. Jeg ville sikre meg at teksten jeg satt igjen med etter transkriberingen var så virkelighetsnær som mulig.

Å transkribere var en tidkrevende prosess. Av totalt ni intervju satt jeg igjen med 48 sider transkribert tekst, og jeg vurderte dette som tilstrekkelig med informasjon inn mot problemstillingen min.

4.6 Tematisk analyse

Jeg fant bruk av Braun og Clarke (2006) sin modell for tematisk analyse som mest hensiktsmessig å ta i bruk i mitt analysearbeid. Analysen starter i det man begynner å se etter mønstre eller spesielle tema av interesse, og dette kan allerede vise seg når man starter å samle inn data (Braun & Clarke, 2006). Metoden er nyttig for å finne svar på problemstillingen i form av at den overordnet leter etter mønstre i dataen som gir mening. Den hjelper oss å identifisere, analysere og rapportere mønstre i datasettet noe som bidrar til rike og detaljerte beskrivelser av datamaterialet (Braun & Clarke, 2006).

Metoden har også en fordel i at den er fleksibel, i form av at den ikke er bundet til noe teoretisk rammeverk. «*Through its theoretical freedom, thematic analysis provides a flexible and useful research tool, which can potentially provide a rich and detailed, yet complex, account of data*» (Braun & Clarke, 2006, s. 5). Det er imidlertid viktig å påpeke at det ved en så fleksibel analysemetode var det spesielt viktig med nøye beskrivelser og begrunnelser av valgene mine underveis. Jeg har gjort rede for mitt teoretiske og vitenskapsteoretiske rammeverk for studien som helhet, for å vise til hvilke briller jeg som forsker ser dataen gjennom. Et hvilket som helst teoretisk rammeverk påvirker forskerens måte å se på dataen, og er derfor viktig å gjøre nøye rede for (Braun & Clarke, 2006). Videre var det viktig at jeg ga rike beskrivelser og begrunnelser for valgene mine gjennom hele analyseprosessen. Ved å gå frem på denne måten dannes et utgangspunkt for at andre senere skal kunne vurdere studiens kvalitet (Malterud, 2017).

Det finnes flere ulike tilnærminger innenfor tematisk analyse som er viktig å reflektere over. Etter at jeg hadde gjort meg kjent med de ulike tilnærmingene fant jeg en hybrid tilnærming innenfor tematisk analyse som mest relevant for denne studien. Dette innebærer at jeg som forsker kombinerer både den induktive og den deduktive tilnærmingen til Braun og Clarke (2006). Bakgrunnen for valget av denne tilnærmingen var at jeg tidlig i prosessen hadde gjort meg godt kjent med forskning og litteratur innenfor området og hadde dermed en viss forkunnskap før jeg begynte å analysere datasettet. Ved en hybrid tilnærming vil analysen være drevet av dataen, men den kan også være påvirket av ulike begreper, temaer eller ideer som forskeren har gjort seg kjent med gjennom tidligere forskning og litteratur (Swain, 2018). Gjennom analyseprosessen valgte jeg bevisst å ha et åpent sinn som ga rom for ulike synsvinkler enn det jeg muligens hadde sett for meg.

Braun og Clarke (2006) beskriver seks faser som kan brukes som en guide ved utførelsen av en tematisk analyse som jeg fant nyttig å ta i bruk. Kort forklart går inndelingen deres ut på punkter som omfatter; å gjøre seg kjent med datamaterialet, koding av dataen, utfra kodingen søke etter temaer, gjennomgang av temaene, definere og navngi temaene, og avslutningsvis skrive rapporten (Braun & Clarke, 2006). Ved analyse går man frem og tilbake, og snur og vender på dataen for å finne essensen i materialet. Ved tematisk analyse kan man for eksempel gå frem og tilbake mellom de ulike fasene gjennom hele analyseprosessen (Braun & Clarke, 2006). Jeg har valgt å vise til hvordan jeg fulgte de seks fasene til Braun og Clarke gjennom å beskrive trinnvis hva jeg gjorde i den enkelte fase. «*Analysen skal presenteres slik at andre senere kan følge veien vi har gått, anerkjenne vår systematikk underveis, og forstå*

våre tolkninger og konklusjoner» (Malterud, 2017, s. 92). I det følgende presenterer jeg hvordan jeg fulgte disse punktene i analyseringsprosessen.

Fase 1: Gjøre seg kjent med datamaterialet.

Den første fasen går ut på å gjøre seg kjent med datamaterialet. Ifølge Braun og Clarke (2006) omfatter denne prosessen transkribering og gjennomgang av dataene flere ganger, og at man noterer seg ideer til hva man tenker er av mest relevans. I tråd med dette startet jeg med å transkribere alle intervjuene mine fra talespråk til skriftspråk. Dette var en tidkrevende, men nyttig prosess inn mot å bli godt kjent med dataene. Jeg lyttet nøye til rådatamaterialet flere ganger for å se at dette stemte overens med det transkriberte materialet. Allerede under transkriberingen fikk jeg en liten innsikt i gjennomgående tanker og erfaringer hos barnevernsansatte og fosterforeldre knyttet til hva som kan fremme og hemme et samarbeid mellom dem. Jeg noterte meg ned stikkord for hva jeg tenkte var mest relevant.

Fase 2: Koding av dataen.

Fase to handler om koding av dataen, og er en god hjelp til å systematisere den relevante dataen (Braun & Clarke, 2006). Når jeg hadde gjort meg litt kjent med datamateriale hadde jeg et godt utgangspunkt for å starte på denne fasen. Jeg valgte å kode dataene fra både de barnevernsansatte og fosterforeldre som et samlet datamateriale. Dette med bakgrunn i at dataene fra begge informantgruppene rommer samme temaer, til tross for at det var variasjon i hvorvidt de delte samme tanker og erfaringer. Jeg brukte farger til kodingen, hvor den informasjonen som jeg så som beslektet ble kategorisert innunder samme farge. Dette ga meg en bedre struktur og oversikt over hvilken informasjon som var mest gjennomgående. Jeg anså koding manuelt som mest passende for meg. Ved å gjøre det på denne måten følte jeg at jeg fikk best mulig innsikt i datamaterialet som helhet.

Fase 3: Søke temaer.

Når jeg var ferdig med kodingen av dataene var jeg klar for fase fire som overordnet handler om å lete etter tema. Utfra kodingen vil man her finne ulike temaer og deretter samle kodet data som er relevant innunder det enkelte tema (Braun & Clarke, 2006). Jeg valgte å se på datasettet fra både de barnevernsansatte og fosterforeldrene som et samlet dokument, og var på søken etter tema som kunne omhandle begge informantgruppene. Jeg startet med å skrive ned alle temaer som kunne være aktuelle, og deretter sortere de ulike kodene innunder temaene. Foreløpige hovedtemaer som jeg identifiserte i denne fasen er: positive aspekt ved et

samarbeid, faktorer som hemmer et samarbeid, forbedringspotensiale i samarbeidet mellom partene, samarbeidets påvirkning på barnet. Etter at jeg hadde gjort dette laget jeg undertemaer til hvert hovedtema, og den informasjonen som jeg ikke så at passet innunder noe fikk overskriften «foreløpig ingen kategori», og ble sett på som åpen for eventuelt bruk senere i analysen. Undertemaene jeg fant i denne fasen var mange, og jeg innså fort at det var rom for å snevre dette inn mye. Målet ved å starte så bredt var å unngå at jeg overså viktige sammenhenger, og å finne tema som best illustrerte funnene i min studie.

Fase 4: Gjennomgåing av temaer.

I tråd med Braun og Clarke (2006) tok jeg i fase fire utgangspunkt i de foreløpige temaene jeg fant i fase tre, og jobbet med å avgrense disse inn til hva som best illustrerte hele datasettet og kunne gi svar på problemstillingen. Det var i denne fasen jeg så at flere av de foreløpige temaene jeg hadde laget rommet mye av det samme, og disse ble samlet til ett tema. For eksempel fant jeg i forhold til undertemaene at «tidsbegrensninger» passet innunder «ressursmangel», og at «økonomi» passet innunder «ulike forventninger» og så videre. Disse ble dermed slått sammen. Det var utfordrende å avgrense temaene da jeg først så alle som relevant. Det var her nyttig å bruke god tid med sorteringsprosessen slik at jeg etter hvert satt igjen med tema som jeg følte at ga et best mulig innsyn i datasettet som helhet. Etter å ha omorganisert to av hovedtemaene i denne fasen, fant jeg at «Forhold som hemmer et samarbeid» og «positive aspekt ved et samarbeid» var best egnet som hovedtemaer.

Fase 5: Definere og navngi temaene.

Den femte fasen handler grovt sett om å definere og gi navn til temaene. Det er her man skal prøve å finne essensen i hva det enkelte tema handler om og vurdere sider ved dataen som temaet tar for seg (Braun & Clarke, 2006). Jeg valgte her å lese nøye gjennom dataen jeg hadde samlet under temaene, og vurderte hvilke aspekt det enkelte tema faktisk tar for seg. Hva det handler om, hvilke tematikk det enkelte temaet tar for seg var noe jeg måtte reflektere mye rundt. Jeg skrev ned flere aktuelle navn på hovedtemaer med påfølgende undertemaer, leste dataen gjentatte ganger for å se at det var sammenheng. Videre fikk jeg hjelp av veilederen min til å se over forslagene før jeg til slutt landet på hovedtemaene: «Utfordringer i samarbeidet» og «faktorer som fremmer et samarbeid», hvor det ble valgt flere undertemaer for disse. Hovedtemaene med påfølgende undertemaer illustrer i skjema:

Utfordringer i samarbeidet	Faktorer som fremmer et samarbeid
-----------------------------------	--

Ressursmangel	Respekt, anerkjennelse og tillit
Makt ubalanse	God kommunikasjon
Dårlig kommunikasjon	Tilgjengelighet
Manglende tillit og respekt	Viktigheten av et godt samarbeid for barnet
Ustabil personale	
Ulike forventninger	

Fase 6: Ferdigstille rapporten.

Når jeg følte at jeg hadde utviklet tilfredsstillende temaer gikk jeg over til fase seks som er den siste fasen. Det er i denne fasen den avsluttende analysen og skriveprosessen finner sted (Braun & Clarke, 2006). Jeg valgte å presentere funnene mine gjennom overskrifter med påfølgende under-overskrifter for hvert tema, samt også prøvd å følge denne røde tråden gjennom drøftingen for å gi oppgaven struktur. I denne fasen jobbet jeg med å skrive funnkapitlet på en måte som ivaretok informantenes budskap. For å gi et best mulig innblikk i datainnholdet har jeg valgt å vise til sitater som jeg mener best illustrerer tematikken i hvert tema. Analysen har vært en tidkrevende prosess. Imidlertid har en trinnvis analyse gitt en strukturert tilnærming som har ført til verdifull innsikt jeg ikke ville vært foruten, og videre bidratt til å sikre etterrettelig behandling av data. «*En slik arbeidsmåte kan bidra til en fornuftig avgrensning av materialet, noe som igjen styrker våre muligheter til å gjøre analysearbeidet grundig og systematisk*» (Malterud, 2017, s. 135).

4.7 Forskningsetiske vurderinger

All forskning som behandler personopplysninger, er meldepliktige. «*For forsknings- og studentprosjekter som gjennomføres ved universiteter, høyskoler og andre forskningsinstitusjoner, skal prosjektene meldes til NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste)*» (Thagaard, 2018, s. 22). På bakgrunn av at jeg valgte intervju som fremgangsmåte for innhenting av data, innebar det behandling av personopplysninger. Jeg måtte derfor søke godkjenning hos NSD før jeg kunne starte intervjuprosessen.

NSD er et personvernombud som gjør vurderinger knyttet til om ulike prosjekter overholder gjeldende forskningsetiske regler. Min søknad ble først godkjent 23.10.2019, og intervjuene med de barnevernsansatte startet allerede da. Jeg valgte å gjøre en endring i prosjektet knyttet til fosterforeldrene som gjorde at jeg måtte vente med intervjuprosessen der til endring ble

godkjent den 20.11.2019. Den behandlingsansvarlige institusjonen for dette prosjektet er Hemil – senteret ved Universitetet i Bergen. Prosjektleder er Stine Lehman.

Når man intervjuer er man i nær kontakt med intervjupersonene, og man har et ansvar for å bevare integriteten til den enkelte deltaker. «*Den nære kontakten som kan oppstå mellom forsker og deltakere i felten, stiller spesielle krav til forskerens etiske ansvar*» (Thagaard, 2018, s. 22). Informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser for deltakerne å delta i prosjektet står her sentralt. Disse er tre grunnleggende prinsipp for å kunne utføre en etisk forsvarlig forskning.

4.7.1 Informert samtykke

I denne studien ble det innhentet personopplysninger i intervjuprosessen. I forkant av intervjuene ble det sendt ut et informert samtykke skriv (vedlegg 2, s. 78). «*Prinsippet om informert samtykke er basert på respekten for individets råderett over eget liv, og at den enkelte har kontroll med opplysninger om seg selv som deles med andre*» (Thagaard, 2018, s. 23).

Informasjonsskrivet til deltakerne inneholdt informasjon om prosjektet og dets formål, samt hvordan jeg som forsker skulle behandle personopplysningene deres. Videre ble det påpekt at den enkelte har full rett til å trekke seg når som helst uten at jeg stiller spørsmål ved det. Deltakerne fikk også valg om de godkjente bruk av lydopptaker og notater under intervjuet, i form av luker som kunne krysses ut.

I kvalitative studier, slik som denne, byr informert samtykke imidlertid på noen utfordringer. Informasjonen jeg kunne gi om prosjektet var noe begrenset. «*Hvis vi gir for detaljert informasjon, kan deltakernes adferd påvirkes av det*» (Thagaard, 2018, s. 23). Jeg var bevisst på å holde igjen informasjon knyttet til spesifikke spørsmål som jeg ville stille, slik at deltakerne ikke kunne lage seg tanker i forkant på hva som var «rett» eller «galt» å svare. Jeg ønsket å få høre genuine tanker og erfaringer, i et her og nå perspektiv. Jeg ønsket ærlige og upåvirkede svar. Hvilken innsikt dataen ga, var også umulig å forutsi i forkant av intervjuene. Dette medførte til noe begrenset informasjon til deltakerne om hva det innebar for den enkelte å delta.

Jeg valgte å lese gjennom skrivet med den enkelte deltaker, og spurte om de hadde noen spørsmål ved samtykket før det ble signert. Dette for å bidra til at deltakerne kjente seg trygg på at deres personvern og anonymitet ble ivaretatt, og for å bidra til at den enkelte lettere kunne trekke seg om han/hun skulle være usikker på sitt ønske om deltakelse.

4.7.2 Konfidensialitet

Konfidensialitet handler om at jeg som forsker ivaretar personopplysningene forsvarlig. *«Prinsippet om konfidensialitet har altså både referanse til at deltakerne anonymiseres i presentasjonen av resultatene, og til at opplysninger identifiserbare enkeltpersoner lagres på en forsvarlig måte»* (Thagaard, 2018, s. 24).

Kontaktinformasjonen til den enkelte deltaker, samt båndopptaker ble lagret i separate låsteskaper. Transkribering og anonymisering av intervjuene ble deretter gjort på Universitet i Bergen sin løsning «onedrive». Identifiserbare opplysninger om deltakerne ble aldri lagret på min private enhet. Først etter at dataen var helt anonymisert ble egen enhet brukt til videre arbeid. Ingen gjenkjennbare opplysninger knyttet til deltakerne er blitt publisert i denne studien.

I og med at det dette er en relativt liten studie, samt at snøballmetoden er brukt som hjelpemiddel i rekrutteringen, var det nødvendig å stille seg ekstra kritisk til hvordan innhentet data ble behandlet. Tre av deltakerne ga videre kontaktinformasjon til andre aktuelle deltakere. Dette resulterte i at flere av deltakerne kjenner hverandre. Slik sett kan enkeltpersoner lettere kjennes igjen i det publiserte materialet om det ikke tas spesielle forhåndsregler. Jeg var bevisst på dette i arbeidet med dataen. Alle deltakerne i denne studien har fått fiktive navn, og ulike dialekter hos den enkelte ble valgt å ikke ta med i oppgaven. Videre kan små detaljer som ikke har hatt noen analytisk betydning ha blitt endret. Disse forhåndsreglene er gjort med bakgrunn i at den enkelte deltaker ikke skal kunne gjenkjennes i publiseringen.

Det har vært utfordrende å finne balansen mellom å presentere dataen slik den fremstår for meg, og samtidig klare å ivareta den enkelte deltakers anonymitet. Dette medfører noen begrensninger i studien. I det å presentere dataen slik jeg tolker det, og samtidig skjule deltakernes identitet ligger det et spenningsfelt mellom hva som er metodisk riktig og etisk riktig (Thagaard, 2018, s. 25). Jeg vil påpeke at de viktigste elementene i dataen likevel er trukket frem utfra deltakernes egne opplevelser og erfaringer knyttet til samarbeidet mellom barnevernet og fosterforeldre. Materialet er fremstilt utfra nøye og systematisk gjennomgåing av dataen slik den var i sin opprinnelige helhet. Når jeg anonymiserte dataen valgte jeg å gå tilbake til det materialet slik det var rett etter transkribering. Om det var noe jeg var usikker på, ble båndopptakene lyttet til igjen for å se om jeg hadde tolket deltakerne riktig. Dette for å bidra til at jeg har fått med meg de viktigste aspektene i dataen, og ikke har «gjort meg blind» i prosessen.

4.7.3 Konsekvenser ved å delta i forskningsprosesser

Det er viktig å reflektere rundt hvilke konsekvenser forskningen kan medføre for deltakerne. Et viktig aspekt er å beskytte integriteten til den enkelte deltaker, slik som nevnt over.

«Forskerens etiske ansvar er basert på at vi beskytter integriteten til deltakerne ved å søke å unngå at forskningen medfører negative konsekvenser for dem» (Thagaard, 2018, s. 26).

Ved gjennomføring av et intervju kan det snakkes om sårbare temaer som kan bli problematisk i etterkant. I forkant av intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide som hjelpemiddel inn mot å sikre meg at de viktigste spørsmålene ble stilt. Når jeg jobbet med guiden var jeg bevisst på å ikke stille for nærgående spørsmål. Jeg prøvde i stedet å vinkle spørsmålene slik at den enkelte kunne velge å prate i dybden om ønskelig, eller mer generelt om de fant det vanskelig å svare. Jeg påpekte også alltid til den enkelte at de ikke trengte å svare om de ikke ønsket. Det var viktig for meg å vise respekt for grensene til den enkelte deltaker. Jeg var likevel ikke garantert at deltakerne ikke delte informasjon som de kom til å angre på i ettertid. Det er vanskelig, om ikke umulig, å ha en garanti for det når man gjennomfører et intervju. For å forebygge, valgte jeg å være bevisst på å hele tiden holde fokus på det som var relevant for problemstillingen, og lede deltakerne tilbake dit om de snakket seg litt bort. Noen av deltakerne var mer åpne enn andre, og startet å dele sensitiv informasjon utover det som var nødvendig. Dette kunne for eksempel være knyttet til hva de opplevde som vanskelig i forhold til fosterbarnet sitt, og noe som jeg som forsker måtte avbryte for å lede de tilbake til det vi opprinnelig pratet om. Det var også nødvendig å avbryte denne type informasjonsdeling, slik at forskningen skulle stå i tråd med NSD sin godkjenning og retningslinjer for å beskytte den enkeltes personvern.

Det er en vanskelig balanse mellom hva som er for sensitivt eller ikke å prate om for den enkelte. Det er veldig personavhengig hvordan dette vurderes, og man kan derfor ikke være sikker på at forskningen ikke kan medføre negative konsekvenser for deltakerne. Imidlertid vil det bevissthet og refleksjon rundt det, samt det å ta forhåndsregler, være med på å forebygge at dette skjer.

4.8 Kvalitetskriterier for forskning

For å kunne vurdere kvaliteten på denne studien er det nødvendig å se på etiske retningslinjer. *«Etiske retningslinjer for forskningsvirksomhet krever at vi utviser redelighet og nøyaktighet i hvordan vi presenterer forskningsresultatene, og hvordan vi vurderer andre forskeres arbeid»* (Thagaard, 2018, s. 21). Reliabilitet, validitet og overførbarhet er tre begrep som står sentralt

inn mot vurderingen av forskningens kvalitet. «*Reliabilitet, validitet og overførbarhet er sentrale begreper for å vurdere forskningsprosjektets troverdighet, og gir derfor også uttrykk for kvaliteten på prosjektet*» (Thagaard, 2018, s. 181). Vi skal nå se litt nærmere på disse begrepene knyttet opp mot denne studien.

4.8.1 Reliabilitet

Kort forklart handler reliabilitet om hvorvidt datamaterialet er pålitelig. Det handler om at forskningen utføres på en tillitsvekkende måte. «*Vi knytter reliabilitet til at vi gjør rede for hvordan vi utvikler data*» (Thagaard, 2018, s. 181). Å gjøre rede for i denne sammenheng, omfatter nøye begrunnelser for hvordan dataen er blitt innsamlet, bearbeidet, analysert og tolket gjennom hele forskningsprosessen. For å bidra til å styrke studiens reliabilitet har jeg vært nøye i min presentasjon forskningens forløp fra start til slutt. Dette innebærer at jeg har begrunnet nøye alle valg jeg har tatt underveis. Jeg har vist til både styrker og svakheter ved studien, slik at den enkelte leser kan vurdere kvaliteten deretter. «*De begrunnelser vi gir for de beslutningene vi foretar i løpet av prosjektet, gir et grunnlag for at utenforstående kan vurdere kvaliteten av forskningsarbeidet*» (Thagaard, 2018, s. 14). I transkriberingen har jeg gjort arbeid som er blitt presentert. Videre har jeg beskrevet analyseringsprosessen fra start til slutt. Dette er faktorer som kan bidra til å styrke studiens reliabilitet.

Å reflektere rundt min egen rolle i forskningen har vært viktig. Jeg har gjennom hele forskningsprosessen vært bevisst på å reflektere rundt hvordan jeg kan ha påvirket datamaterialet og forsøkt å gi rike beskrivelser av dette. Min forforståelse og teoretiske rammeverk er gjort rede for slik at leseren kan se hvilke personlige rammer studien er gjennomført utfra. Intervjuer vil alltid ha en form for påvirkning gjennom intervjuene. Eksempelvis, kan dette utspille seg gjennom evnen intervjuer har til å etablere kontakt og tillit mellom partene, samt legge til rette for en avslappet stemning nok til at den enkelte er komfortabel med å prate åpent og fritt. Jeg har vært bevisst på min væremåte ved vært intervju. Jeg var bevisst på å alltid starte intervjuene med å presentere meg selv, være hyggelig og imøtekommende. Jeg var også opptatt av at det informerte samtykke ble gjennomgått sammen og deretter signert. Dette for at den enkelte deltaker skulle få muligheten til å stille spørsmål til samtykket ved behov, og være trygg på at det er lov til å trekke seg når som helst. Videre ble dette gjort for at den enkelte deltaker skulle ha tillitt til at deres personvern er godt ivaretatt, og at det derfor er trygt å prate fritt uten at dette ville medføre til negative konsekvenser for dem. Den enkelte deltaker fikk selv velge sted for gjennomføring av intervjuet. Jeg har tidligere vist kort til den kontekstuelle stemningen ved

hvert intervju, og reflektert rundt påvirkningen av denne. Jeg opplevde samtalen med hver enkelt deltaker som avslappet og fin. Dette med unntak av en deltaker som jeg opplevde ga meg mangelfull informasjon eller lite utfyllende svar. Jeg har reflektert mye rundt min påvirkning av dette intervjuet. Muligens var jeg ikke god nok på å etablere kontakt, eller få deltakeren til å oppleve tillitt. Jeg ser i ettertid at jeg med fordel kunne brukt mer tid innledningsvis til å prøve å etablere kontakt i form av mer generell prat i stedet for å gå så kjapt inn på spørsmålene jeg hadde. Jeg vil imidlertid aldri finne nøyaktig svar på hvorfor dette intervjuet ikke hadde en like åpen dialog i kontrast til de andre, men jeg vil ta det med meg til refleksjon videre.

4.8.2 Validitet

Begrepet validitet, handler i hovedsak om hvor gyldige de resultatene og tolkningene for denne studien er inn mot problemstillingen den hadde som formål å undersøke. Funnene i denne studien er av høy relevans inn mot problemstillingen, noe som kan være med på å styrke validiteten. «*Validiteten er høy dersom undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen resulterer i data som er relevante for problemstillingene*» (Grønmo, 2016, s. 241). Når det snakkes om begrepet validitet, deles dette gjerne inn i intern og ekstern validitet. Ekstern validitet handler om hvorvidt funnene i studien er overførbare eller kan generaliseres. «*Å spørre etter overførbarhet er en måte å operasjonalisere spørsmålet om ekstern validitet på*» (Malterud, 2017, s. 66). Intern validitet handler om resultatene kan anses som riktige eller sannhet. Kunnskapen jeg har fått innsikt i er sosialt konstruert utfra den enkeltes opplevelser og erfaringer. Slik sett blir det å vurdere hva som er sannhet eller riktig vanskelig. Etter analyseringsprosessen, hvor jeg gikk nøye og systematisk til verks, viser denne studien til flere temaer med flere samsvarende svar og meninger. Resultatene viser imidlertid også til at deltakerne ikke var enige om alt i forhold til faktorer som fremmer og hemmer ett samarbeid. Til tross for dette viser funnene mine til at alle informantene likevel hadde en felles forståelse av viktigheten av et godt samarbeid for barnets beste. Det at funnene mine viser til flere samsvarende svar som videre kan støttes på tidligere forskning og teori, er med på å styrke validiteten. Validiteten kan styrkes dersom tolkningene i denne studien og i annen forskning kan bekrefte hverandre (Thagaard, 2018). Som nevnt, har jeg gitt begrunnelser for alle valg gjennom studiens forløp, samt vist til begrensninger i studien. Dette er også viktig inn mot å vurdere studiens kvalitet. «*Vi argumenterer for gyldigheten av de tolkningene vi har kommet frem til, ved å redegjøre for det teoretiske utgangspunktet for prosjektet og de beslutninger vi foretar underveis om hvordan vi tolker data*» (Thagaard, 2018, s. 200).

4.8.3 Overførbarhet

Overførbarhet handler om hvorvidt studien er relevant i andre settinger. «*En viktig målsetting ved kvalitative studier er at tolkningen fra et enkelt prosjekt skal ha en mer generell relevans*» (Thagaard, 2018, s. 181). Med andre ord innebærer det at innsikten som denne studien gir kan ha en nytteverdi i andre sammenhenger enn det som studien er gjennomført innenfor. «*Vi må argumentere for at tolkningen som er basert på studier av en situasjon, også kan være relevant i andre sammenhenger*» (Thagaard, 2018, s. 181).

Med bakgrunn i at dette er en kvalitativ studie med relativt få deltakere, vil overførbarheten til en større populasjon være noe begrenset i kontrast til en kvantitativ studie. Imidlertid vil funnene mine kunne gi økt forståelse og innsikt knyttet til samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldre, samt betydningen av et godt samarbeidet for barnets beste. Innsikten denne studien gir vil kunne være relevant i andre liknende kontekster. For eksempel i skolen, barnehager eller andre arbeidsplasser hvor samarbeid i forhold til barn og dets familie er nødvendig. «*Overførbarhet er en forutsetning for kunnskap som skal deles med andre*» (Malterud, 2017, s. 66- 67).

5. Presentasjon av funn

I denne delen av oppgaven vil jeg utfra analysen presentere sentrale funn i dataene som er med på å belyse min problemstilling:

«Hvordan fungerer samarbeidet utfra saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre sitt synspunkt? Hva oppleves som utfordrende og fremmede for samarbeidet?»

Funnene som presenteres er utfra saksbehandler og fosterforeldrenes opplevelser og erfaringer knyttet til samarbeidet seg imellom. Jeg har valgt å strukturere presentasjonen av funnene mine etter hvilke hovedtema jeg kom frem til i analysedelen. Under hvert hovedtema vil det være flere undertemaer. Temaene vil være illustrert med utsagn fra saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldrene som jeg har intervjuet. Jeg har her valgt sitater som jeg føler at best illustrerer gjennomgående funn for hvert tema. For å skille mellom informantene uten bruk av opprinnelig navn, valgte jeg å bruke «bvansatt1», «bvansatt2», «fosterforelder1», «fosterforelder2» og så videre. Ved å gjøre det på en slik måte er det lettere å få en oversikt over informantenes egne tanker og opplevelser knyttet til området som er undersøkt. Jeg vil i et eget kapittel drøfte funnene mine i lys av Bronfenbrenner (1979) sin teori, aktuell forskning, faglitteratur og lovverk som tidligere er blitt presentert i denne studien. Funnene er

blitt delt inn i hovedtemaene «utfordringer i samarbeidet» og «faktorer som fremmer et samarbeid».

5.1 Utfordringer i samarbeidet

5.1.1 Ressursmangel

Samtlige informanter opplever at det foreligger en ressursmangel hos barnevernet.

Gjennomgående hos fosterforeldrene omfattet dette tidsbegrensninger hos barnevernet, behov for mer kontakt, støtte, hjelp, og manglende veiledning. Det ble også nevnt at det var dårlig med tiltak når det var behov for avlastning og så videre. På spørsmål om det oppleves å bli gitt tilstrekkelig med ressurser og støtte fra barnevernet svarte en av fosterforeldrene det slik: *«Vi har måttet klare oss mye selv. Det har vært lite ressurser og støtte fra barnevernet. Om vi har tatt opp ting som vi syntes har vært vanskelig så blir vi hele tiden møtt med beskjed om at vi er så heldige med våre fosterbarn fordi at de er så enkle. Vi har ikke fått noe særlig veiledning»* (Fosterforelder4). Denne moren viser til at ressursene og støtten fra barnevernet oppleves som mangelfull. Hun uttrykket videre fortvilelse over å bli nedprioritert bakgrunn av at saksbehandleren anså hennes barn som «enkle». En annen fosterforelder uttrykte seg slik: *«Den kontakten og hjelpen vi får fra barnevernet utenom når jeg selv etterspør, syntes jeg er veldig dårlig. Vi har heller ingen veiledning»* (Fosterforelder3). Utfra min tolkning av fosterforeldrene så oppleves det som vanskelig at barnevernet ikke imøtekommer deres behov knyttet til hjelp og støtte.

Funnene fra fosterforeldrene står i tråd med saksbehandlerens tanker, hvor de også opplever at det ikke blir gitt god nok støtte til fosterforeldrene. Den ene saksbehandleren uttrykket det slik: *«Jeg tenker at fosterforeldrene ikke får optimal støtte. Det er for stor arbeidsmengde og tidspress og for lite tiltak rettet mot fosterfamilier. Fosterforeldre blir nedprioritert. De kommer alltid sist. Når det er veldig mye arbeidsmengde og tidspress, så skjer det dessverre at det kun blir tatt en telefon til fosterforeldrene som registreres som fosterhjemsbesøk. Det er jo helt klart ikke godt nok, men da følger vi lovkravene på papiret.* (Bvansatt4). Som eksempelet viser så opplever denne saksbehandleren at det ikke blir gitt god nok støtte og hjelp fra barnevernet, hvorav det trekkes frem tidspress og for stor arbeidsmengde som den største hindringen. En annen saksbehandler beskrev det slik: *«Jeg prøver så godt jeg kan å gi fosterforeldrene den støtten de trenger, men jeg er belastet med så mange saker at det jeg strekker nok ikke godt nok til dessverre. Jeg opplever at jeg selv gjør det jeg kan innenfor mine rammer, men jeg skulle ønske at jeg kunne hjulpet mer. Det er rett og slett ikke tid og kapasitet til det, og det er veldig frustrerende»* (Bvansatt1). Slik jeg tolker informantene mine

så opplever saksbehandlerne det som vanskelig å balansere det de vil gi og det de kan gi innenfor begrensningene som ligger i jobben deres. Mangel på tid og for stor arbeidsmengde ble igjen trukket frem som en hemmende faktor inn mot å gi fosterforeldrene den optimale støtten de trenger. Som gjennomgående i funnene mine ble det videre trukket frem at kontakten, veiledningen, og tiltakene rettet mot fosterfamiliene var for dårlig.

Tidsbegrensninger var en faktor som var særlig fremtredende i funnene mine. Jeg anser det derfor som nyttig å utdype mer hvilket syn informantene mine ga uttrykk for knyttet til dette.

Alle informantene med unntak av en fosterforelder, uttrykket at det ligger en tidsbegrensning hos barnevernet, og viser tydelig enighet om at dette er en stor utfordring i forhold til det å få til et godt samarbeid. Videre var det hos begge informantgruppene enighet i at tidsbegrensninger medfører til at kvaliteten på barnevernets jobb ikke alltid holder mål. På spørsmål om barnevernets tilgjengelighet beskriver en informant det slik: *«Saksbehandler har aldri tid, og er nesten umulig å få tak i. Helsestasjonen og skolen får heller ikke tak i saksbehandler, så det er ikke bare jeg som reagerer. Vi blir nedprioritert i alt.*

Saksbehandleren bruker telefon tiden vår på å fortelle hvor lite tid hun har, og hvor mye saker hun har på seg og så videre. Når fosterbarnet mitt skulle over til skole så prøvde læreren å få tak i saksbehandleren i over to uker uten hell. Dette er skikkelig dårlig»

(Fosterforelder 2). Under intervjuet kunne jeg tydelig se at denne informanten opplevde det som sårt at saksbehandleren aldri hadde tid. Frustrasjon knyttet til manglende tid hos saksbehandleren var fremtredende hos de andre fosterforeldrene også. En annen fosterforelder beskriver det slik: *«Tilgjengeligheten til saksbehandler har vært veldig dårlig. Det har det vært med alle vi har hatt. Jeg syntes det er vanskelig å få tak i dem. Barnevernet har god tid når de kommer på de lovpålagte besøkene, men ellers har de det altfor travelt. Jeg opplever at de ikke en gang har tid til å sette seg inn i saken vår når det er bytter av saksbehandlere»* Fosterforelder3).

Hos saksbehandlerne i barnevernet, ble begrenset tid i forhold til stor arbeidsmengde beskrevet som en av de aller største utfordringene inn mot å få til et godt samarbeid.

Bvansatt2: *«Jeg føler det er tiden som er den største utfordringen for å få gjort en god nok jobb. Enkelte perioder er det så travelt at man får ikke gjort den jobben man gjerne burde. Det er jo veldig lite tilfredsstillende. Da henger man etter, og får ikke de relasjonene man ønsker og man får ikke fanget opp de tingene man burde fanget opp. Vi er nødt til å følge de kravene i forhold til besøk og slikt, men i de aller hektiske periodene så blir det jo kun minimum, og ikke det en ideelt sett skulle gjort. Og når det er så lite tid så må de akutte*

sakene prioriteres og de mindre akutte blir satt til side». Slik jeg tolker denne informanten så oppleves tidsbegrensninger som hemmende inn mot å klare å få gjort den jobben som er ønskelig i forhold til fosterforeldrene. En annen saksbehandler utalte seg slik: *«Tid er en utfordring. Vi har altfor mange barn å følge opp på listen. Jeg skulle jo vært på flere fosterhjemsbesøk, og fulgt opp mer, men jeg har bare ikke tid. Det er ikke kapasitet til det»* (Bvansatt5). Samtlige av saksbehandlerne ga uttrykk for at det foreligger en tidsbegrensning hos barnevernet som er av vesentlig betydning for hvilken oppfølging, støtte og hjelp fosterforeldrene får. Det er tydelig utfra informantene mine, at tidsbegrensningene som ligger hos saksbehandlerne oppleves som utfordrende inn mot å få til et godt samarbeid mellom partene.

5.1.2 Makt ubalanse

Tre av fire fosterforeldre opplever en makt ubalanse i samarbeidet, som de opplever som problematisk. Dette var hovedsakelig knyttet til at fosterforeldrene opplever at barnevernet overkjører de i forhold til viktige avgjørelser, og at de ellers ikke blir så godt lyttet til som de ønsker. På spørsmål knyttet til hvorvidt fosterforeldrene opplever at barnevernet har en form for makt i samarbeidet, føler jeg jeg dette sitatet best illustrerer de sammenlagte funnene knyttet til dette: *«Ja, absolutt. Det er for eksempel at de kommer på hjemmebesøk og ikke har møtt barnet en gang, men forteller til barnet at vi skal ha samvær i utlandet, mens vi vet ingenting om det. Det er jo å bruke makt. Og at de uttaler seg om barnet uten å kjenne det»* (Fosterforelder3). Hos fosterforeldrene som opplevde at barnevernet hadde makt i samarbeidet ble dette beskrevet som vanskelig. En fostermor beskriver hvordan hun opplever det slik: *«For oss så er jo de sjefen vår. Vi føler oss ganske maktesløse egentlig. Det er frustrerende å ikke blir hørt på ting vi sier til barnevernet»* (Fosterforelder4).

Fire av fem saksbehandlere bekreftet at de hadde en form for makt i samarbeidet, men opplevde ikke dette som noe utfordrende for samarbeidet. Det ble imidlertid sterkt vektlagt hos alle at det var viktig å være bevisst på sin egen rolle og holdninger i møte med fosterforeldrene. En saksbehandler beskriver det slik: *«Jeg har jo en holdning til at vi er likestilte og at vi sammen skal finne løsninger for barnets beste. Jeg tenker på min holdning i forhold til makt ofte. Det er helt avgjørende for et godt samarbeid»* (Bvansatt3). En annen saksbehandler uttrykket det slik: *«Ja, det er viktig å være bevisst på sin egen rolle og sine egne holdninger. Men det er jo klart at det er en viss forskjell siden de står i oppdrag fra barnevernstjenesten og jeg som saksbehandler har jo et ansvar for å sørge for at de gjør den jobben de skal»* (Bvansatt2). Slik jeg tolker saksbehandlerne, så er de godt innforstått med at

de har en makt i samarbeidet, men at de ikke ser på dette som noe problem i samarbeidet i motsetning til fosterforeldrene. Som gjennomgående begrunnes dette med at de alle er bevisste på sin rolle og holdninger i møte med fosterforeldre.

5.1.3 Dårlig kommunikasjon

Funnene mine viser til at samtlige informanter har opplevd ved en eller flere anledninger et samarbeid preget av dårlig kommunikasjon. Alle informantene opplevde dårlig kommunikasjon som en hemmende faktor for et godt samarbeid. Utfra fosterforeldrene erfaringer var det lite kontakt med saksbehandler, mangel på forståelse, og det å ikke bli lyttet til og bli tatt alvorlig når det ble tatt opp ting mest var fremtredende.

En av fosterforeldrene uttalte seg slik: *«Det hemmer når vi ikke snakker sammen. Dårlig kommunikasjon er veldig ødeleggende. Det hemmer også at de sammenlikner barna våre med andre istedenfor å vurdere hvert enkelt barn individuelt. Altså at de for eksempel ikke tar oss alvorlig fordi barnet i deres øyne ikke har noen problemer i forhold til andre barn. De burde ikke kommet med uttalelser om hvordan barnet har det uten å kjenne det. De må høre på oss som er med barnet hver dag»* (Fosterforelder4). En annen fosterforelder beskriver kommunikasjonen slik: *«Det er altfor dårlig kontakt mellom oss. Vi har kun kontakt fordi jeg maser, og fordi det er et lovkrav å besøke fosterhjemmet fire ganger i året. Saksbehandleren klager alltid på at hun aldri har tid. Hun tar meg ikke alvorlig, støtter meg ikke når det er noe, og hun forstår ikke fosterbarnet sitt behov»* (Fosterforelder2). Slik jeg tolker fosterforeldrene så er det gjennomgående at kommunikasjonen med saksbehandleren ikke står i tråd med fosterforeldrenes behov for kontakt.

Hos saksbehandlerne var det mangelen på tid som gjennomgående vises som største hinderet for å få den kontakten som er ønskelig. På spørsmål knyttet til hvordan kontakten er mellom dem som saksbehandler og fosterforeldrene ble det i ett tilfelle beskrevet slik: *«Jeg føler det med tid hemmer mye. Det er viktig at fosterforeldrene tør å ta kontakt om det er noe. For eksempel var det en fosterforelder som først tok kontakt når det var helt krise i hjemmet. Det beste hadde vært om jeg ble kontaktet tidligere, slik at familien kunne få hjelp før det eskalerte»* (Bvansatt1). Denne saksbehandleren uttrykket at tiden hemmer mye i forhold til hyppigheten av kontakt mellom partene. Vedkommende hadde ved en anledning opplevd et samarbeid hvor det ikke hadde vært kontakt med fosterforeldrene før det var blitt krise i hjemmet, og påpekte et behov for at fosterforeldrene tar kontakt når det var nødvendig. En annen saksbehandler uttrykket seg slik: *«Vi har ikke nok tid til å ha så tett kontakt som fosterforeldrene og barna gjerne trenger. Du må hele tiden prioritere det som brenner mest,*

og fosterhjemmene kommer ofte i siste rekke der» (Bvansatt4). Til tross for at de fleste av både saksbehandlerne og fosterforeldrene opplever at hyppigheten av kontakten ikke er tilfredsstillende, ble det imidlertid påpekt fra saksbehandlerne sin side at de stort sett hadde en god dialog sammen med fosterforeldrene når de snakket sammen. Behovet for hyppige kontakt og bedre kommunikasjon var fremtredende i funnene både fra de barnevernsansatte og fosterforeldrene.

5.1.4 Manglende tillit og respekt

Funnene viser til at alle informantene ser viktigheten av å ha tillit og respekt for hverandre for å få til et velfungerende og godt samarbeid for alle parter. Videre beskriver informantene et samarbeid hvor disse faktorene ikke er til stede som vanskelig.

Slik jeg tolker fosterforeldrene har samtlige opplevd samarbeid hvor det har vært manglende tillit og eller respekt mellom partene, til tross for at dette kommer til uttrykk på ulike måter gjennom intervjuene. Eksempelvis kom dette til uttrykk gjennom spørsmål knyttet til hva informantene opplever som hemmende faktorer i samarbeidet. En av fosterforeldrene svarte: *«At saksbehandler trekker konklusjoner uten å kjenne barnet eller prater med meg som fostermor. At hun ikke er tilgjengelig for prat, og at hun ikke respekterer jobben jeg gjør som fosterforelder»* (Fosterforelder2). En annen fosterforelder uttrykket seg slik ved spørsmål knyttet til forbedringspotensiale i samarbeidet: *«Jeg skulle ønske jeg ble mer forstått. Barnevernet burde høre på oss og se oss»* (Fosterforelder4). Jeg tolker samtlige av fosterforeldrene slik at de ikke alltid føler seg lyttet til eller respektert i jobben de gjør, og at manglende tillit mellom partene opplevs som utfordrende i samarbeidet.

Problematikken som fosterforeldrene opplever, var imidlertid ikke like fremtredende hos saksbehandlerne. De de aller fleste opplever at dialogen er bra når dem først pratet med fosterforeldrene. *«De aller fleste har jeg grei dialog med, men det er klart at noen utfordringer er det jo. Det er noen fosterforeldre jeg kjenner at jeg må bruke mange runder med meg selv og tenke mer nøye over hva jeg sier og hvordan jeg sier ting for å unngå konflikter»* (Bvansatt2). Det var kun en av frem som hadde opplevd samarbeid hvor det direkte ble trukket frem utfordringer knyttet til manglende tillit mellom partene. En av saksbehandlerne beskrev det slik: *«Om fosterforeldrene ikke har tillit til barnevernet, for eksempel på grunn av tidligere erfaringer som har vært dårlig, så gjør det samarbeidet vanskelig. Å gjenopprette tilliten er vanskelig og tar tid»* (Bvansatt1).

Jeg tolker denne saksbehandleren slik at det oppleves som utfordrende å få til et godt samarbeid med fosterforeldrene om ikke det ligger en grunnleggende tillit mellom partene. Funnene mine viser imidlertid til at de aller fleste av saksbehandlerne opplever samarbeid hvor dette ikke har vært særlig fremtredende.

5.1.5 Ustabilt personale

Funnene mine viser til at over halvparten av informantene opplever hyppige utskiftninger i personalet hos barnevernet som et problem, herunder to fosterforeldre og tre saksbehandlere. De to resterende av fosterforeldrene har opplevd et stabilt personale og ga uttrykk for at dette har vært positivt for samarbeidet. De resterende saksbehandlerne har ikke tenkt over om det har vært ustabil personale eller om dette har vært et problem.

Av fosterforeldrene som har opplevd hyppige utskiftninger i barnevernets personale ble dette negativt fremstilt av den enkelte. En av fosterforeldrene beskrev stabiliteten i barnevernets personale og hvordan dette oppleves slik: *«Den er veldig dårlig. Vi har hatt elleve bytter på 6 år. Jeg opplever det som vanskelig på grunn av at de nye saksbehandlerne setter seg inn i saken men ikke barnet. Det er uheldig for barnet»* (Fosterforelder3). En annen fosterforelder uttrykket seg slik: *«Personalet i barnevernet er ikke stabilt. Vi er i gang med andre bytte etter kun 9mnd som fosterforeldre. Det bytte vi har hatt til nå var veldig vanskelig for den nye saksbehandleren hadde ingen innsikt i saken»* (Fosterforelder2). Slik jeg tolker fosterforeldrene så oppleves et ustabil personale som svært vanskelig for den enkelte.

Av saksbehandlerne som mente hyppig utskiftning i personalet var en utfordring, ble det trukket frem at dette er uheldig for fosterfamiliene. Den hyppige utskiftningen ble beskrevet som et hinder for å gi fosterforeldrene den optimale støtten de trenger. I forhold til stabiliteten i personalet beskriver en saksbehandler det slik: *«I forhold til personalet så er det dessverre en del bytte generelt, men vi prøver å skjerme fosterforeldrene og barna for dette mest mulig. Det er jo klart at dette er en utfordring. Det er jo verst for ungene som må forholde seg til flere nye»* (Bvansatt3). En annen saksbehandler uttrykket seg slik: *«Jeg vet om en del som har sluttet i jobben, og så er det en del vikariat inne i tillegg, og da blir det bytte av saksbehandlere i fosterhjem. Det kan være et hinder for et godt samarbeid»* (Bvansatt2). Eksemplene viser til at saksbehandlerne opplever at det foreligger en delutskifting av personalet generelt, og opplever i tråd med flere av fosterforeldrene at dette er problematisk for samarbeidet. Funnene mine tilsier at over halvparten av informantene samlet sett har opplevd ustabil personale hos barnevernet, og slik jeg tolker både saksbehandlerne og fosterforeldrene så er dette definitivt en utfordring for samarbeidet.

5.1.6 Ulike forventninger

Alle informantene med unntak av en fosterforelder har opplevd samarbeid hvor ulike forventninger til hverandre har bydd på utfordringer i samarbeidet. Hos saksbehandlerne var det ulike forventninger knyttet til økonomisk støtte som var mest fremtredende. Dette var et tema som gikk igjen hos alle saksbehandlerne, hvor samtlige opplever utfordringer knyttet til økonomi som en hemmende faktor for et godt samarbeid. En saksbehandler uttrykker det slik: *«Eksempler på samarbeid som har vært utfordrende er ofte knyttet opp mot økonomi, og vi kan ikke alltid strekke nok til her slik at fosterforeldrene føler seg tilfredsstillt på det området. For eksempel kan fosterforeldre kreve å bli hundre prosent frikjøpt, mens vi tenker at det er ingenting med barnet som tilsier at det er nødvendig. Vi prøver å være løsningsorientert, men det er ikke alltid så lett»* (Bvansatt3). Slik jeg tolker denne informanten så opplever vedkommende det som vanskelig å ta stilling til den økonomiske biten i samarbeidet. Det er også videre nevnt at det oppleves som vanskelig å tilfredsstillte fosterforeldrene på det området. Dette går igjen hos de ansatte i barnevernet. En annen saksbehandler beskriver sin opplevelse slik: *«Jeg har opplevd mye konflikter i forhold til økonomi. Det var for eksempel en fosterfamilie hvor det ble gitt trusler om at viss de ikke fikk innvilget den økonomiske biten så fosterforeldrene ikke ha fosterbarna lenger. De krevde økonomisk kompensasjon langt over det som kan gis. Det var kjempe vanskelig»* (Bvansatt4). Jeg tolker informantene mine slik at det oppleves som tungt å ta stilling til fosterforeldrenes ønsker og behov for økonomisk støtte utfra de midlene som er mulig å gi, og at dette videre kan være roten til flere konflikter i samarbeidet. Videre viser funnene mine til at saksbehandlerne opplever et behov for mer forståelse fra fosterforeldrene i forhold til de økonomiske rammene de ansatte jobber utfra.

Et interessant funn var fosterforeldrenes synspunkt knyttet til dette hvor funnene viser til at ingen av fosterforeldrene opplever å være særlig økonomisk fokusert. Utfra datamaterialet som helhet var det ingen av fosterforeldrene som nevnte økonomi konkret som en hemmende faktor for samarbeidet. Hos fosterforeldrene var det imidlertid mangelen på støtte, hjelp og tiltak som var mest fremtredende. På spørsmål om forventninger knyttet til samarbeid med barnevernet blir imøtekommet svarte en fosterforelder: *«Nei, jeg opplever ikke det. Det er altfor dårlig kontakt. Jeg sliter med å få kontakt med saksbehandleren. Saksbehandleren tar kun kontakt når det gjelder de lovpålagte fosterhjemsbesøkene fire ganger i året. Jeg syntes tilgjengeligheten er for dårlig»* (Fosterforelder3). En annen fosterforelder uttrykket seg slik: *«Jeg er ikke økonomisk fokusert, så jeg føler ressursene der er bra, men i forhold til ressursene jeg får av veiledning så er det veldig dårlig. Jeg savner mer støtte. I forhold til*

andre tiltak er det også veldig dårlig. Jeg fikk ingen avlastning når jeg trengte det til fosterhjemskonferanse for eksempel» (Fosterforelder2). Som eksemplene viser, så ble det ikke konkret fokusert på økonomi. Det at økonomi ikke ble konkret sett på som utfordrende for samarbeidet viste seg også hos de andre fosterforeldrene. Som gjennomgående hos fosterforeldrene ble det imidlertid vektlagt at de hadde forventet mer kontakt, tilgjengelighet, støtte og forståelse fra saksbehandleren enn de opplever å bli møtt med per i dag. Funnene mine viser en tydelig enighet om at ulike forventinger til hverandre gjør det vanskelig å få til et optimalt samarbeid, til tross for at det var ulike svar hos informantgruppene i forhold til hvilke uoverensstemmelser dette gjaldt.

5.2 Faktorer som fremmer et samarbeid

5.2.1 Respekt, anerkjennelse og tillit

Funnene mine viser til at samtlige av informantene opplever at det er viktig med respekt, anerkjennelse og tillit mellom partene for å få til et godt samarbeid. Dette kommer til uttrykk gjennom spørsmål om hva som fremmer og hemmer et samarbeid, og eksempler på samarbeid som har vært bra og dårlig. Funnene viser at informantene opplever at det er viktig at man lytter til hverandre, og har forståelse og respekt for hverandre i samarbeidet. Videre ble det vektlagt hvor viktig det var å kunne ha en åpenhet og tillit nok til å prate om både ting som er bra, men også ting som eventuelt er utfordrende. På spørsmål knyttet til hva som fremmer et samarbeid kommer dette til uttrykk hos ene fosterforelder slik: *«Åpenhet og respekt, og det å ikke føle at man stiller dumme spørsmål syntes jeg er viktig» (Fosterforelder2).* Slik jeg tolket denne fosterforelder, så opplever det viktig å bli sett for den hun er og det arbeidet hun gjør, og at det er en tillit nok mellom partene til at det er mulig ta opp tema som også er vanskelig uten å føle seg som en mindreverdige part. En annen fosterforelder uttrykker det slik: *«Jeg tenker at respekt og anerkjennelse for hverandre og arbeidet alle parter gjør er viktig. Det å føle seg sett og hørt» (Fosterforelder1).*

Funnene mine viser til fosterforeldrenes tanker og erfaringer står bra overens med de barnevernsansattes. En av saksbehandlerne trekker frem dette som faktorer som fremmer et godt samarbeid: *«Jeg syntes at det er viktig med en åpen dialog, at det er rom for å være ærlige med hverandre, å kunne gi positive beskjeder, men også konstruktiv kritikk om det er noe. Og er det viktig at fosterforeldrene forstår vår rolle» (Bvansatt2).* Som et oppfølgingsspørsmål til dette ble det spurt informantene om de kunne vise til eksempler på samarbeid som har vært bra. Et eksempel som jeg tenker at illustrerer godt svarene til saksbehandlerne, er denne uttalelsen: *«De samarbeidene som jeg vil trekke frem som de beste*

er de hvor jeg har opplevd en gjensidig tillit. At fosterforeldrene har turt å ta kontakt om det har vært noe» (Bvansatt1)

5.2.2 God kommunikasjon

Samtlige informanter opplever at god kommunikasjon er viktig for å få til et godt samarbeid, til tross for at dette uttrykkes på noe ulike måter. For eksempel kommer dette til uttrykk gjennom at informantene trekker frem viktigheten av å prate sammen, lytte, være åpen og ærlig med hverandre og så videre. På spørsmål knyttet til hvilke faktorer den enkelte så på som fremmede for et godt samarbeid beskrev en av saksbehandlerne det slik: *«Tett dialog, og at fosterforeldrene bruker deg til hjelp og støtte. At de tør å ta en telefon når de er usikre, tør å spørre om hjelp» (Bvansatt4)*. Videre beskrev en annen saksbehandler det på denne måten: *«Det er viktig med åpen kommunikasjon, det å være tett på spesielt i vanskelige situasjoner. Jeg tenker at det er viktig å være tett på allerede fra starten av plasseringen» (Bvansatt3)*. Funnene mine viser til at saksbehandlerne opplever det å kommunisere godt med fosterforeldrene som en viktig faktor inn mot å få til et godt samarbeid. Videre tolker jeg saksbehandlerne slik at det oppleves som positivt for samarbeidet å være tett på allerede fra starten av fosterhjemsplasseringen.

Saksbehandlerne sitt syn på god kommunikasjon som fremmede faktor for samarbeidet står i tråd med hvordan fosterforeldrene opplever det. I spørsmål knyttet til hva som fremmer et samarbeid svarte ene fosterforelderen: *«kommunikasjon er viktig. Vi må vise til barna at vi har et samarbeid. De må se at vi snakker sammen. Det å kunne kommunisere bedre hadde gjort det så mye lettere» (Fosterforelder4)*. En annen fosterforelder uttrykket det slik: *«At vi hadde kommunisert bedre. Det hadde vært bra. Og det at vi kunne møttes oftere for å prate sammen» (Fosterforelder3)*. Som eksemplene illustrerer så opplever fosterforeldrene det også som viktig at samarbeidet er preget av god kommunikasjon mellom partene. Det er tidligere blitt vist til at kommunikasjonene mellom partene ikke alltid svarer til fosterforeldrenes behov, og slik jeg tolker funnene mine er god kommunikasjon spesielt vektlagt som viktig for denne informantgruppen. Funnene mine viser helt klart til at samtlige informanter, herunder både fosterforeldre og saksbehandlerne, opplever kommunikasjon mellom partene som avgjørende for at et samarbeid skal kunne finne sted. Videre viser funnene mine til at kvaliteten på kommunikasjonen er av betydning for hvor godt samarbeid man klarer å få til.

5.2.3 Tilgjengelighet

Alle de ni informantene viser til viktigheten av at kontaktpersonen er tilgjengelig når det er behov for kontakt. Fosterforeldrene opplever det å ha en saksbehandler som er tilgjengelig for

dem som helt avgjørende for et godt samarbeid. Dette var et tema som gikk igjen flere ganger gjennom intervjuene, og ble uttrykket på noe ulike måter.

På spørsmål knyttet til hvilke faktorer som fremmer er samarbeid uttrykket en fosterforelder det slik: «*Det er nødvendig med en saksbehandler som er tilgjengelig og forståelsesfull. Jeg må føle at hun har tid til meg.. at det ikke er en belastning at jeg ringer*» (Fosterforelder2). En annen fosterforelder uttrykket det slik: «*Det er umulig å få til et godt samarbeid når vi ikke klarer å få kontakt med saksbehandleren når vi trenger det*» (Fosterforelder3). Denne informanten har dårlig erfaring med tilgjengeligheten hos saksbehandleren, men ga imidlertid uttrykk for at det å kunne møtes og prate sammen oftere hadde vært positivt for samarbeidet. Jeg tolker fosterforeldrene slik at det oppleves som viktig for samarbeidet å ha en saksbehandler som er tilgjengelighet for dem når det er behov. Dette står i tråd med hvilket syn saksbehandlerne har.

Saksbehandlerne viste bred enighet om at det er viktig at de er tilgjengelig for fosterforeldrene. Ved spørsmål om kjennetegn ved et godt samarbeid uttrykket en saksbehandler det slik: «*God kommunikasjon, åpenhet, felles forståelse, og at jeg er tilgjengelig tenker jeg at er viktig*» (Bvansatt4). Ved spørsmål om informantene kunne vise til eksempler på samarbeid som har vært bra uttrykket en saksbehandler blant annet dette: «*Det er når jeg har følt meg trygg på at alt er bra om jeg ikke hører noe, og om de tar kontakt så er jeg tilgjengelig*» (Bvansatt1). Som gjennomgående i funnene mine opplever saksbehandlerne det som vanskelig i forhold til fosterforeldrene behov for kontakt i forhold til hva de klarer å få til utfra rammene de jobber utfra. Imidlertid viser funnene mine til at samtlige av saksbehandlerne opplever det som viktig å være tilgjengelig for fosterforeldrene for å få til et godt samarbeid.

5.2.4 Viktigheten av et godt samarbeid for barnet

Nesten alle informantene var enige om at samarbeidet påvirker barnet, selv om de delte ulike meninger knyttet til hva dette omfatter. Det var kun en saksbehandler som svarte at hun ikke trodde at samarbeidet hadde særlig innvirkning på barnet. De resterende åtte viste bred enighet om at et godt samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldrene er avgjørende for at barnet skal ha tillit til å tørre å prate om ting som er vanskelig for eksempel.

På spørsmål knyttet til opplevelse av samarbeidets påvirkning på barnet kom dette til uttrykk hos en av fosterforeldrene slik: «*Det påvirker jo så klart barna. Det er viktig å prate sammen slik at barna vet at vi alle vil de godt da. Vi ser på det som viktig for å møte barna på riktig*

måte» (fosterforelder4). En annen fosterforelder som har hatt et godt forhold til saksbehandleren uttrykket seg slik: *«Det å ha et godt forhold gjorde at fosterbarnet kunne åpne seg opp for og stole på saksbehandlerne»* (Fosterforelder1). Det ble videre trukket frem det å se på hverandre som samarbeidspartene, og å jobbe sammen mot felles mål som viktig for å bidra til at barnet får det best mulig. Dette var gjennomgående funn hos både fosterforeldre og saksbehandlerne. *«God forståelse og holdning er også viktig. Det er også lettere å finne en felles løsning om vi har felles forståelse. Det å reflektere sammen er også viktig»* (Fosterforelder1).

Funnene utfra saksbehandlerne sitt synspunkt, viser til bred enighet i forhold til fosterforeldrenes tanker om at et godt samarbeidet mellom dem og barnevernet påvirker barnet i positiv forstand. En saksbehandler uttrykket det slik: *«Visst det er et godt samarbeid så smitter det selvfølgelig over på barna. Det gjør det jo lettere for barna å våge å snakke om de tingene som eventuelt er vanskelig»* (Bvansatt2). Denne informantens tanker går igjen hos de andre informantene også. En annen saksbehandler beskriver det slik: *«Det er helt avgjørende for barna at jeg og fosterforeldrene samarbeider godt. Det handler om den tilliten de skal ha til oss, og den tilliten vi må vise de»* (Bvansatt3). Slik eksemplene illustrerer så opplever saksbehandlerne det som viktig for barna at fosterforeldrene og barnevernet samarbeidet godt. Dette står også i tråd med fosterforeldrenes tanker og opplevelser. Oppsummert viser funnene mine til en tydelig enighet om at et godt samarbeid påvirker barnet positivt.

6. Drøfting

Formålet med denne studien var å undersøke samarbeidet mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldre. Jeg ville også undersøke om saksbehandlerne i barnevernet og fosterforeldrene opplever samarbeidet som viktig for barnet. Problemstillingen for denne studien var:

«Hvordan fungerer samarbeidet utfra saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre sitt synspunkt? Hva oppleves som utfordrende og fremmede for samarbeidet?»

Jeg ønsket å finne svar på hvordan saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre opplever at samarbeidet fungerer i praksis, utfra informantenes egne tanker og erfaringer. Den kvalitative metoden fokuserer på å finne mening gjennom subjektive opplevelser, slik jeg var på søken etter. Med bakgrunn i dette fant jeg kvalitativ metode som mest hensiktsmessig inn mot å finne svar på problemstillingen for denne studien. Som rammeverk for studien ble det vektlagt

en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming, hvor begge har fokus på utforsking av forståelse og mening. Det er imidlertid noen elementer som skiller dem. I tråd med fenomenologien ønsket jeg å forstå og beskrive informantenes erfaringer gjennom deres egne perspektiv (Thagaard, 2018). Gjennom å kombinere dette med et hermeneutisk perspektiv ønsket jeg å gi rom for at andre forståelse også kunne være gjeldende. I tråd med hermeneutikken ønsket jeg å vektlegge mening og betydning i det saksbehandlerne og fosterforeldrene i barnevernet delte av egne opplevelser og erfaringer, fremfor hva jeg oppfattet som fornuftig eller umiddelbart innlysende (Thagaard, 2018). Ved å velge et fenomenologisk og hermeneutisk perspektiv, var målet å få en mer helhetlig forståelse av hvordan samarbeidet fungerer utfra informantenes perspektiv.

Bronfenbrenner (1979) sin utviklingsøkologiske modell ble valgt som teoretisk rammeverk for studien, for å bidra til en bedre forståelse av hvordan samarbeidet mellom saksbehandler og fosterforeldrene kan være, og hvordan dette samarbeidet mellom partene kan påvirke barnet. Jeg vil i denne delen av oppgaven drøfte mine funn i tråd med faglitteratur, kunnskapsoppsummeringer, og publikasjoner fra forskning. Videre vil jeg et eget avsnitt, drøfte hvordan et godt og dårlig samarbeid mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene kan påvirke barnet i lys av Bronfenbrenner (1979) sin modell. Deretter vil jeg diskutere styrker og svakheter ved studien, og avslutningsvis ha en oppsummering og diskusjon av studiens implikasjoner for videre forskning og praksis.

6.1 Ressurser og tilgjengelighet

Som vist til i funnene mine opplever samtlige informanter at det foreligger en ressursmangel hos barnevernet. Dette gjaldt både saksbehandlerne og fosterforeldrene. Gjennomgående hos fosterforeldrene omfattet dette tidsbegrensninger hos barnevernet, behov for mer kontakt, støtte, manglende veiledning, samt for dårlig med tiltak når det var behov for avlastning og så videre. Begge informantgruppene opplever ressursmangel hos barnevernet som vanskelig, til tross for at dette kommer til uttrykk på ulike måter. Utfra min tolkning, så oppleves det vanskelig for fosterforeldrene at behovet deres knyttet til støtte og oppfølging ikke blir imøtekommet. Manglende støtte til fosterforeldrene er noe saksbehandlerne også opplever, utfra funnene mine. Hos saksbehandlerne ble det videre trukket frem at kontakten, veiledningen og tiltakene rettet mot fosterfamilier er for dårlig. Mine funn viser til at saksbehandlerne opplever det som vanskelig å ikke klare å imøtekomme fosterforeldrenes behov, utfra begrensninger som omfatter tidspress og for stor arbeidsmengde. Videre viser funnene mine til at dette oppleves som hemmende inn mot å gi fosterforeldrene den optimale

støtten og oppfølgingen de trenger. Funnene mine viser til at ressursmangel i form av tidsbegrensninger hos saksbehandler, tilsynelatende ser ut til å være det største hinderet inn mot å gi fosterforeldrene den støtten og oppfølgingen som de har behov for. Dette er i tråd med Backe-Hansen et al. (2013), hvor mangel på tid er trukket frem som hemmende for samarbeidet mellom partene. Mine funn viser til bred enighet hos begge informantgruppene om at tidsbegrensninger hos saksbehandler medfører at kvaliteten på barnevernets jobb ikke alltid holder mål, samt at dette er en stor utfordring inn mot å få til et godt samarbeid. Funnene mine viser til at det at saksbehandler ikke har tid, gir grobunn for mye frustrasjon, og oppleves som sårt for fosterforeldrene.

Rapporten til Backe-Hansen et al. (2013) viser til at hver femte fosterforelder var misfornøyd med støtten de fikk fra barnevernet, hvor det understekes at forbedringspotensialet karakteriseres som stort i forhold til dette. Dette er i tråd med mine funn, hvor begge informantgruppene opplever støtten og oppfølgingen av fosterhjemmene som mangelfull. Ser man dette i sammenheng med Backe-Hansen et al. (2013) sin rapport, så kan det indikere til at det foreligger avvik mellom lovgrunnlag og praksis. Ifølge retningslinjer for fosterhjem, så skal barneverntjenesten sørge for å hjelpe og støtte både barnet og fosterforeldrene slik at fosterhjems plasseringen fungerer i tråd med sitt formål (BFD, 2004). Fosterforeldrene står i oppdrag for barneverntjenesten, hvor fosterforeldrene skal sørge for å ivare den daglige omsorgen for fosterbarnet og gi det et trygt og godt hjem (BLD, 2010). Funnene mine tilsier imidlertid, at det foreligger en manglende støtte og oppfølging av fosterforeldrene, og at dette kan medføre flere negative konsekvenser. Dette er også i tråd med tidligere forskning. I studien til Tonheim og Iversen (2019) vises det for eksempel til at mangelfull oppfølging og støtte av fosterforeldrene er blant faktorer som øker risikoen for brudd i fosterhjemmet. Bunkholdt og Kvaran (2015) understreker blant annet at ustabilitet i form av brudd i fosterhjemmet og flytting mellom fosterhjem, gir grobunn for utrygghet for fosterbarnet. På den annen side viser Sundt (2016) til at et godt samarbeid hvor barnevernet gjør en god innsats i samarbeidet og oppfølgingen, bidrar til at fosterforeldrene får bedre mulighet til å gi barnet omsorg og støtte i sin utvikling. Til tross for viktigheten av dette tilsier funnene mine at fosterforeldrene får for lite støtte og oppfølging hvor både saksbehandlerne og fosterforeldrene opplever dette som utfordrende i samarbeidet. I tråd med tidligere forskning, så kan manglende støtte og oppfølging av fosterforeldrene medføre at fosterforeldrene ikke mestrer den daglige omsorgen for fosterbarnet slik de ideelt sett burde, noe som kan få store negative konsekvenser for barnet.

En annen faktor som kan se ut til å hindre fosterforeldrene i å få optimal støtte, er ustabil personale hos barnevernet. I analysen fant jeg at flertallet av informantene, herunder både saksbehandlerne og fosterforeldrene, har opplevd ustabil personale som problematisk for samarbeidet. Til tross for at mine funn viser til at flertallet av informantene har opplevd ustabil personale som problematisk for samarbeidet, var det imidlertid to fosterforeldre som har opplevd et stabilt personale. De to fosterforeldrene dette gjaldt, beskrev stabiliteten i personalet som svært positivt for samarbeidet. Sundt (2016) påpeker viktigheten av stabilitet hos saksbehandler, og beskriver dette som betydningsfullt i forhold til oppfølgingen og samarbeidet med fosterforeldrene. I tråd med Backe-Hansen et al. (2013), kan det tilsynelatende se ut til at stabilitet hos saksbehandler kan fremme samarbeidet mellom partene. Dette er blant annet vist til viktig for at partene skal kunne utvikle en god relasjon til hverandre (Backe-Hansen et al., 2013).

Funnene mine tilsier imidlertid at flertallet av informantene samlet sett, har opplevd et ustabil personale hos barnevernet som utfordrende for samarbeidet. Jeg fant videre at dette kan underbygges på tidligere forskning. Studien til Backe-Hansen et al. (2013) viser til hyppig bytte av saksbehandler er høyst gjeldende i barnevernet, hvor det videre påpekes at dette er hemmende for samarbeidet. Slik jeg tolker fosterforeldrene, så oppleves et ustabil personale som vanskelig for den enkelte. Saksbehandlerne opplever at utskiftninger i personalet er uheldig for fosterfamilien i form av at dette blant annet hindrer fosterforeldrene i å få den optimale støtten de har behov for. På den ene siden kan et ustabil personale bidra til at fosterforeldrene får det vanskelig med å opparbeide tillit til saksbehandleren (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Å bygge opp tillit mellom partene tar tid, og bytte av saksbehandler kan forhindre denne prosessen (Backe-Hansen et al., 2013). På den annen side viser Backe-Hansen et al. (2013) til at en av forutsetningene for at fosterforeldrene får god støtte fra barnevernet er at personalet er stabilt. Utfra mine funn og tidligere forskning ser et ustabil personale ut til å være blant de faktorene som gjør samarbeidet mellom partene vanskelig. Blant annet, kan dette hindre fosterforeldrene i å få optimal støtte, noe som i tråd med tidligere forskning er hemmende for samarbeidet, og som videre kan medføre til brudd i fosterhjemmet.

Både ressursmangel og ustabil personale ser ut til å være hemmende for samarbeidet mellom partene, utfra mine funn og tidligere forskning. Det at saksbehandleren er tilgjengelig for fosterforeldrene når de har behov for kontakt, er på den annen side en av faktorene som ser ut til å fremme et samarbeid. I analysen min fant jeg at samtlige av saksbehandlerne og

fosterforeldrene, opplever dette som viktig for å få til et godt samarbeid. Imidlertid, opplever saksbehandlerne i barnevernet at de rammene de jobber utfra, setter en begrensning for deres tilgjengelighet og kontakt ovenfor fosterforeldrene, noe som videre beskrives som vanskelig. Som nevnt, viser mine funn til at tidsbegrensninger hos saksbehandler tilsynelatende ser ut til å være det største hinderet inn mot å gi fosterforeldrene den støtten og oppfølgingen de har behov for. Til tross for at det kan være noe problematisk for de barnevernsansatte å imøtekomme fosterforeldrenes behov for tilgjengelighet og kontakt, viste imidlertid begge informantgruppene bred enighet om at tilgjengelighet hos saksbehandler er viktig for å få til et godt samarbeid. For fosterforeldrene ble det uttrykt at saksbehandler som er tilgjengelig for dem, oppleves som helt avgjørende for å få til et godt samarbeid.

Det at saksbehandler er tilgjengelig for fosterforeldrene når de har behov for det, er ifølge Sundt (2016), sett på som viktig for å få til et godt samarbeid. Backe-Hansen et al. (2013) påpeker at hyppig kontakt mellom partene slik at det kan utvikles en åpen og tillitsfull relasjon, er blant forutsetningene for at fosterhjemmene får god støtte av barnevernet. For at en fosterhjems plassering skal være vellykket er tett oppfølging sett på som helt avgjørende (Eikhaugen et al., 2018). Både fosterhjemsavtalen (BLD, 2010) og retningslinjer for fosterhjem (BFD, 2004) viser også til viktigheten at barneverntjenesten er tilgjengelig for fosterforeldrene, samt at det blir lagt til rette for at de kan få kontakt og hjelp fra barneverntjenesten når de er behov for det. Mine funn i henhold til tidligere forskning, viser blant annet til at en tilgjengelig saksbehandler er viktig inn mot å gi fosterforeldrene den støtten og oppfølgingen de har behov for, noe som er av stor betydning for samarbeidet. Det at saksbehandler er tilgjengelig for fosterforeldrene, er blant faktorer som ser ut til å fremme samarbeidet mellom partene.

6.2 Makt ubalanse

I analysen fant jeg at de fleste fosterforeldre opplever en makt ubalanse mellom dem og saksbehandleren, hvor dette videre beskrives som problematisk for samarbeidet. Det var bred enighet hos begge informantgruppene at saksbehandlerne i barnevernet har en form for makt i samarbeidet. Det var imidlertid uenighet i hvorvidt dette påvirket samarbeidet, hvor fosterforeldrene opplever det som vanskelig, mens saksbehandlere i barnevernet ikke ser på dette som noe problem. Ifølge Ødegård og Willumsen (2011) er det å bruke makt en av faktorene som hemmer et samarbeid. Funnene mine viser til at fosterforeldrene føler seg overkjørt i forhold til viktige avgjørelser, og ikke blir lyttet til slik de har behov for, noe som de opplever medfører et dårlig samarbeid. I kontrast til fosterforeldrene opplever ikke

saksbehandlerne denne makt ubalansen som noe problematisk for samarbeidet med bakgrunn i at de mener de er bevisst rundt sin egen rolle og holdninger i møte med fosterforeldrene. Til tross for dette, føler altså fosterforeldrene denne makt ubalansen som utfordrende for samarbeidet, noe som igjen kan påvirke hvordan de håndterer den daglige omsorgen ovenfor fosterbarnet. Et velfungerende samarbeid mellom partene bidrar til at fosterforeldrene får bedre mulighet til å gi fosterbarnet god omsorg og støtte i utviklingen sin (Sundt, 2016). Fosterforeldrene er de som har det næreste og daglige samværet med barnet, og er dermed godt kjent med barnets behov. Det er i samarbeidet viktig at fosterforeldrene blir lyttet til, og at avgjørelser ikke blir tatt uten at disse er drøftet sammen med fosterforeldrene først (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Sundt (2016) viser også til at disse faktorene er med på å bidra til et godt samarbeid. Imidlertid viser funnene mine til at de fleste fosterforeldrene ikke opplever at dette blir imøtekommet i praksis. I henhold til tidligere forskning så ser man videre at det ikke er funnene mine alene som viser til at disse faktorene kan hemme samarbeidet. Blant annet viser studien til Ødegård et al. (2015) at det er vanskelig å få til et godt samarbeid om fosterforeldrene opplever at de blir møtt med manglende forståelse, og blir utelukket fra viktige diskusjoner eller avgjørelser. Videre er det å ikke føle seg hørt, verdsatt og respekt i arbeidet som fosterforeldre faktorer som ifølge studien til Tonheim og Iversen (2019), hemmer et samarbeid, samt er med på å øke risikoen for brudd i fosterhjemmet. Til tross for at informant gruppene var noe splittet i sine svar, var det bred enighet om at saksbehandler i barnevernet har en form for makt i samarbeidet. Det at fosterforeldrene opplever dette som vanskelig for samarbeidet samsvarer med flere tidligere forskningsfunn. Det kan se ut til at makt ubalanse mellom partene helt klart medfører utfordringer for samarbeidet, utfra mine funn og tidligere forskning.

6.3 Kommunikasjon

I analysen fant jeg at samtlige av saksbehandlerne og fosterforeldrene har opplevd samarbeid preget av dårlig kommunikasjon, hvor det videre ble påpekt at dette helt klart gjorde samarbeid mellom partene vanskelig. Dette er i tråd med tidligere forskning. Blant annet viser studien til Ødegård og Willumsen (2011), at dårlig kommunikasjon er blant faktorer som hemmer et samarbeid. Funnene mine viser imidlertid til noe variasjon i hva informantene opplever som dårlig kommunikasjon. Hos saksbehandlerne oppleves mangel på tid som et hinder inn mot å få den kontakten med fosterforeldrene som de ønsker. Mine funn i tråd med tidligere forskning kan indikere at mangel på tid hos saksbehandlerne kan være et hinder for å få til god kommunikasjon mellom partene. På den ene siden viser Backe-Hansen et al. (2013)

til at det er hemmende for samarbeidet om saksbehandleren ikke har tid. På den annen side er hyppig kontakt mellom partene, og at de får bli godt kjent med hverandre, trukket frem som viktig for å kunne utvikle en åpen og tillitsfull relasjon (Backe-Hansen et al., 2013). Trygghet og tillit er to viktige faktorer inn mot å få til god kommunikasjon, men er imidlertid nært knyttet opp mot hvorvidt partene har hyppig kontakt og får bli godt kjent med hverandre eller ei (Sundt, 2016). Behovet for hyppigere kontakt og bedre kommunikasjon var fremtredende hos både saksbehandlerne og fosterforeldrene, utfra funnene mine. Det å ikke bli lyttet til og tatt alvorlig, manglende forståelse og lite eller dårlig kontakt med saksbehandler var mest fremtredende hos fosterforeldrene. Dette er i tråd med funnene til Ødegård et al. (2015) hvor det vises som hemmende for samarbeidet om fosterforeldrene opplever å bli møtt med mangel på forståelse, og blir utelukket fra viktige diskusjoner og avgjørelser. Det fosterforeldrene opplever som utfordrende i kommunikasjonen samsvarer videre med de faktorene som Tonheim og Iversen (2019) viser til som hemmende for et samarbeid og som videre gir økt risiko for brudd i fosterhjemmet. Mine funn i henhold til tidligere forskning indikerer at dårlig kommunikasjon mellom partene gjør samarbeidet vanskelig. Både fosterforeldrene og saksbehandlerne i denne studien, har opplevd dårlig kommunikasjon som hinder for samarbeidet, noe som står godt overens med tidligere forskning.

På den annen side viser mine funn til at god kommunikasjon mellom partene, oppleves som viktig for å få til et godt samarbeid. Dette kom til uttrykk hos både fosterforeldrene og saksbehandlerne. Hva som oppleves som god kommunikasjon er på den annen side ikke gitt at oppleves likt for alle. Mine funn viser imidlertid til at begge informantgruppene viser bred enighet knyttet til hva som vektlegges som viktig for å få til en god kommunikasjon mellom partene. Det å ha en god dialog, lytte til hverandre, være åpen og ærlig, er faktorer som informantene opplever som viktig inn mot dette. Faktorene som informantene trekker frem som viktig inn mot god kommunikasjon, er interessant å se i sammenheng med annen tidligere forskning. Ifølge studien til Backe-Hansen et al. (2013), er det å lytte til hverandre og ha innflytelse når det arbeides sammen for barnet, og at samarbeidet ellers er preget av åpenhet og trygghet, faktorer som fremmer et samarbeid. Dette er trukket frem som viktig for både fosterforeldre og de barnevernsansatte (Backe-Hansen et al., 2013). Ifølge Glavin og Erdal (2018), er kommunikasjon sett på som essensen i alt samarbeid. Dette står videre i tråd med flere tidligere forskningsfunn. Blant annet viser studien til Ødegård og Willumsen (2011) til at god dialog og kommunikasjon mellom partene, er blant faktorer som fremmer et samarbeid. Imidlertid viser mine funn til at både saksbehandlerne og fosterforeldrene

opplever et behov for bedre kommunikasjon mellom partene. Til tross for at begge informantgruppene opplever et forbedringspotensiale når det gjelder kommunikasjonen mellom partene, oppleves det som vanskelig for saksbehandlerne å gjøre noe med det på bakgrunn av tidspress og for stor arbeidsmengde. Mine funn, viser imidlertid til at saksbehandlerne opplever det som viktig at fosterforeldrene er trygge på å ta kontakt om det er noe. Dette står i tråd med Backe-Hansen et al. (2013) sin studie, hvor trygghet til hverandre også blir trukket frem som viktig. Videre vil det å ha trygghet til hverandre, være med på å bidra til god kommunikasjon mellom partene (Sundt, 2016). Det kan se ut til at god kommunikasjon mellom saksbehandler og fosterforeldre, er viktig for å få til et godt samarbeid mellom partene, utfra mine funn og tidligere forskning.

6.4 Ulike forventninger

Flertallet av informantene i denne studien har opplevd at ulike forventninger til hverandre har bydd på utfordringer for samarbeidet. Det var imidlertid betydelig sprik mellom de to informantgruppene i forhold til hvilke forventninger og hvilke utfordringer dette gjaldt. Hos saksbehandlerne var det ulike forventninger knyttet til økonomisk bistand som oppleves som spesielt vanskelig for den enkelte å forholde seg til i samarbeidet med fosterforeldrene. Saksbehandlerne uttrykket videre at dette er roten til flere konflikter mellom partene. Saksbehandlerne ga tydelig uttrykk for at det oppleves som vanskelig å ta stilling til den økonomiske biten i samarbeidet i forhold til de midlene de har mulighet for å gi opp mot de ønsker og behov fosterforeldrene har. Dette er nyttig å se i tråd med retningslinjer for fosterhjem. Når det gjelder økonomisk bistand til fosterforeldrene, står det tydelig skrevet her, at dette er av privatrettslig karakter hvor fastsettelse skal skje i avtale mellom barneverntjeneste og hvert enkelt fosterhjem (BFD, 2004). Det er med andre ord, opp til den enkelte saksbehandler å vurdere i samarbeid med fosterforeldre, hvilken økonomisk bistand som ansees som mest hensiktsmessig for den enkelte fosterfamilie. I Eikhaugen et al. (2018) sin rapport vises det imidlertid til at retningslinjene er veiledende, noe som setter saksbehandlerne i en vanskelig situasjon i form av at det må diskuteres og tas vurderinger sammen med hver enkelt fosterfamilie. Eventuelle uenigheter knyttet til økonomisk bistand, skal ifølge retningslinjer for fosterhjem, løses mellom partene (BFD, 2004). Uten klare retningslinjer er det naturlig at det kan oppstå uenigheter mellom partene. At økonomiske vilkår oppleves som problematisk å ta stilling til i samarbeidet med fosterforeldrene står i tråd med tidligere forskning. Blant annet viser rapporten til Eikhaugen et al. (2018) til at hele 60%

opplever dette som utfordrende for samarbeidet, hvor det videre understrekes at uklare retningslinjer for barneverntjenesten her er hovedproblemet.

Ifølge Ødegård et al. (2015) sin studie, kan det kan være vanskelig å få til et godt samarbeid om forventningene til hverandre som samarbeidspartner ikke blir imøtekommet. Om fosterforeldrene for eksempel har større forventninger til økonomisk støtte enn det saksbehandler har vurdert som nødvendig, kan det ifølge Ødegård et al. (2015) kunne medføre i uenigheter eller utfordringer for samarbeidet. En interessant vinkling her, er studien til Eikhaugen et al. (2018) hvor det vises til flere faktorer som til dels kan kompensere for det fosterforeldrene opplever som mangelfullt, for eksempel knyttet til økonomisk støtte. Eikhaugen et al. (2018) sin studie viser til flere relasjonelle forhold som kan bidra til dette, herunder blant annet, ekstra tilgjengelighet og støtte hos saksbehandler, samt det anerkjenne fosterforeldrene for den jobben de gjør. Dette er interessant å se i sammenheng med mine funn, utfra fosterforeldrenes synspunkt. Faktorene som studien til Eikhaugen et al. (2018) viser til som viktig, er faktorer som fosterforeldrene også trekker frem som viktig for samarbeidet. I motsetning til saksbehandlerne, opplever ikke fosterforeldrene økonomi som noe problematisk for samarbeidet, men vektla i stedet at sine forventninger knyttet til blant annet kontakt, tilgjengelighet og støtte fra saksbehandlerne ikke svarer til deres behov. Det ble videre uttrykt at dette oppleves som problematisk for samarbeidet. Det at fosterforeldrene opplever at deres forventninger knyttet til kontakten og støtten fra saksbehandler ikke svarer til deres behov er i tråd med Backe-Hansen et al. (2013) sin studie, hvor dette videre er trukket frem som hemmende for samarbeidet. Manglende støtte og oppfølging av fosterhjemmene kan medføre til flere negative konsekvenser for både fosterforeldrene og barnet. Dette er ikke bare hemmende for samarbeidet, men er også blant de faktorer som øker risikoen for brudd i fosterhjemmet, ifølge Tonheim og Iversen (2019). Til tross for at informantgruppene var noe splittet i sine svar, viser funnene mine til en bred enighet om at ulike forventninger til hverandre, og forventninger som ikke svarer til den andre samarbeidspartens behov, medfører til utfordringer for samarbeidet.

6.5 Tillit, anerkjennelse og respekt

Jeg fant i analysen min at samtlige fosterforeldre har opplevd samarbeid preget av manglende tillit og respekt mellom partene, noe som videre er beskrevet som vanskelig for samarbeidet. Det er også her trukket frem av fosterforeldrene, at det oppleves som vanskelig å ikke bli lyttet til slik de har behov for. Det finnes flere studier som underbygger konsekvensene av at fosterforeldrene ikke føler seg hørt, samt opplever manglende tillit og respekt i samarbeidet.

Tonheim og Iversen (2019) viser til at dette ikke bare kan medføre dårlig samarbeid mellom partene, men også øke sannsynligheten for at fosterhjemmet kan ende i brudd. En annen studie utført av Ødegård og Willumsen (2011) er videre med på underbygge dette, hvor mangel på respekt og tillit også her er trukket frem som faktorer som er med på hemme samarbeidet. Utfra funnene mine, er problematikken som fosterforeldrene opplever i samarbeidet, noe ulikt fra saksbehandlerne i barnevernet sitt synspunkt. Funnene mine viser til at de aller fleste av de saksbehandlerne opplever at dette ikke har vært særlig fremtredende i deres samarbeid med fosterforeldre. Imidlertid viser funnene mine til at samtlige av saksbehandlerne og fosterforeldrene ser på tillit og respekt for hverandre som viktig inn mot å få til et velfungerende samarbeid. Det var bred enighet hos begge informantgruppene at det er svært vanskelig å få til et samarbeid hvor disse faktorene ikke er til stede. Til tross for bred enighet om viktigheten av respekt og tillit i samarbeidet, opplever fosterforeldrene ikke at dette blir imøtekommet i praksis. Funnene mine i tråd med tidligere forskning, kan tilsi at det er hemmende for samarbeidet om fosterforeldre opplever manglende tillit og respekt, samt ikke blir lyttet til slik de har behov for.

På den annen side fant jeg i analysen min at samtlige av informantene opplever respekt, anerkjennelse og tillit mellom partene som viktig for å få til et velfungerende samarbeid. Dette gjald både saksbehandlerne og fosterforeldrene. Informantenes synspunkt står overens med flere tidligere forskningsfunn. Studien til Tonheim og Iversen (2019) viser til viktigheten av at samarbeidet er preget av anerkjennelse og respekt mellom partene. Deres studie viser til at dette er blant faktorer som er med på å fremme et samarbeid, samt bidra til å redusere risikoen for at fosterhjemmet ender i brudd (Tonheim & Iversen, 2019). Dette kan underbygges av studien til Ødegård og Willumsen (2011) som også viser til at respekt mellom partene som viktig inn mot å fremme et samarbeid. Mine funn viser videre til at tillit oppleves som viktig i samarbeidet mellom fosterforeldre og saksbehandler. Ifølge Glavin og Erdal (2018) er gjensidig tillit mellom partene sett på som avgjørende for at et samarbeid skal fungere. Å vise respekt og åpenhet ovenfor for hverandre bidrar til tillit (Glavin & Erdal, 2018). Tillit i et samarbeid er med andre ord, tett knyttet opp mot hvordan samarbeidet fungerer. Ifølge Sundt (2016) vil det å ha trygghet og tillit til hverandre også bidra positivt inn på kommunikasjonen mellom partene. Dette står overens med mine funn, hvor både fosterforeldrene og saksbehandlerne opplever det som viktig med åpenhet og tillit for å kunne prate om ting som er bra, men også ting som er utfordrende knyttet til fosterhjems plasseringen eller samarbeidet mellom partene. Backe-Hansen et al. (2013) trekker også frem åpenhet og

trygghet mellom partene som viktig. «Det er viktig for fosterforeldrene og det er viktig for barnevernet, i deres felles mål om å trygge og støtte barnets utvikling» (Backe-Hansen et al., 2013, s. 152). Mine funn i tråd med tidligere forskning viser til at anerkjennelse, respekt og tillit er viktig for å få til et godt samarbeid. Det vises til at samarbeid hvor disse faktorene er til stede, er med på å bidra til et godt samarbeid mellom partene, samt redusere risikoen for brudd i fosterhjemmet.

6.6 Viktigheten av et godt samarbeid for barnet

I analysen fant jeg at både saksbehandlerne i barnevernet og fosterforeldrene opplever et godt samarbeid seg imellom som viktig for ivaretagelsen av barnet. Saksbehandlerne tanker i forhold til fosterforeldrenes går godt overens, hvor det ble uttrykt at et godt samarbeid mellom partene oppleves å påvirke barnet i en positiv forstand. Barn som plasseres i fosterhjem er sårbare i form av at de er preget av traumatiske hendelser i varierende grad. Ifølge studien til Lehmann et al. (2013) har barn i fosterhjem utfordringer knyttet til psykisk sykdom i større grad enn hos andre barn. Fosterforeldrene er viktig inn mot å gi barnet god omsorg og støtte, og en viktig del av dette er å hjelpe barnet med å håndtere slike utfordringer. Blant annet viser Orme og Buehler (2001) til at fosterforeldrene har en avgjørende rolle inn mot å hjelpe barna med sosial og emosjonell tilpasning. Imidlertid kan det se ut til at fosterforeldrenes evne til å håndtere barnet, påvirkes av hvordan samarbeidet med saksbehandler fungerer. Slik jeg tolker studien til Tonheim og Iversen (2019) er et godt samarbeid mellom partene viktig for at fosterforeldrene skal takle å stå i den daglige omsorgen. Dette er videre i tråd med retningslinjer for fosterhjem (BFD, 2004) hvor et godt samarbeidsforhold også her er påpekt som viktig for fosterforeldrenes håndtering av den daglige omsorgen ovenfor barnet. Dette kan være med på å underbygge viktigheten av at samarbeidet mellom fosterforeldrene og saksbehandler i barnevernet fungerer godt. Det kan se ut til at barnet kan profitere på et godt samarbeid mellom partene. Dette er i tråd med mine funn, hvor både fosterforeldrene og saksbehandlerne i barnevernet, opplever det å se på hverandre som samarbeidspartnere og jobbe sammen mot felles mål som viktig for å bidra til at barnet får det best mulig. For å bidra til et godt samarbeid er det viktig at det jobbes mot felles løsninger, at fosterforeldrene blir lyttet til og får medvirke i avgjørelser (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Ifølge funnene mine og tidligere forskning, så vil et godt samarbeid mellom partene være viktig for barnet. Blant annet ser det ut til å bidra positivt inn på barnets muligheter for god omsorg, hjelp og støtte i utviklingen sin i form av at et godt samarbeid kan styrke fosterforeldrenes forutsetninger for å mestre den daglige omsorgen ovenfor barnet.

6.7 Samarbeidets påvirkning av barnet i lys Bronfenbrenner sin modell

Som teoretisk rammeverk for denne studien, valgte jeg Bronfenbrenner (1979) sin utviklingsøkologiske modell. Jeg har valgt å fokusere på mikro og mesosystemet i min drøfting. Dette med bakgrunn i at disse systemene kan bidra til å belyse samarbeidet mellom partene og påvirkningen dette kan ha på barnet, noe som er av høy relevans for min problemstilling. Eksosystemet vil også bli brukt i noen grad, da jeg finner dette systemet verdifullt inn mot å belyse enkelte deler av studien.

Fosterforeldrene beveger seg mellom mikro og meso systemet i form av deres forutsetninger for samhandling med barnet i mikrosystemet blir påvirket av den samhandlingen de har med saksbehandler i barnevernet. Fosterforeldrene har betydelig rolle ovenfor fosterbarnet i form av at de kan bidra til at barnet får gode erfaringer på mikronivået. Om fosterbarnet har gode erfaringer på mikronivået i familien, vil det ifølge Bunkholdt og Kvaran (2015), bidra positivt inn på sjansene barnet har i forhold til andre mikronivå som på skolen og med jevnaldrende. Ifølge Lemjan (2015), er samarbeidet sett på som avgjørende for fosterforeldrenes håndtering av barnet. I tråd med Bronfenbrenner (1979) sin teori, kan en saksbehandler i barnevernet som har jevnlig kontakt med barnet også kunne befinne seg i barnets mikrosystem. Bronfenbrenner (1979) viser til at samhandlingen mellom to eller flere mikrosystem utgjør et mesosystem, og påpeker det videre som viktig at samhandlingen mellom disse er god. Fosterforeldrene er tildelt den daglige omsorgen for fosterbarnet gjennom oppdrag for barneverntjenesten. Saksbehandleren i barnevernet og fosterforeldrene er dermed samarbeidspartnere vedrørende barnet. «Samarbeid handler om å få en felles forståelse av barnet og barnets utfordringer og hvordan man skal tolke dets reaksjoner og handlinger for å sikre barnets utvikling ut fra den kompetansen og det perspektivet de forskjellige samarbeidspartnere har med seg» (Sundt, 2016, s. 470). Det er med andre ord viktig for barnets utvikling at partene jobber sammen for å forstå barnet, og hvordan det best mulig kan arbeides sammen for å hjelpe barnet med de utfordringene det har. Respekt, anerkjennelse og tillit, god kommunikasjon, tilgjengelighet hos saksbehandler og det at begge parter ser viktigheten av et godt samarbeid for barnet, er faktorer som fremmer samarbeidet ut fra mine funn og tidligere forskning. Disse faktorene kan se ut til å være viktig at er til stede mellom partene for å få til et godt samarbeid. Slik jeg tolker Bronfenbrenner (1979) sin modell, så er hvordan samarbeidet fungerer i mesosystemet, nært knyttet opp mot hvordan barnet har det i mikrosystemet. Fosterforeldrenes utgangspunkt for å kunne gi god omsorg og støtte i barnets utvikling, vil ifølge Sundt (2016) styrkes dersom partene samarbeider godt. Det at barnet blir møtt med god omsorg og støtte av

fosterforeldrene, vil bidra til at barnet får gode erfaringer i mikrosystemet, noe som er viktig for flere aspekt ved barnets utvikling. «*Kvalitet på og mengde kontakt mellom de ulike mikromiljøene, det vil si det nettverk som finnes på mesoplanet, sier mye om kvaliteten på barnas oppvekt*» (Gunnestad, 2014, s. 55). Det vil med andre ord være positivt for barnet om samarbeidet mellom fosterforeldrene og saksbehandler fungerer bra. I tråd med Glavin og Erdal (2018) vil dette kunne styrke det totale oppvekstmiljøet til barnet. I studien til Tonheim og Iversen (2019) finner jeg også at et godt samarbeid videre bidrar til å minske risikoen for brudd i fosterhjemmet.

På den annen side kan et dårlig samarbeid mellom partene i mesosystemet, kunne påvirke barnet negativt. Funnene mine i tråd med tidligere forskning viser til at det oppleves som vanskelig for saksbehandlerne å imøtekomme fosterforeldrenes behov for støtte, utfra rammene de må arbeide i henhold til. Her ble tidsbegrensninger og uklare retningslinjer for økonomisk bistand trukket frem som spesielt utfordrende. Det at saksbehandlerne opplever disse rammene som en begrensning for samarbeidet med fosterforeldrene kan vise til vekselvirkningen av de ulike systemene til Bronfenbrenner (1979). De rammene som saksbehandlerne må jobbe utfra, er noe som er utenfor deres styring og kan plasseres i eksosystemet til Bronfenbrenner (1979). Hvilke prioriteringer kommunen har tatt i eksosystemet, i forhold til bemanning i den enkelte barneverntjeneste, henger sammen med hvilken kapasitet den enkelte saksbehandler har til å følge opp fosterfamiliene. Videre er retningslinjene en del av de rammene som saksbehandlerne er styrt utfra, gjennom at disse gir føringer for hvordan saksbehandlerne skal håndtere den økonomiske biten i samarbeidet med fosterforeldrene. Det at saksbehandlerne opplever det som vanskelig å imøtekomme fosterforeldrenes behov for oppfølging og støtte, utfra disse rammene i eksosystemet, viser til at dette igjen påvirker samarbeidet mellom partene i mesosystemet. I denne studien fant jeg ressursmangel, makt ubalanse, dårlig kommunikasjon, ustabil personale og ulike forventninger, som faktorer som fosterforeldrene og saksbehandler opplever som utfordrende for samarbeidet. Det kan se ut til at disse faktorene kan medføre dårlig samarbeid mellom partene, utfra mine funn og tidligere forskning. Et dårlig samarbeid mellom saksbehandler og fosterforeldrene i mesosystemet, kan påvirke barnet negativt på flere måter. Ifølge Bunkholdt og Kvaran (2015) vil dårlige erfaringer i mesosystemet blant annet kunne resultere i at barnet lærer seg måter å løse konflikter på som er uheldig for barnet, eller at det får utfordringer på andre sosiale arenaer som i skolesammenheng eller med andre jevnaldrende barn (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Ifølge Tonheim og Iversen (2019) er flere av disse faktorene ikke bare

hemmende for samarbeidet mellom partene, men også sett i sammenheng med økt risiko for brudd i fosterhjemmet, noe som er svært uheldig for barnet. Dette kan blant annet resultere i utrygghet hos barnet (Bunkholdt & Kvaran, 2015).

Bronfenbrenner (1979) sin teori har bidratt til å belyse hvordan et godt og et dårlig samarbeid mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene, kan påvirke barnet. Mine funn viser, i tråd med tidligere forskning og Bronfenbrenner (1979) sin teori, flere faktorer som kan medføre dårlig samarbeid mellom partene i mesosystemet, noe som videre vil kunne påvirke barnet negativt i mikrosystemet. Det har vært interessant å blant annet se på hvordan de rammene i eksosystemet som saksbehandler må forholde seg til, kan være med på å negativt påvirke samarbeidet i mesosystemet. På den annen side, ser det ut til at barnet kan profitere på et godt samarbeid mellom partene. Mine funn i tråd med tidligere forskning og Bronfenbrenner (1979) sin teori, viser til at et godt samarbeid mellom partene i mesosystemet, vil kunne bidra til at fosterforeldrene får et bedre grunnlag for å kunne gi omsorg og støtte til barnet, samt bedre håndtere barnet og de utfordringer som medfølger. Et godt samarbeid mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene vil kunne være med på å styrke barnets utgangspunkt for gode erfaringer på mikronivået, noe som blant annet er viktig for barnets fungering i andre mikrosystem. «*De relasjoner barna opplever til andre i de ulike mikromiljøene, er også av stor betydning for deres trivsel og velvære som barn, og for deres forhold til andre mennesker i fremtiden*» (Gunnestad, 2014, s. 54).

6.8 Styrker og svakheter ved studien

Denne studien er kvalitativ med relativt få deltakerne, noe som gjør overførbarheten til en større populasjon noe begrenset. Jeg vil imidlertid tørre å påstå at mine funn kan ha en nytteverdi i andre sammenhenger i form av at studien kan bidra til økt forståelse og innsikt i samarbeidet mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene, og hvilken påvirkning dette samarbeidet kan ha på barnet. Andre arbeidsplasser hvor samarbeid knyttet til barn og deres familie er nødvendig, slik som barnehager, skoler og så videre, vil også kunne dra nytte av innsikten denne studien gir. Jeg fant relativt få kvalitative studier som direkte undersøker samarbeidet mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene, noe som kan være med på å underbygge viktigheten av at dette området forskes mer på. De studiene jeg fant, samsvarer imidlertid godt med mine funn, noe som bidrar til å styrke studiens validitet. I og med at det grundige søket ble begrenset til kun en database, medfører det noen begrensninger i forhold til hva som er innhentet av informasjon. Jeg vil likevel presisere at jeg sammen med veileder, samt bibliotekar på biblioteket vurderte ulike databaser opp mot

hverandre, og utfra dette ble det valgt den databasen som ble ansett som mest hensiktsmessig. Jeg mener at den informasjonen som jeg innhentet, har vært tilstrekkelig for at jeg har kunne diskutere relevante aspekt ved problemstillingen på en hensiktsmessig måte. En annen faktor som er med på å styrke studiens validitet er at resultatene i denne studien belyser den problemstillingen som studien hadde som mål å undersøke. Videre er det viktig å reflektere rundt studiens reliabilitet, altså hvor pålitelig dette datamaterialet er. For å styrke studiens reliabilitet, har jeg gjort rede for, og begrunnet alle valg jeg har tatt under hele forskningens forløp, og videre vist til mulige styrker og svakheter ved studien. Jeg har gjort grundige redegjørelser og begrunnelser for hvordan dataen er blitt samlet inn, og hvordan jeg videre har bearbeidet, analysert og tolket denne. Dette bidrar videre til at andre kan vurdere forskningens kvalitet (Thagaard, 2018). Reliabiliteten kan videre styrkes gjennom å gjøre rede for de personlige rammene som studien er gjennomført utfra. Jeg har reflektert rundt min egen rolle i forskningen, og gjort nøye rede hvor min forforståelse og teoretiske rammeverk.

Som nevnt tidligere, er snøball metoden brukt i rekrutteringsprosessen, og få deltakere er rekruttert innenfor et begrenset område. Snøballmetoden har vært veldig nyttig i rekrutteringsprosessen. En bakside ved denne fremgangsmåten, var at rekrutteringen i forhold til saksbehandlerne ble begrenset til to barneverntjenester. Det kan tenkes at de ulike barneverntjenestene kan ha noe ulik praksis i forhold til oppfølging av fosterhjem. Ved å innhente data fra saksbehandlere i flere ulike barneverntjenester, ville muligens resultatene i analysen vært noe annerledes. Med tanke på forskningsprosjektets begrensning i forhold til varighet, var det imidlertid utfordrende å få utvidet dette. Jeg finner likevel utvalget som tilstrekkelig for denne studiens formål i form av at saksbehandlerne i barnevernet og fosterforeldrenes opplevelse av samarbeidet seg imellom, er blitt belyst utfra begge informantgruppene sitt perspektiv. Rekrutteringsmetoden er også medvirkende til at den enkelte lettere kan kjennes igjen i datamaterialet om det ikke blir tatt forhåndsregler. Deltakerne fikk fiktive navn i det transkriberte materialet. For å bevare den enkelte deltakers anonymitet valgte jeg også å utelukke dialekter i transkriberingen, og heller skrive informantenes utsagt over til bokmål form. Ved å gjøre det på denne måten innebar det en risiko jeg måtte ta stilling til i form av at omformulering av ord kan medføre fordreining av meningsinnholdet. Jeg reflekterte mye rundt hvordan jeg kunne forebygge dette, og valgte å prøve så godt jeg kunne å ta hensyn til dette under hele transkriberingsprosessen. Dette ble gjort i form av nøye gjennomgåing av det transkriberte materialet i forhold til råmaterialet, samt det å være bevisst på å forsøke så godt som mulig å bruke ord av samme betydning.

I starten av forskningen ble intervjuguide utarbeidet. Jeg startet med noe begrenset informasjon da jeg utarbeidet denne, og la merke til etter hvert som prosjektet utviklet seg at jeg med fordel kunne stilt konkrete spørsmål om oppfølging av fosterfamiliene i forhold til omsorgsplan som den enkelte fosterfamilie har rett på etter loven. Formålet med studien var imidlertid ikke å gå i dybden på barnevernets oppfølging av fosterhjemmene, men å undersøke hvordan samarbeidet mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene fungerer, og videre hvordan dette samarbeidet kan påvirke barnet. Til tross for at jeg fant et forbedringspotensiale i intervjuguiden, vil jeg tørre å påstå at guiden har fungert i tråd med studiens formål. Den har bidrar til at sentrale spørsmål knyttet til problemstillingen, er blitt belyst.

Ett av intervjuene over Skype bød på noen utfordringer. Det ble etter hvert noe utydelig bilde og lyd på grunn av dårlig internettilkobling hos intervjupersonen, og derfor måtte intervjuet avbrytes midt i. Resten av intervjuet ble gjennomført over telefon. Det ble tatt høyttaler på, slik at intervjuet fortsatt kunne bli tatt opp på båndopptaker. Til tross for noe redusert lyd på Skype forsøket, ble all informasjonen som intervjupersonen delte registrert tydelig nok til at jeg kunne transkribere i ettertid. De nonverbale uttrykkene ble imidlertid ikke registrert når videosamtale ikke kunne brukes. De fleste intervjupersonene delte mye informasjon, men jeg opplevde at en av de ansatte i barnevernet delte noe begrenset med informasjon. Jeg følte vedkommende holdt igjen litt. Dette kan ha bakgrunn i at hun tok med seg en på opplæring under intervjuet, og at samarbeidet mellom barnevernet og fosterforeldre dermed ble fremstilt bedre enn det egentlig er. Årsaken til at dette intervjuet fungerte som det gjorde, vil jeg aldri helt få svar på. Jeg vil likevel ta det med meg som en del av læringen min.

I samtale med informantene, ga flere uttrykk for at det har vært svært positivt at vi sammen og nøye gikk gjennom det informerte samtykke før intervjuene startet. Blant annet var tilbakemeldingen fra en av informantene at dette bidro til at vedkommende følte seg trygg på å dele informasjon med meg uten å bekymre seg over eventuelle konsekvenser i etterkant. Jeg opplevde at det å gjennomgå det informerte samtykke sammen, var med på å bidra til en form for tillit til meg som intervjuer, noe som kan ha vært medvirkende til at informantene pratet så åpenhjertig med meg. Samlet sett opplevde jeg at informantene delte sine egne personlige opplevelser og erfaringer godt, og at jeg satt igjen med et tilstrekkelig datamateriale til å kunne svare på problemstillingen min.

7. Oppsummering, og implikasjoner for videre forskning og praksis

Denne studien har undersøkt problemstillingen: «*Hvordan fungerer samarbeidet utfra saksbehandlere i barnevernet og fosterforeldre sitt synspunkt? Hva oppleves som utfordrende og fremmede for samarbeidet?*». Jeg har også undersøkt om saksbehandlerne i barnevernet og fosterforeldrene opplever dette samarbeidet som viktig for ivaretagelsen av barnet.

Studien har gitt flere interessante funn om hva informantene opplever som utfordrende for samarbeidet, herunder ressursmangel hos barnevernet, makt ubalanse, dårlig kommunikasjon, og manglende tillit og respekt mellom partene, ustabil personale, samt ulike forventninger til hverandre. Et spesielt fremtredende og viktig funn, var ressursmangel i form av tidsbegrensninger og for stor arbeidsmengde hos saksbehandler i barneverntjenesten, noe ser ut til å være det største hinderet mot å gi fosterforeldrene den støtten og oppfølgingen som de har behov for. Dette er noe som både saksbehandlerne og fosterforeldrene opplever som vanskelig for samarbeidet. Det kan tenkes at økt bemanning i barneverntjenestene kan bidra til bedre vilkår for samarbeidet mellom partene. Bedre bemanning kan føre til at den enkelte saksbehandler får bedre kapasitet til å følge opp den enkelte fosterfamilie. Funnene i denne studien viser videre til at hyppig bytte av saksbehandler kan se ut til å medføre flere utfordringer for samarbeidet mellom partene. Som videre forskning, kan det være verdifullt å undersøke årsaken til hyppige utskiftninger hos personalet i barnevernet, samt se nærmere på hvordan dette kan påvirke samarbeidet med fosterforeldrene. Videre viser denne studien at saksbehandlerne opplever de økonomiske rammene de må jobbe utfra, som utfordrende for samarbeidet. Retningslinjene som er pr. i dag er veiledende, hvor økonomisk bistand må vurderes med fosterforeldrene i hvert enkelt tilfelle. Dette oppleves som svært belastende for noen av saksbehandlerne i som deltok i undersøkelsen. Til tross for at det er vist til flere faktorer som kan medføre utfordringer for samarbeidet, var det imidlertid bred enighet om at et godt samarbeid er viktig for ivaretagelsen av barnet. Ved å knytte mine funn, tidligere forskning og Bronfenbrenner (1979) sin teori, har dette bidratt til en dypere forståelse for hvordan samarbeidet mellom partene kan påvirke barnet. Et dårlig samarbeid mellom saksbehandler og fosterforeldre, ser ut til å kunne medføre flere negative konsekvenser for barnet. På den annen side, ser det ut til at det vil være svært positivt for barnet om partene har et velfungerende samarbeid.

Det finnes i dag relativt lite kvalitativ forskning på samarbeidet mellom saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene. Larsen et al. (2018) understreker at det er nødvendig med mer kunnskap om fosterforeldrenes erfaring med samarbeidet. Ved å forske videre på begge

informantgruppens opplevelser og erfaringer, får man to ulike perspektiv på dette, som kan bidra til en dypere forståelse for hvordan samarbeidet fungerer og hva som påvirker evalueringen av samarbeidet. Funnene mine viser til flere faktorer som oppleves som fremmede for samarbeidet, herunder respekt, anerkjennelse, tillit, god kommunikasjon, tilgjengelighet hos saksbehandler og det at partene sammen ser viktigheten av et godt samarbeid for barnet. Imidlertid viser funnene mine til at flere av disse faktorene ikke oppleves at imøtekommes i samarbeidet mellom partene i praksis. Med andre ord, viser funnene til en bred enighet om hvilke faktorer som oppleves som fremmede for samarbeidet mellom partene til tross for at praktiseringen av de i samarbeidet har forbedringspotensiale. Dette kan videre underbygge viktigheten av at området forskes videre på, for å ytterligere belyse problematikken som saksbehandlerne og fosterforeldrene står ovenfor i samarbeidet, og hvordan dette kan forbedres i praksis. Barn som er under omsorg av barnevernet, skal i henhold til loven, ha en omsorgsplan som skal være som utgangspunkt for oppfølging. Mine funn viser til at saksbehandlerne i barnevernet og fosterforeldrene, opplever flere mangler i forhold til oppfølging og støtte. Som forslag til videre forskning, vil det kunne være nyttig å se nærmere på hvordan oppfølgingen av fosterfamiliene fungerer i henhold til denne planen.

Funnene i denne studien bidrar til økt forståelse og innsikt i hvordan saksbehandler i barnevernet og fosterforeldrene opplever samarbeidet, og vektleggingen de har av dette samarbeidet som bidrag til praksis som støtter opp om barnets beste. Barneverntjenesten, samt andre tjenester som samarbeider vedrørende barn, vil kunne dra nytte av på innsikten denne studien gir.

8. Referanseliste

- Backe-Hansen, E., Havik, T., & Grønningsæter- Backer, A. (2013). *Fosterhjem for barns behov: Rapport fra fireårig forskningsprogram*. (NOVA rapport 16/13). Hentet fra <http://uni.no/nb/uni-helse/rkbu-vest/fosterhjem-for-barns-behov-1/>
- Barne - og familiedepartementet. (2004). *Retningslinjer for fosterhjem. Retningslinjer av 15. juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100*. Hentet fra <https://bufdir.no/bibliotek/RettsdataStartPage/Rettsdata/?grid=gRSz20Qz2D1072z20B>
- Barne likestillings og inkluderingsdepartementet. (2010). *Fosterhjemsavtalen*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/fosterhjemsavtale_n2011.pdf
- Bjørndal, A., & Hofoss, D. (2004). *Statistikk for helse- og sosialfagene* (2. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bjørndal, C. R. P. (2011). *Det vurderende øyet : observasjon, vurdering og utvikling i undervisning og veiledning* (2. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development : experiments by nature and design*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bø, I. (2012). *Barnet og de andre : nettverk som pedagogisk og sosial ressurs* (4. utg. ed.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Eikhaugen, T., Høgestøl, A., & Rasmussen, I. (2018). *Kommunenes tilbud til sine fosterhjem*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/86217c9889cb4e0f9cb1fd1956719c15/va-rapport_2018-10_kommunenes_tilbud_til_sine_fosterhjem.pdf
- Glavin, K., & Erdal, B. (2018). *Tverrfaglig samarbeid i praksis : til beste for barn og unge i kommune-Norge* (4. utg. ed.). Oslo: Kommuneforlaget.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Gunnestad, A. (2014). *Didaktikk for barnehagelærere : en innføring*. Oslo: Universitetsforl.
- Houston, S. (2017). Towards a critical ecology of child development in social work: aligning the theories of Bronfenbrenner and Bourdieu. *Families, Relationships and Societies*, 6(1), 53-69. doi:10.1332/204674315X14281321359847

- Larsen, M., Baste, V., Bjørknes, R., Myrvold, T., & Lehmann, S. (2018). Services according to mental health needs for youth in foster care? – A multi-informant study. *BMC Health Services Research*, 18(1). doi:10.1186/s12913-018-3365-6
- Lehmann, S., Havik, O. E., Havik, T., & Heiervang, E. R. (2013). Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors.(Report). *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 7(1). doi:10.1186/1753-2000-7-39
- Lemjan, K. H. (2015). Hvilke utfordringer står vi overfor i møtet med de sårbare barna og deres familier? ; eksempler fra praksis og drøfting av tiltak for et mer helhetlig barnevern. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(4), 254-267.
- Leve, L. D., Harold, G. T., Chamberlain, P., Landsverk, J. A., Fisher, P. A., & Vostanis, P. (2012). Children in foster care - vulnerabilities and evidence-based interventions that promote resilience processes.(Report). *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 53(12), 1197-1211.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4. utg. ed.). Oslo: Universitetsforl.
- NOU 2012: 5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling: Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Oslo: Barne,- likestillings- og inkluderingsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/nou/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf>
- Orme, J. G., & Buehler, C. (2001). Foster Family Characteristics and Behavioral and Emotional Problems of Foster Children: A Narrative Review. *Family Relations*, 50(1), 3-15. doi:10.1111/j.1741-3729.2001.00003.x
- Sundt, H. (2016). *Fosterhjemshåndboka* (7. utg. ed.). Oslo: Kommuneforlaget.
- Swain, J. (2018). A Hybrid Approach to Thematic Analysis in Qualitative Research: Using a Practical Example. *Sage research methods* (2018).
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis : innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tonheim, M., & Iversen, A. (2019). “We felt completely left to ourselves.” Foster parents' views on placement disruption. *Child & Family Social Work*, 24(1), 90-97. doi:10.1111/cfs.12585

Ødegård, A., Lohne, M., & Willumsen, E. (2015). Utilsiktet flytting fra fosterhjem - En kvalitativ studie av fosterforeldrenes erfaringer. *Tidsskriftet Norges Barnevern*(03), 169-181.

Ødegård, A., & Willumsen, E. (2011). Felles innsats eller solospill? – En kvalitativ studie om tjenesteyteres samarbeid omkring barn og unge. *Tidsskriftet Norges Barnevern*(04), 189-199.

8. Vedlegg

1. Godkjent NSD søknad

3.5.2020

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD sin vurdering

Prosjektittel

En undersøkelse av samarbeidet mellom fosterforeldre og barnevernet

Referansenummer

579772

Registrert

12.09.2019 av Tina Heggertveit - Tina.Heggertveit@student.uib.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Bergen / Det psykologiske fakultet / Hemil-senteret

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Stine Lehmann, stine.lehmann@uib.no, tlf: 90170173

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Tina Heggertveit, tinahegg@gmail.com, tlf: 91841423

Prosjektperiode

19.08.2019 - 25.05.2022

Status

20.11.2019 - Vurdert

Vurdering (2)

20.11.2019 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 19.11.2019. Med endring menes at innmelder har utvidet utvalget til å omfatte fosterforeldre. Det er dermed også gjort tilpasninger i intervjuguide og informasjonsskriv.

NSD minner om at også fosterforeldre er underlagt taushetsplikt. Under intervjuet skal det dermed ikke stilles spørsmål relatert til taushetsbelagte opplysninger.

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 20.11.2019. Behandlingen kan fortsette.

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5d70c591-e536-41b0-96a3-30ee3d8f8a08>

1/3

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Mathilde Hansen
Tlf. Personvern tjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

23.10.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 23.10.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

Utvalget har taushetsplikt. NSD bemerker at det under intervjuet dermed ikke skal stilles spørsmål relatert til taushetsbelagte opplysninger.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 25.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp underveis (hvert annet år) og ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet/ pågår i tråd med den behandlingen som er dokumentert.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Mathilde Hansen
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

2. Informasjonsskriv og Samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Samarbeidet mellom fosterforeldre og barnevernet»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke samarbeidet mellom barnevernet og fosterforeldre. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I denne studien vil jeg undersøke hvordan saksbehandler i barnevernet og fosterforeldre opplever samarbeidet. Jeg samler inn data til arbeidet med min masteroppgave som har et omfang på 60 studiepoeng.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Hemil-senteret ved Universitetet i Bergen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Min forskning er kvalitativ som innebærer at jeg vil søke innsikt i dine og de øvrige informantenes egne opplevelser og meninger knyttet til problemstillingene. Du vil være en av ti personer som vil bli intervjuet, herav fem barnevernsansatte og fem fosterforeldre. Jeg har valgt å avgrense området til Vestlandet i min rekruttering av informanter. Du får spørsmål om å delta fordi du har relevant erfaring for problemstillingene jeg undersøker, nemlig samarbeidet mellom barnevernet og fosterfamilier.

Jeg sender dette informasjonsskrivet til deg på mail for å gi deg litt informasjon om prosjektet, før jeg deretter vil ta kontakt pr tlf for å høre om du ser det som aktuelt å delta i intervjuet. Det vil ikke bli utført noe intervju før du har samtykket skriftlig til det. Dette gjøres ved at du har lest informasjonsskrivet og deretter signerer en samtykkeerklæring. Som videre rekruttering er det ønskelig at du foreslår andre aktuelle informanter, som igjen vil få forespørsel om å foreslå andre igjen. Dette vil være til stor hjelp, men det er viktig å påpeke at dette ikke er et krav.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg ønsker å intervju deg. Dette for å få en dypere forståelse av dine og de andre informantenes egne opplevelser knyttet til samarbeidet mellom barneverntjenesten og fosterforeldre. Intervjuet vil være semistrukturert som innebærer at det i tillegg til intervjuguide vil være rom for fleksibilitet under intervjuet. Jeg vil ta i bruk lydopptak i tillegg til notater, for å sikre at informasjonen blir lagret. Intervjuet vil ha en estimert varighet på rundt 45 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

For å sikre ditt personvern vil jeg sørge for at ingen uvedkommende får tilgang til dine personvernopplysninger. Ditt navn og kontaktopplysninger vil bli erstattet med koder. Kodene vil oppføres på en egen navneliste. Det er her viktig å påpeke at både kodene, navnelisten og båndopptaket til enhver tid vil være adskilt fra hverandre i hvert sitt låste skap.

Universitetet i Bergen har utviklet en løsning for sikker behandling av sensitive personopplysninger i forskning. Denne løsningen heter SAFE, og skal sikre at sensitiv informasjon om deg vil være sikret med hensyn til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet. Jeg vil ta i bruk denne løsningen når jeg skal transkribere båndopptaket og notater over til en anonymisert tekst. Ingen sensitive personopplysninger vil bli lagret på min private enhet. Deltakere vil *ikke* kunne gjenkjennes i publikasjonen av masteroppgaven min.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 25.05.2022. Ved prosjektslutt vil alle personopplysninger og båndopptak bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Å få rettet personopplysninger om deg
- Å få slettet personopplysninger om deg
- Å få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- Å sende klage til personvernombudet eller datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt frivillige samtykke.

På oppdrag fra Universitet i Bergen har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Student: Tina Heggertveit på tlf: 91841423 eller via mail: tinahegg@mail.com
- Hemil-senteret ved Universitetet i Bergen. Førsteamanuensis Stine Lehman på epost: Stine.Lehmann@uib.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet: «*Samarbeidet mellom fosterforeldre og barnevernet*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i et intervju i forbindelse med prosjektet
- at det blir tatt i bruk båndopptaker under intervjuet
- at det vil bli skrevet notater underveis i intervjuet
- At mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet 25.05.2022.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

3. Intervjuguide

Intervjuguide

Innledning

Jeg vil starte med en presentasjon av meg selv, formålet med prosjektet, og deretter gi en kort innføring i intervjuprosessen. Jeg vil sammen med deltaker gå gjennom det informerte samtykke. Det vil være fokus på en åpen dialog rundt informert samtykke samt påpekt retten til å trekke seg når som helst uten negative konsekvenser. På denne måten vil jeg sikre at informasjonen er forstått riktig før deltaker gir sitt samtykke. Intervjuguiden er ment som et verktøy inn mot å sikre tilstrekkelig informasjon til mitt prosjekt, men er ikke et fastlåst manus. Det er rom for oppfølgingsspørsmål underveis. Deltakerne skal få fortelle fritt om sine egne tanker og opplevelser så lenge det er relevant inn mot problemstillingene.

Spørsmål til saksbehandlere i det kommunale barnevernet

Kandidatens bakgrunn:

1. Hvor gammel er du?
2. Hvilken stilling har du?
3. Hvilke arbeidsoppgaver er knyttet til denne stillingen?
4. Hvor lenge har du jobbet i barnevernet?
5. Når startet du arbeidet med fosterhjem?
6. Hvor mange fosterfamilier følger du opp?

Samarbeidet:

7. Hvor ofte har du som kontaktperson kontakt med fosterhjemsforeldre?
 - Hvilken kontakt har dere? Telefon, møter, mail?
8. Opplever du at målene med fosterhjems plasseringer blir nådd?
 - Evt hvordan jobber du for å sikre at målene med fosterhjems plasseringer blir nådd?
 - Hva hindrer evt måloppnåelse?

9. Hvordan vil du beskrive relasjonen mellom deg og fosterhjemsforeldrene?
10. Hva vil du trekke frem som kjennetegn ved et bra samarbeid?
 - Kan du vise til eksempler på samarbeid som er/ har vært bra?
 - Kan du vise til eksempler til samarbeid som er/har vært utfordrende?
11. Hvordan opplever du at samarbeidet mellom deg som kontaktperson og fosterforeldre påvirker barnet/barna? Kan du gi noen eksempler?
12. Hvordan opplever du samarbeidet med fosterforeldre knyttet til kontakten mellom barnet og dets biologiske foreldre?
 - Evt - kan du gi meg noen eksempler på samarbeid som er/har vært dårlig?
 - Evt – kan du gi meg noen eksempler på samarbeid som er/har vært bra?
13. I hvilken grad opplever du at du og fosterforeldre har samme forventninger knyttet til samarbeid for barnets beste? Gi gjerne utfyllende forklaring om mulig.
14. Hva opplever du som eventuelle hindringer for et godt samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldre? Kan du gi noen eksempler?

Eventuelle utfordringer knyttet til samarbeidet

15. Føler du selv at du har den kompetansen du trenger i arbeidet ditt?
16. Opplever du noen begrensninger hos barnevernet som påvirker samarbeidet med fosterforeldre? Kan du gi noen eksempler?
17. Opplever du at fosterforeldre får den støtten de trenger?
 - Evt hva er utfordrende?
18. Hvordan opplever du at fosterforeldre tar imot hjelpen de blir tilbydd?
19. Opplever du at du har tid og ressurser nok til å følge opp den enkelte fosterhjemsfamilie?
20. Opplever du at du har en form for makt i samarbeidet?
 - Kan du gi eksempler på hvordan dette kan vise seg i samarbeidet i praksis?
21. Hva opplever du som forbedringspotensiale i forhold til samarbeidet mellom barnevernet og fosterforeldre?

Spørsmål til fosterforeldre

Kandidatens bakgrunn

1. Kjønn:
2. Alder:
 - Hvor lang erfaring har du som fosterforelder?
3. Er dere fosterforeldre for det kommunale (barnevernskontoret i kommunen) eller statlige barnevern (Bufetat)?
4. Er det de biologiske foreldre eller barnevernet som har omsorgen for fosterbarnet deres?

Personalet i barnevernet

5. Hvordan opplever du at dere blir møtt av saksbehandler i barnevernet?
6. Hvilket syn har du på barnevernet sin stabilitet i personale i forhold til oppfølgingen dere får?
7. Har dere hatt samme kontaktperson/saksbehandler hele veien?
 - Evt hvor mange bytter av saksbehandlere har dere hatt?
 - Evt hva var årsaken(e) til bytte?
8. Om dere har hatt flere bytter av saksbehandlere- hvordan opplever dere dette?
9. Hvordan vil du beskrive relasjonen mellom deg/dere og saksbehandler/kontaktpersonen i barnevernet?

Samarbeidet

10. Hvordan opplever du at samarbeidet mellom fosterforeldre og barnevernet fungerer?
 - Evt, hva vil du trekke frem som bra?
 - Evt, hva vil du evt trekke frem som mindre bra?
 - Evt, hva vil du trekke frem som forbedringspotensiale i forhold til samarbeidet mellom fosterforeldre og barnevernet?

11. Hvordan opplever du barnevernet sin tilgjengelighet ovenfor dere og barnet(a)?
Utdyp om mulig.
 - Hvilken type kontakt har dere? Telefon, møter, mail?
 - Hvor ofte har dere kontakt?
12. Opplever du kontakten mellom dere som fosterforeldre og barnevernet som bra/dårlig?
 - Evt bra- Kan du meg noen eksempler?
 - Evt dårlig- kan du gi meg noen eksempler?
13. Opplever du at dine/deres forventninger til kontakt med barnevernet blir imøtekommet?
14. Opplever du tidsbegrensninger hos saksbehandler/kontaktperson som en utfordring?
15. Hvordan opplevde du at fosterhjems plasseringen(e) gikk for seg?
16. Hvordan opplever du at samarbeidet mellom fosterforeldre og saksbehandler/kontaktperson påvirker barnet/barna? Beskriv generelt.
17. I hvilken grad opplever du at saksbehandler/kontaktperson imøtekommer dine/deres forventninger knyttet til samarbeid for barnets beste? Gi gjerne utfyllende forklaring om mulig.
18. Opplever du at det blir gitt nok ressurser og støtte fra barnevernet til å hjelpe dere og barnet(a)?
 - Evt - kan du vise til eksempler på hva du opplever som bra?
 - Evt - kan du vise til eksempler på hva som er dårlig?
19. Mottar du/dere tilstrekkelig med veiledning fra barnevernet?
 - Evt hvor hyppig er veiledningen?
 - Opplever dere veiledningen som god/dårlig?
20. Hvordan opplever du/dere samarbeidet med barnevernet knyttet til kontakten mellom barnet og dets biologiske foreldre?

- Kan du gi meg noen eksempler på hva som evt er bra/dårlig?
21. Opplever du at saksbehandler har en form for makt i samarbeidet?
- Evt - kan du gi meg noen eksempler?
 - Evt- kan du fortelle meg hvordan dette oppleves for deg?
22. Hvordan opplever du/dere hjelpen som barnevernet tilbyr?
23. Eventuelt, hva tenker du at kunne vært gjort bedre for at barnet skulle hatt det best mulig?
24. Hva opplever du som eventuelle hindringer for et godt samarbeid med saksbehandler/kontaktperson i barnevernet?
25. Til slutt, hva vil du trekke frem som faktorer som fremmer og hemmer samarbeidet mellom dere som fosterforeldre og saksbehandler/kontaktperson?